



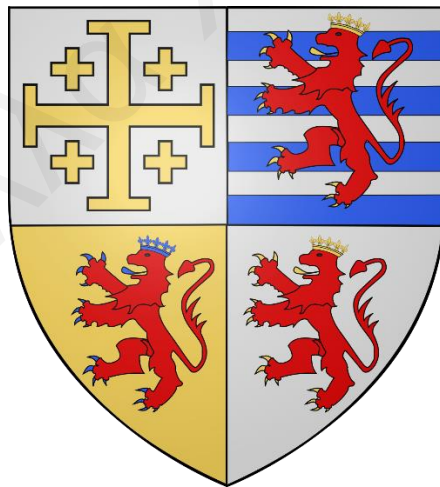
Πανεπιστήμιο Κύπρου

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Διπλωματική Εργασία

Θέμα: Ο Πέτρος Α΄ ντε Λουζινιάν στην Ευρώπη (1362-1365, 1367-1368): σταυροφορικό όραμα και πολιτικός ρεαλισμός.



Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Άγγελ Νικολάου – Κονναρή

Ονοματεπώνυμο: Χρυστάλλα Χαραλάμπους

Έτος: 2020

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3-17
Ιστορικό πλαίσιο (12 ^{ος} – 14 ^{ος} αιώνας)	3
Η Κύπρος και οι σταυροφορίες	5
Η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη (14 ^{ος} αιώνας)	7
Ο Πέτρος Α΄ (1329-1369)	9
Η κατάληψη της Κωρύκου και της Αττάλειας	11
Ταξίδια στην Ευρώπη	12
Στόχος και Μεθοδολογία	16
Πηγές	17
Α΄ Εκστρατεία	22
Β΄ Εκστρατεία	51
Το τέλος του Πέτρου Α΄	59
Αποτίμηση της πολιτικής του Πέτρου Α΄	64-66
Οι οικονομικές συνέπειες των εκστρατειών για την Κύπρο	64
Η στάση των βασιλείων της Ευρώπης	65
Η εικόνα του Πέτρου Α΄ στις πηγές	66
Συμπεράσματα	68
Βιβλιογραφία	77

Εισαγωγή

Ιστορικό Πλαίσιο (12^{ος} -14^{ος} αιώνας)

Το νησί της Κύπρου βρίσκεται στην ανατολική Μεσόγειο και η θέση του είχε σημαίνοντα ρόλο στην ιστορική πορεία του νησιού. Έχει σημαντική οικονομική και στρατηγική θέση, διότι συνδέει τους εμπορικούς δρόμους της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής. Κατά καιρούς το νησί κατακτήθηκε από διάφορες γειτονικές και μη δυνάμεις, όπως ήταν οι Πέρσες, οι Βυζαντινοί, οι Άραβες, οι Άγγλοι, οι Φράγκοι, οι Γενουάτες, οι Βενετοί και άλλοι. Κατά την περίοδο του Μεσαίωνα το βασίλειο της Κύπρου ήταν σταθμός τόσο για τους προσκυνητές, όσο και για τους εμπόρους που κατευθύνονταν στους Αγίους Τόπους.

Έτσι κατακτήθηκε και το νησί το 1191 από τον βασιλιά της Αγγλίας, Ριχάρδο Λεοντόκαρδο, ο οποίος κατευθυνόταν στους Αγίους Τόπους κατά την διάρκεια της Τρίτης Σταυροφορίας¹. Δεν ήθελε όμως να κρατήσει το νησί και γι' αυτό το πούλησε στους Ναΐτες Ιππότες, οι οποίοι πλήρωσαν το ποσό των 40.000 βυζαντινών από τα 100.000 βυζαντινά, στα οποία είχε οριστεί η τιμή του νησιού. Μετά από διάφορα προβλήματα οι Ναΐτες αποφάσισαν να εγκαταλείψουν το νησί και να παραιτηθούν από την αγορά της Κύπρου. Ο βασιλιάς της Αγγλίας δεν έχασε την ευκαιρία να πουλήσει ξανά το νησί. Τότε ήταν που ο έκπτωτος βασιλιάς του σταυροφορικού βασιλείου της Ιερουσαλήμ, Γκυ ντε Λουζινιάν αποφασίζει να αναλάβει την εξουσία του νησιού. Συμφώνησαν ακριβώς το ίδιο ποσό με αυτό των Ναϊτών και ο Γκυ πλήρωσε αμέσως το ποσό των 60.000 βυζαντινών, ενώ το υπόλοιπο ποσό δεν το πλήρωσε ποτέ². Ο βασιλιάς της Αγγλίας θα επέστρεφε το ποσό τους Ναΐτες Ιππότες³. Από τότε οι βασιλείς της Κύπρου διαθέτουν δυο τίτλους, του βασιλείου της Κύπρου και της Ιερουσαλήμ. Η Κύπρος θεωρείτο σταυροφορικό βασίλειο από τότε και συνέχισε να υπάρχει παρά τις δυσκολίες και τις απειλές που συνάντησε μέχρι το 1474, όταν την διοίκηση αναλαμβάνουν οι Βενετούς.

¹ J. Richard, "Η σύσταση και οι βάσεις του Μεσαιωνικού βασιλείου (1192-1205)", στο Παπαδόπουλος Θεόδωρος (ed.), *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Δ', Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', 1995, σελ. 1.

² P. Edbury, *Το βασίλειο της Κύπρου και οι σταυροφορίες, 1191-1373*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2015, σελ. 36.

³ J. Richard, "Η σύσταση και οι βάσεις του Μεσαιωνικού βασιλείου (1192-1205)", σελ. 3.

Η περίοδος της Φραγκοκρατίας ήταν από τις πιο ένδοξες και σημαντικές περιόδους της κυπριακής ιστορίας. Κατά την διάρκεια της περιόδου αυτής το βασίλειο συνδέθηκε με τα σταυροφορικά κράτη της ανατολής, τόσο στρατιωτικά και εμπορικά όσο και δυναστικά⁴. Με την κατάληψη της Άκρας από τους Μουσουλμάνους το 1291, το βασίλειο της Κύπρου έγινε το ανατολικότερο προπύργιο του Χριστιανισμού της ανατολικής Μεσογείου. Παρά τα εμπόδια και τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει το νησί, οι κάτοικοί του κατάφεραν να συνυπάρχουν με τους γείτονες και μάλιστα να έχουν στενές εμπορικές επαφές.

Το νησί της Κύπρου βρισκόταν υπό την εξουσία της οικογένειας των Λουζινιανών, μιας οικογένειας με καταγωγή από το Πουατού της Γαλλίας. Το βασίλειο των Λουζινιανών ανέπτυξε ένα σημαντικό στρατιωτικό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο και μια έντονη πνευματική ζωή. Ένας από τους ισχυρότερους βασιλείς θεωρείται ο Πέτρος Α΄, γιος του Ούγου Δ΄ και της Αλίκης Ιμπελέν, ο οποίος βασίλευσε μόνο για δέκα χρόνια, από το 1359 μέχρι το 1369. Την περίοδο της βασιλείας του Ούγου Δ΄ και του Πέτρου Α΄ το βασίλειο της Κύπρου έφτασε στο απόγειό του και τα χρόνια αυτά χαρακτηρίζονται, από την μια, από την ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών και, από την άλλη, από στρατιωτικές προετοιμασίες και πολλά ταξίδια στο εξωτερικό, για την οργάνωση σταυροφορίας κατά των Μουσουλμάνων της περιοχής γύρω από την Κύπρο. Ο Πέτρος ήταν ο μόνος βασιλιάς της Κύπρου που ταξίδευσε στο εξωτερικό και επισκέφθηκε τόσους βασιλείς. Με πρωτοστάτη τον ίδιο έγιναν επιθέσεις το 1361 στην Αττάλεια, το 1365 στην Αλεξάνδρεια, το 1367 στην Τρίπολη και το Αγιάσι.

Η Κύπρος, όπως ήταν φυσικό επηρεαζόταν από τις κατά καιρούς σταυροφορίες και επιδρομές κατά των Μουσουλμάνων. Ο Πέτρος με την άνοδό του στο θρόνο αναμείχθηκε στις σταυροφορίες. Το 1365 ήταν επικεφαλής των σταυροφορικών στρατευμάτων που λεηλάτησαν την Αλεξάνδρεια. Το επίτευγμα αυτό του βασιλιά της Κύπρου ήταν το ισχυρότερο πλήγμα που δέχθηκε ποτέ το σουλτανάτο της Αιγύπτου από οποιονδήποτε σε όλη την ιστορία του⁵. Για να ετοιμαστούν τα στρατεύματα αυτά αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το βασίλειό του για τρία χρόνια, από το 1362 μέχρι 1365, και να περιοδεύσει στην Ευρώπη αναζητώντας είτε οικονομική είτε στρατιωτική βοήθεια.

⁴ P. Edbury, *Το βασίλειο*, σελ. 20.

⁵ P. Edbury, "Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου: από την βασιλεία του Ούγου Δ΄ μέχρι την βασιλεία του Ιανού (1324-1432)", στο Παπαδόπουλος Θεόδωρος (ed.), *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Δ΄, Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 1995, σελ. 73.

Η Κύπρος και οι σταυροφορίες

Δεν θα μπορούσα να μην κάνω λόγο για την συμμετοχή της Κύπρου στο σταυροφορικό κίνημα από τον δέκατο τρίτο αιώνα μέχρι τον δέκατο τέταρτο αιώνα. Ο βασιλιάς της Ιερουσαλήμ και της Κύπρου, Αιμερύ το 1197 οδήγησε τα στρατεύματά του από την Ιερουσαλήμ στην ενδοχώρα για να ενωθούν με τα στρατεύματα των σταυροφόρων του Ερρίκου Α΄ της Βραβάνδης με σκοπό να καταλάβουν την Βηρυτό⁶. Το 1215 πραγματοποιείται η τέταρτη σύνοδος του Λατερανού, η οποία προετοιμάζει σταυροφορία και θέτει την Κύπρο ως μέρος συγκέντρωσης των στρατευμάτων. Η σταυροφορία αυτή έλαβε χώρα το 1217. Έκτοτε το νησί κατέστη βάση για τους σταυροφόρους⁷. Ο Ούγος Α΄ το 1217 ηγήθηκε των στρατευμάτων του βασιλείου της Κύπρου που έφθασαν στην Άκρα, για να συμμετάσχουν στην πέμπτη σταυροφορία για κατάληψη της Βηρυτού. Μαζί με τους ιππότες του, τους ιππότες της Ουγγαρίας και της Ιερουσαλήμ πολιορκήσαν το οχυρό του Όρους Θαβώρ. Δύο χρόνια αργότερα υπάρχουν πληροφορίες ότι οι Κύπριοι έλαβαν μέρος στην πολιορκία της Δαμιέττης⁸. Ο κοντόσταυλος του νησιού, Gautier της Καισαρείας, ενισχύει με δυνάμεις από την Κύπρο την εκστρατεία που οδήγησε στην παράδοση του Βαγαμύ το 1221. Το 1228 ο Φρειδερίκος Β΄ κατέφθασε στο νησί και παρόλες τις διαφορές και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με την άφιξή του, μεγάλο μέρος των ιπποτών του νησιού ενώθηκε με τα στρατεύματά του κατά των Μουσουλμάνων.

Το 1237 οι βαρόνοι των Αγίων Τόπων προτείνουν στον Thibaud IV της Καμπανίας και στους Γάλλους βαρόνους που ετοιμάζονταν για σταυροφορία να αποβιβαστούν στο νησί για ανασυγκρότηση και σχεδιασμό του εκστρατευτικού σχεδίου. Όμως το 1239 οι σταυροφόροι κατευθύνονται απευθείας στους Αγίους Τόπους και ιππότες από το νησί ενώνονται μαζί τους⁹. Κύπριοι συμμετείχαν τον ίδιο χρόνο στην σταυροφορία του Thibaud της Ναβάρρας¹⁰.

Όταν απειλείται από τους Μουσουλμάνους, το 1244 η Γάζα και η Ασκαλώνα, ο βασιλιάς Ερρίκος Β΄ της Κύπρου, συγκεντρώνει 300 ιππείς, οι οποίοι εντάσσονται στο στράτευμα των βαρόνων του βασιλείου της Ιερουσαλήμ. Αν και το στράτευμα αυτό απο-

⁶ P. Edbury, *Το βασίλειο*, σελ. 170.

⁷ J. Richard, “Το μεσαιωνικό βασίλειο από το 1205 έως το 1324”, στο Παπαδόπουλος Θεόδωρος (ed.), *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Δ΄, Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 1995, σελ. 25.

⁸ P. Edbury, *Το βασίλειο*, σελ. 170.

⁹ J. Richard, “Το μεσαιωνικό βασίλειο”, σελ. 27.

¹⁰ P. Edbury, *Το βασίλειο*, σελ. 170.

δεκατίζεται τον Οκτώβριο του 1244 στην μάχη της Φοβρίας, ο βασιλιάς της Κύπρου συγκεντρώνει άλλους 100 ιππείς με σκοπό να διασώσει την Ασκαλώνα από τον σουλτάνο, χωρίς όμως να γίνει εφικτό. Το 1248 ο βασιλιάς της Γαλλίας, Λουδοβίκος Θ΄, γνωστός ως Άγιος Λουδοβίκος, αποβιβάζεται στο νησί, όπου και παραμένει μέχρι τον Μάιο του 1249 που μεταβαίνει στην Αίγυπτο¹¹.

Το 1249 ο Ερρίκος συνοδεύει τον Λουδοβίκο στην Δαμιέττη και εισέρχονται μετά την κατάκτησή της, μαζί στην πόλη. Ενώ ο Ερρίκος επιστρέφει στο νησί αφήνει στην πόλη 120 ιππείς υπό τις διαταγές του κοντόσταυλου Γκυ ντε Λουζινιάν και του συνεσκάργου Βαλδουίνου ντε Ιμπελίν¹². Το 1289 ο βασιλιάς της Κύπρου Ερρίκος Β΄ έστειλε απόσπασμα στην Τρίπολη για να βοηθήσει κατά των δυνάμεων του σουλτάνου. Ακολούθως ο σουλτάνος το 1291 επιτέθηκε στην Άκρα και ο βασιλιάς της Κύπρου στέλνει τον αδελφό του Αμωρύ και μετά καταφθάνει ο ίδιος με 200 ιππότες, 500 πεζούς και 20 γαλέρες¹³.

Μετά την πτώση της Άκρας ο πάπας οργάνωσε στόλο με σκοπό να προστατεύσει τις περιοχές της Αρμενίας και της Κύπρου. Είκοσι γαλέρες υπό την διοίκηση του Μανουήλ Ζαχαρία και τα πλοία του βασιλιά της Κύπρου επιτέθηκαν το 1293 στην Αλάγια και στην Αλεξάνδρεια¹⁴. Το 1298 εκμεταλλευόμενοι τα προβλήματα του σουλτανάτου και με την προτροπή των Μογγόλων, οι Ναΐτες, οι Ιωαννίτες και ο βασιλιάς της Κύπρου προέβησαν σε επιδρομές στη Boutron, τη Gibelet, την Τορτόζα, τη Μαράκλεια, την Άκρα και στο Δέλτα του Νείλου¹⁵. Ληπλάτησαν την ακτή κοντά στην Ροζέτα και κατευθύνθηκαν προς την Άκρα, την Τορτόζα και τη Μαράκλεια¹⁶. Τον Νοέμβριο, 300 ιππείς με αρχηγό τον Αμωρύ της Τύρου, αδελφό του βασιλιά, κατευθύνθηκαν προς τη Τορτόζα και μαζί του ενώθηκαν οι ιππότες των Ναϊτών και των Ιωαννιτών Ιπποτών¹⁷.

Η ενετική σύγκλητος τον Νοέμβριο του 1333 κάλεσε τον Ούγο Δ΄ να συμμετάσχει στην προσπάθεια δημιουργίας ενός στόλου. Μέρος έλαβαν η Βενετία, η Γαλλία, η Ρόδος, η Κύπρος, το Βυζάντιο και ο πάπας. Το καλοκαίρι του 1334 ο στόλος πραγματο-

¹¹ J. Richard, "Το μεσαιωνικό βασίλειο", σελ. 25.

¹² J. Richard, "Το μεσαιωνικό βασίλειο", σελ. 27.

¹³ J. Richard, "Το μεσαιωνικό βασίλειο", σελ. 28.

¹⁴ J. Richard, "Το μεσαιωνικό βασίλειο", σελ. 29.

¹⁵ J. Richard, "Το μεσαιωνικό βασίλειο", σελ. 29-30.

¹⁶ P. Edbury, *Το βασίλειο*, σελ. 233.

¹⁷ P. Edbury, *Το βασίλειο*, σελ. 233-234.

ποίησε μια σειρά από επιθέσεις στον στόλο του σουλτάνου Ορχάν με αποκορύφωμα τη νίκη στον κόλπο του Αδραμυττίου¹⁸. Το 1337 οι Οθωμανοί, υπό την ηγεσία του σουλτάνου Ορχάν πραγματοποίησαν κάποιες επιθέσεις κατά της Αρμενικής Κιλικίας και τον ίδιο χρόνο ο Ούγος Δ΄ κέρδισε μεγάλο μέρος εδαφών της νότιας παραλίας της Μικράς Ασίας, τα οποία πλήρωναν φόρο στο νησί. Το 1341 έστειλε τον Lambertino della Cecca, επίσκοπο Λεμεσού στην παπική αυλή, στους Ιωαννίτες Ιππότες και στην Βενετία με σκοπό να δημιουργηθεί νέος χριστιανικός ναυτικός συνασπισμός. Την άνοιξη του 1344 ο νέος χριστιανικός στόλος είχε ετοιμαστεί, αποτελούμενος αυτή τη φορά από την Κύπρο, την Βενετία, την παπική αυλή και την Ρόδο¹⁹. Οι γαλέρες συγκεντρώθηκαν στην Εύβοια και κατέστρεψαν τον τουρκικό στόλο που βρισκόταν στην Παλλήνη, τον Μάιο του ίδιου έτους. Στα τέλη του Οκτωβρίου 1344 ο στόλος είχε καταλάβει το λιμάνι της Σμύρνης, το οποίο ήταν κέντρο εξόρμησης των Μουσουλμάνων για τις θαλάσσιες επιδρομές²⁰. Το 1347 μέχρι το 1348 ο βασιλιάς της Κύπρου συνέχισε να προμηθεύει πλοία προς το Αιγαίο με σκοπό να πληγούν οι Μουσουλμάνοι²¹.

Η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη (14ος αιώνας)

Ο πόλεμος, η πείνα, οι ασθένειες, η οικονομική παρακμή, το πολιτικό χάος και οι κοινωνικές αναταραχές συνθέτουν την κατάσταση που επικρατεί τον δέκατο τέταρτο αιώνα στην Ευρώπη²². Στην Ιταλία μετά το τέλος της αυτοκρατορίας των Χοενστάουφεν και της αποσύνθεσης της αυτοκρατορίας του Καρόλου Ανδεγαυού, παρατηρείται κενό εξουσίας. Οι πόλεις κράτη της Βενετίας, της Φλωρεντίας και του Μιλάνου εκμεταλλεύτηκαν το κενό εξουσίας και κυριάρχησαν στο μεγαλύτερο μέρος της βόρειας Ιταλίας. Ακόμη η παπική έδρα μεταφέρεται στην Γαλλία, δημιουργώντας χάος στην ιταλική χερσόνησο²³.

Στη Γερμανία του ύστερου μεσαίωνα ο εδαφικός κατακερματισμός έγινε μόνο στο δυτικό τμήμα. Στο ανατολικό τμήμα υπήρχαν εδάφη με αξιόλογη έκταση και αποτελεσματική διοίκηση, όπως τα δουκάτα της Βαυαρίας και της Αυστρίας, το κράτος των

¹⁸ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 67.

¹⁹ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 68-69.

²⁰ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 69.

²¹ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 70.

²² C. Backman, *The Worlds of Medieval Europe*, Oxford: Oxford University Press, 2003, σελ. 369.

²³ D. Nicholas, *Η εξέλιξη του Μεσαιωνικού Κόσμου: Κοινωνία, διακυβέρνηση και Σκέψη στην Ευρώπη, 312-1500*, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2009, σελ.617.

Τευτόνων στην Πρωσία και η Μαρκία του Βρανδεμβούργου. Το βασίλειο της Πολωνίας και της Ουγγαρίας στα ανατολικά της Γερμανίας δεν έχουν ισχυρές μοναρχίες για να την απειλήσουν. Ο εκάστοτε Γερμανός αυτοκράτορας εποφθαλμιούσε τα ιταλικά εδάφη. Το 1312 ο Ερρίκος Ζ΄ του Λουξεμβούργου στέφθηκε αυτοκράτορας, και λίγο αργότερα οδηγεί τα στρατεύματά του στην Ιταλία με την ελπίδα να θέσει τέρμα στους αγώνες Γουέλφων και Γιβελλίνων της βόρειας Ιταλίας, με αποτέλεσμα να αναζωπυρώσει την έχθρα των δυο παρατάξεων. Μετά από αυτό παραιτείται από τον θρόνο του²⁴.

Το στέμμα της Αραγονίας διεξήγαγε πόλεμο εναντίον της Σαρδηνίας, την οποία κατείχαν οι Γενούτες και εναντίον της Μούρθια και της Γρανάδας, ενώ η Καστίλλη πίεζε για τα τελικά στάδια της Reconquista εναντίον των Μουσουλμάνων της Ισπανίας. Στη Σκανδιναβία αντιπαραθέσεις και λάθη οδήγησαν σε πόλεμο μεταξύ Νορβηγίας, Δανίας και Σουηδίας.

Οι Γάλλοι είχαν πόλεμο με τους Φλαμανδούς και μετά με τους Βουργουνδούς. Οι Άγγλοι πολέμησαν εναντίον των Σκωτσέζων υπό τον βασιλιά Εδουάρδο Β΄, ο οποίος συνεχίστηκε με την άνοδο του Εδουάρδο Γ΄ και ξέσπασε πόλεμος με τους Ουαλούς και τους Ιρλανδούς. Στη συνέχεια, οι Άγγλοι ξεκίνησαν τη μεγάλη σύγκρουση του αιώνα, τον εκατονταετή πόλεμο, ο οποίος διήρκεσε από το 1337 μέχρι το 1453 με εναλλαγή περιόδων ανακωχής και πολέμου, ενάντια στους Γάλλους.

Ο Εκατονταετής Πόλεμος μεταξύ Αγγλίας και Γαλλίας, ήταν ο μεγαλύτερος πόλεμος στη δυτική ιστορία και διήρκεσε από το 1339 μέχρι το 1453 με εναλλαγές με περιόδους μαχών και περιόδους ανακωχής. Ο πόλεμος αυτός απορροφούσε όλη την ενέργεια και των δυο βασιλείων και καθιστούσε αδύνατη την ενασχόλησή τους με κάτι άλλο. Οι Γάλλοι είχαν αυξήσει την επιρροή τους στην Φλάνδρα, με συνέπεια οι Άγγλοι έμποροι να εκδιωχθούν και να χάσουν μια από τις μεγαλύτερες αγορές τους. Επίσης ο βασιλιάς της Αγγλίας ήθελε να κατακτήσει το γαλλικό στέμμα, υπόθεση του έγινε ζήτημα γοήτρου για τους Άγγλους²⁵. Καθώς οι ηπειρωτικές εκμεταλλεύσεις της Αγγλίας μειώθηκαν, η ανάγκη της να διασφαλίσει τον έλεγχο των υπόλοιπων βρετανικών εδαφών, της Ουαλίας, της Σκωτίας και της Ιρλανδίας, αυξήθηκε προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε

²⁴ D. Nicholas, *Η εξέλιξη του Μεσαιωνικού Κόσμου*, σελ.620.

²⁵ Ζ. Τσιρπανλής, *Η Μεσαιωνική Δύση, 5^{ος}-15^{ος} αιώνας*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας, 2004, σελ.432-433.

ορισμένες πρώτες ύλες και εμπορικές αγορές²⁶. Οι μεγαλύτερες συγκρούσεις του Εκατο-
νταετούς πολέμου ήταν αυτές του 1346 στο Κρέσυ, του 1347 στο Καλαί και του 1356
στο Πουατιέ. Στις μάχες αυτές οι Άγγλοι ήταν νικητές με τους Γάλλους να ανασυγκρο-
τούνται τον 15^ο αιώνα²⁷.

Η προσωρινή ειρήνη μεταξύ των Αγγλογάλλων την δεκαετία του 1360 αύξησε τις
προσδοκίες και τις δραστηριότητες για μια σταυροφορία. Η πιο γνωστή σταυροφορία
ήταν αυτή του 1365 της Αλεξάνδρειας υπό τον Πέτρο Α΄ της Κύπρου, η οποία είχε έναν
χαρισματικό ηγέτη για αυτό είχε πετύχει, αν και η επιτυχία αυτή ήταν προσωρινή²⁸. Εγι-
ναν και κάποιες επιδρομές στην περιοχή της Κωνσταντινούπολης το 1366 από τους δυτι-
κούς και στην Συρία το 1367 από τις κυπριακές δυνάμεις με κύριο στόχο την Τρίπολη.

Οι αντιπαραθέσεις συνέχισαν να διαλύουν τα κράτη της μουσουλμανικής Βόρειας
Αφρικής²⁹, ενώ οι Οθωμανοί κατακτούσαν όλο και περισσότερα εδάφη της βυζαντινής
αυτοκρατορίας. Η Αίγυπτος διοικείτο από τους Μαμελούκους και μετά την πτώση της
Άκρας το 1291, οι δυτικοί είχαν χάσει τις εμπορικές και οικονομικές επαφές με την Ανα-
τολή. Οι Οθωμανοί έχοντας κατακτήσει μέρος της Μικράς Ασίας, άρχισαν να έχουν
βλέψεις και στα εδάφη της Ευρώπης, κατακτώντας την Σερβία και καθιστώντας την
Ουγγαρία ως προπύργιο του Χριστιανισμού στην Ευρώπη³⁰.

Ο Πέτρος Α΄ (1329-1369)

Ο Πέτρος Α΄ της Κύπρου γεννήθηκε στις 9 Οκτωβρίου 1329³¹, και στέφθηκε από
τον βασιλιά πατέρα του, Ούγο Δ΄ ντε Λουζινιάν, Κόμης της Τρίπολης. Σε νεαρή ηλικία
νυμφεύτηκε την Εχίβη ντε Μονφόρτ, η οποία όμως πέθανε πολύ γρήγορα. Μετά τον θά-
νατό της, παντρεύτηκε την Ελεονώρα της Αραγονίας το 1353 και μαζί της απέκτησε 3
παιδιά, τον Πέτρο, ένα δεύτερο παιδί, του οποίου το όνομα δεν μας σώζεται και που πέ-
θανε νωρίς, και την Μαργαρίτα. Ο Πέτρος στα δεκαεπτά του χρόνια οραματίστηκε τον
Χριστό, ο οποίος του είπε ότι καλείται να ελευθερώσει τους Αγίους Τόπους από τους

²⁶ C. Backman, *The Worlds of Medieval Europe*, σελ. 370-371.

²⁷ Ζ. Τσιρπανλής, *Η Μεσαιωνική Δύση*, σελ.433.

²⁸ T. Guard, *Chivalry, Kingship and Crusade: The English Experience in the Fourteenth Century*, Wood-
bridge: The Boydell Press, 2013, σελ.18.

²⁹ C. Backman, *The Worlds of Medieval Europe*, σελ. 381-382.

³⁰ D. Nicholas, *Η εξέλιξη του Μεσαιωνικού Κόσμου*, σελ.630.

³¹ G. Hill, *A History of Cyprus*, v. 2, Cambridge: University Press, 1972, σελ. 308.

Μουσουλμάνους. Αφιέρωσε τον εαυτό του στις σταυροφορίες πριν ακόμη γίνει βασιλιάς και ίδρυσε το Τάγμα του Ξίφους³², θέτοντας σκοπό του τάγματος την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων, εδάφη που ανήκαν στον εκάστοτε βασιλιά της Κύπρου εφόσον έφερε και το στέμμα της Ιερουσαλήμ³³. Σύμβουλοι του βασιλιά της Κύπρου και καθοδηγητές του στα ζητήματα της σταυροφορίας ήταν ο παπικός λεγάτος Πέτρος Θωμά και ο Philippe de Mézières, Γάλλος στην καταγωγή και παθιασμένος υποστηρικτής των σταυροφοριών.

Στις 24 Νοεμβρίου 1358 ο βασιλέας Ούγος λαμβάνει όλες τις απαραίτητες ρυθμίσεις και στέφει τον Πέτρο βασιλιά της Κύπρου και λίγο αργότερα ο βασιλιάς Ούγος πεθαίνει. Στις 5 Απριλίου 1360 στέφεται βασιλέας της Ιερουσαλήμ στην Αμμόχωστο από τον παπικό λεγάτο της Ανατολής, Πέτρο Θωμά. Όπως γράφει ο Μαχαιράς στο χρονικό του:

Και άλλου εἴβρα γραμμένον, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ρε Οὐγγες ἐστέυθην ὁ ρε Πιερ τῆ κυριακῆ τῆ κδ' νοεμβρίου ,ατνθ' Χριστοῦ ἀπὸ χειρὸς τοῦ φρε Γκι τε Ἡμπελῆν, ... εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ρύγας τῆς Κύπρου· καὶ διατὶ ἐκρατοῦσαν οἱ Σαρακινὴ τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ τὴν ἔχθραν καὶ πολλὰ κακὰ οἱ ρυγάδες ἐδόκαν τὸ ἀξίωμα τῆς Ἄμοχούστου ... διὰ τούτον καὶ ὁ ρε Πιερ ἐπίγεν εἰς τὴν Ἄμοχουστον καὶ ἐστέυθην ρύγας τῶν Ἱεροσολύμων τῆ ε' ἀπριλλίου ,ατζ' Χριστοῦ³⁴.

Ο Πέτρος ήταν από τις ισχυρότερες φυσιογνωμίες της μεσαιωνικής Ευρώπης και όχι μόνο της Κύπρου. Ήταν τολμηρός, ενθουσιώδης, ριψοκίνδυνος και δραστήριος. Με την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων θα μπορούσε να συντρίψει ή να περιορίσει τις δυνάμεις των Μουσουλμάνων στην Ανατολή. Δυστυχώς δολοφονήθηκε πριν προσπαθήσει να απελευθερώσει τους Αγίους Τόπους. Θεωρείται ο τελευταίος εκφραστής των σταυροφοριών και οι νίκες του σε Κώρικο, Αττάλεια και Αλεξάνδρεια αναπτέρωσε για λίγο τις ελπίδες της Ευρώπης για την κατάκτηση των Αγίων Τόπων. Κατάφερε έστω και για λίγο να στρέψει το ενδιαφέρον της Δύσης στην ανατολική Μεσόγειο. Όμως καμιά πόλη ή βα-

³² Ν. Παταπίου, “Το τάγμα του Ξίφους” στο Coureas N. & J. Riley – Smith (eds), *Η Κύπρος και οι Σταυροφορίες*, Λευκωσία, 1995, σελ. 143.

³³ A. Boulton, *The Knights of the Crown: The Monarchical orders of Knighthood in Later Medieval Europe, 1325-1520*, Woodbridge: The Boydell Press, 2000, σελ. 242.

³⁴ Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου, παράλληλη διπλωματική έκδοση των χειρόγραφων, εκδ. Μ. Πιερής & Αγγελ Νικολάου Κονναρή, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2003, στίχοι: 14-33, σελ. 112, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2015, παράγραφοι 811-812, σελ.372 και *Florio Bustron Historia overo commentarii de Cipro*, εκδ. De Mas Latie R., Λευκωσία: Λιθογραφία Ζαβαλλή, 1998, σελ.257-258.

σίλειο δεν επιθυμούσε άμεση εμπλοκή σε σταυροφορία, λόγω των εμπορικών και οικονομικών επαφών που είχαν με τους Μουσουλμάνους. Το καλύτερο παράδειγμα ήταν η Βενετία, η οποία έστειλε πλοία και στρατιώτες για να βοηθήσουν τον Πέτρο, αλλά άμεσα μετά την λήξη της σταυροφορίας και με την εμφάνιση των συνεπειών, τόσο οικονομικών όσο και εμπορικών, ζήτησαν από τον Πέτρο να υπογράψει ειρήνη, διότι είχαν πληγεί τόσο εμπορικά όσο και οικονομικά. Ακόμη έστειλαν πρέσβεις τόσο στον σουλτάνο για να μεθοδεύσουν την συνθήκη ειρήνη ανάμεσα σ' αυτόν και στον βασιλιά Πέτρο, όσο και στον πάπα με σκοπό να πειστεί ο βασιλιάς της Κύπρου να υπογράψει ειρήνη.

Η κατάληψη της Κωρύκου και της Αττάλειας

Στις 8 Ιανουαρίου του 1360 έφθασαν δυο απεσταλμένοι από την Κώρυκο, ο Μιχάλης Ψαράρης και ο Κώστας Φιλίτσης, για να συζητήσουν την παράδοση της πόλης τους στον βασιλιά της Κύπρου. Ο βασιλιάς, αφού διάβασε τα γράμματά τους και κατάλαβε ότι ήθελαν να παραδοθούν σε αυτόν και μόνο, αλλά και σκεπτόμενος ήδη από καιρό την κατάκτηση εδάφους στην Μικρά Ασία, τους δέχθηκε με μεγάλη χαρά και τιμές. Μια βδομάδα μετά ο Πέτρος έστειλε στην Κώρυκο καράβια μαζί με τον Ροβέρτο Τελούζα, Άγγλο ιππότη, ως διοικητή του κάστρου. Οι κάτοικοι τούς υποδέχθηκαν με χαρά ανοίγοντας τις πύλες, για να περάσουν και έκαναν λιτανεία, όπου ορκίστηκαν στο Ευαγγέλιο να κρατήσουν το κάστρο για τον αφέντη τους, τον Πέτρο Α' βασιλιά της Κύπρου³⁵. Ο λόγος που ο βασιλιάς της Κύπρου αποφάσισε να γίνει και κυρίαρχος της Κωρύκου, ήταν για να μην καταλάβουν οι Τούρκοι την περιοχή και ενοχλούν την Κύπρο, αλλά θα μπορούσε να καταστήσει την πόλη ορμητήριο των επιθέσεων του προς τους Μουσουλμάνους.

Η κατάληψη της Κωρύκου το 1360 από τον Πέτρο είχε στρατιωτική σημασία. Χρησιμοποιούσε την πόλη ως προγεφύρωμα για την Μικρά Ασία και παρά τις αντιδράσεις των Μουσουλμάνων αρχόντων και τις προετοιμασίες τους για επιθέσεις, δεν κατάφεραν να κερδίσουν κάτι. Ο Πέτρος σε αντίθεση με τους Μουσουλμάνους άρχοντες το 1361 κατέκτησε την Αττάλεια³⁶.

³⁵ Λεοντίου Μαχαιρά *Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 29-50 και 1-10, σελ. 123-124, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 817, σελ.374 και *Florio Bustron Historia*, εκδ. De Mas Latrue R., σελ.259.

³⁶ P. Edbury, "Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου", σελ. 67.

Στις 13 Αυγούστου 1361, ο Πέτρος και τα στρατεύματά του έφθασαν στην Τουρκία, όπου αποβίβασε τα άλογά του σε μια περιοχή, που ονομαζόταν Τετραμίλι, κοντά στην Αττάλεια. Ο Πρίγκιπας Ιωάννης, αδελφός του βασιλιά Πέτρου και τιτουλάριος πρίγκιπας της Αντιόχειας ξεκίνησε με μέρος του στρατού να πολιορκήσει την Αττάλεια. Αν το ήθελε, μπορούσε να την κατακτήσει, αλλά θεώρησε φρόνιμο να περιμένει τον βασιλιά Πέτρο μαζί με τα υπόλοιπα στρατεύματα. Την επόμενη μέρα έφθασε ο Πέτρος με το υπόλοιπο στράτευμα. Περικύκλωσαν το κάστρο και το πολιορκήσαν και μέχρι το απόγευμα είχε κατακτηθεί. Ακολούθως μπήκε στην πόλη ο Πέτρος με μεγάλη χαρά και τιμή και πρόσφεραν μεγάλες ευχαριστίες στο Θεό για την πρώτη τους νίκη, όπως αναφέρει ο Λεόντιος Μαχαιράς³⁷.

Μήπως η κατάκτηση της Κωρύκου και της Αττάλειας προκάλεσαν τον φανατισμό του Πέτρου για σταυροφορία ή μήπως ήταν το όραμά του, το οποίο οδήγησε στην ίδρυση του Τάγματος του Ξίφους, που τον έπεισε ότι θα μπορούσε να κατακτήσει τους Αγίους Τόπους και να καταστρέψει τους Μουσουλμάνους; Να ήταν άραγε ο Philippe de Mézières ο λόγος που ο βασιλιάς ήταν τόσο παθιασμένος με τις σταυροφορίες και προχώρησε στα δυο ταξίδια και στις επιθέσεις; Που οδήγησαν εν τέλει οι επιθέσεις και η σταυροφορία; Τα ταξίδια εκτός από πολυδάπανα ήταν και αποτελεσματικά; Έλαβε όση βοήθεια είχαν υποσχεθεί οι άρχοντες της Δύσης;

Ταξίδια στην Ευρώπη

Κατά την διάρκεια της βασιλείας του πραγματοποίησε δυο ταξίδια στην Ευρώπη, με σκοπό να ενημερώσει τους αρχηγούς των ευρωπαϊκών βασιλείων για τα σχέδια του να καταλάβει εδάφη της Αιγύπτου και της Κιλικίας. Είχε στρατιωτικές επιτυχίες και η Κύπρος επί της βασιλείας του ήταν μια αξιόλογη χριστιανική δύναμη με κτήσεις στην Μικρά Ασία και αξιόλογο στόλο. Ο Πέτρος χρησιμοποίησε την επιθετική πολιτική, όχι για να κερδίσει εδάφη, τα οποία προηγουμένως κατείχαν οι χριστιανικές δυνάμεις, αλλά είχε

³⁷ Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 14-34, σελ. 127, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 819, σελ.374 και Florio Bustron *Historia*, εκδ. De Mas Latrte R., σελ.259-260.

σκοπό να κερδίσει εμπορικά οφέλη σε βάρος των Μαμελούκων και των ανταγωνιστών των Κυπρίων στα λιμάνια της Αιγύπτου³⁸.

Για την πρώτη του εκστρατεία ταξίδεψε στην Ευρώπη, όπου και παρέμεινε για τρία σχεδόν χρόνια και επισκέφθηκε αρκετά από τα βασίλεια της δυτικής Ευρώπης, ζητώντας τόσο την προκήρυξη της σταυροφορίας από τον πάπα, όσο και στρατιωτική βοήθεια από τους δυτικούς. Για την δεύτερη εκστρατεία παρέμεινε για μερικούς μόνο μήνες και επισκέφθηκε κυρίως ιταλικές πόλεις και ζήτησε στρατιωτική βοήθεια κατά των Μουσουλμάνων. Ακόμη, είχε σύμμαχο τον πάπα στην πρώτη του εκστρατεία, ο οποίος προσπάθησε να βοηθήσει τον Πέτρο στέλνοντας επιστολές και ζητώντας από τους βασιλείς και τους άρχοντες των περιοχών να λάβουν μέρος³⁹. Επίσης η εκστρατεία αυτή προκηρύχθηκε από τον πάπα καθιστώντας την σταυροφορία.

Στην δεύτερη όμως εκστρατεία ο πάπας είχε ακριβώς την αντίθετη στάση και ζήτησε από τον Πέτρο να μην πραγματοποιήσει μια νέα εκστρατεία, επειδή δεχόταν πιέσεις από τις ιταλικές ναυτικές πόλεις, οι οποίες στην προηγούμενη εκστρατεία του βασιλιά της Κύπρου είχαν πληγεί οικονομικά και ήθελαν να επανέλθει ειρήνη όσο το δυνατόν συντομότερα για να επαναρχίσουν οι εμπορικές δραστηριότητες.

Όπως θα παρουσιάσω πιο κάτω, παρά τις προσπάθειες του βασιλιά της Κύπρου αλλά και του πάπα, η βοήθεια από τους βασιλείς και τους άρχοντες δεν ήταν και τόσο μεγάλη, όσο περίμεναν κατά την πρώτη σταυροφορία ενώ στην δεύτερη εκστρατεία σχεδόν κανείς δεν έδωσε το «παρών» του. Στο πρώτο του ταξίδι στην Ευρώπη το μόνο που κατάφερε ήταν να μαζέψει δώρα και αόριστες υποσχέσεις, μα ελάχιστη ήταν η ανταπόκριση από τους ευρωπαίους ηγέτες. Γι' αυτό και η σταυροφορία της Αλεξάνδρειας χαρακτηρίζεται ως κυπριακή επιτυχία, διότι ο βασιλιάς κυρίως βασίστηκε στις στρατιωτικές δυνάμεις του νησιού.

Οι Ιωαννίτες Ιππότες είχαν βοηθήσει τον βασιλιά της Κύπρου Πέτρο από τα πρώτα εγχειρήματά του να αποσπάσει εδάφη από τους Μουσουλμάνους, όπως και στην εκστρατεία της Αττάλεια το 1361. Συμμετείχαν πλήρως στην σταυροφορία του 1365 κατά της Αλεξάνδρειας τόσο με στρατιώτες, όσο και με γαλέρες. Ακόμη το σημείο συνάντησης των στρατευμάτων ήταν η Ρόδος. Επίσης το 1367, όταν ο βασιλιάς της Κύπρου αποφάσισε να επιτεθεί στις ακτές της Συρίας, οι Ιωαννίτες έλαβαν και πάλι μέρος στέλνο-

³⁸ G. Machaut, *La prise d' Alexandrie*, μτφ. Αντρέας Χατζησάββας, Besancon, France: Editions Praxandre, 2011, σελ. 61.

³⁹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres (1327-1405) et la Croisade au XIVe siecle*, Paris, 1896, σελ. 202.

ντας τέσσερις γαλέρες και έναν σεβαστό αριθμό πλοίων για να βοηθήσουν τον Πέτρο στην Αττάλεια⁴⁰, στα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει με την φρουρά της πόλης.

Τον Οκτώβριο του 1365 πραγματοποιήθηκε η τελευταία αιγυπτιακή σταυροφορία υπό την ηγεσία του Πέτρου Α΄ Λουζιανού. Στον θρόνο του σουλτανάτου βρισκόταν ο AI – Mansur Muhammad και αντιβασιλέας ήταν ο Yalbogha. Η πρόθεση του Πέτρου ήταν πιθανόν, όπως και των προηγούμενων σταυροφόρων, να πλήξει το κέντρο της μουσουλμανικής εξουσίας στην Μεσόγειο, ως μέσο επανάκτησης του βασιλείου της Ιερουσαλήμ. Ακόμη ο Πέτρος πίστευε βαθύτατα ότι μπορούσε να ανακτήσει τους Αγίους Τόπους από τους Μουσουλμάνους και έτσι να απελευθερώσει τα εδάφη που κατείχαν οι πρόγονοί του. Ο στόχος της σταυροφορίας ήταν και εμπορικός, διότι αν κατάφερνε να κερδίσει και να κρατήσει την Αλεξάνδρεια θα επωφελείτο οικονομικά το νησί από το διαμετακομιστικό εμπόριο ή αν αποτύχανε η κατάκτηση της Αλεξάνδρειας, θα κατέστρεφε το λιμάνι, με σκοπό να δυσκολέψει το εμπόριο και να στραφούν πάλι προς στην Αμμόχωστο.

Μερικοί λόγοι που ο Πέτρος αποφάσισε να επιτεθεί στην Αίγυπτο ήταν και το αίτημα των Κυπρίων να υπάρξει πρεσβεία σε κάθε πόλη και λιμάνι της Αιγύπτου, η οποία θα είχε τον έλεγχο κάθε οικονομικού, δικαστικού και διοικητικού θέματος, το οποίο αφορούσε τους Κυπρίους της Αιγύπτου. Κάθε Κύπριος που συλλαμβανόταν θα έπρεπε να παραδοθεί στο βασίλειο της Κύπρου και να δικαστεί σύμφωνα με τις Ασσίζες. Έτσι θα έλυνε τις αυθαιρεσίες εις βάρος των Κυπρίων. Ακόμη, η αύξηση του κομμερκίου, το οποίο λάμβαναν οι Κύπριοι έμποροι. Έφθανε το 30% με 25% και ο βασιλιάς αποσκοπούσε στην μεταβολή του σε 50%. Επιπρόσθετος λόγος ήταν η ελεύθερη μετάβαση των Κυπρίων σε Αίγυπτο και Συρία, αλλά και η ελεύθερη μετάβαση των Χριστιανών στους Αγίους Τόπους. Επιπλέον επιδίωκε την χρήση των κυπριακών πλοίων από τους Μουσουλμάνους εμπόρους, οι οποίοι θα πλήρωναν όσα πλήρωναν και στα ξένα καράβια, τα οποία χρησιμοποιούσαν μέχρι τότε και οι Κύπριοι έμποροι θα μπορούσαν να κινούνται ασφαλώς στα εδάφη του σουλτάνου. Σε περίπτωση κάποιου ναυαγίου θα μπορούσαν να βοηθήσουν ή να βοηθηθούν, όπως και σε περίπτωση επίθεσης ή εισβολής από Τούρκους⁴¹.

⁴⁰ A. Luttrell, “The Hospitallers’ Interventions in Cilician Armenia: 1291-1375”, στο Boase R. S. T. (ed.), *The Cilician Kingdom of Armenia*, Edinburgh & London: Scottish Academic Press, 1978, σελ. 131.

⁴¹ S. Bliznyuk, “A Crusader of the Later Middle Ages: King Peter I of Cyprus”, στο Hunyadi Zsolt and Jozsef Laszlovszky (eds), *The Crusades and the Military Orders: Expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity*, Budapest: Department of Medieval Studies, Central European University, 2001, σελ. 54.

Όπως και να ήταν η κατάσταση ο Πέτρος προετοιμάστηκε κατάλληλα για την σταυροφορία, περνώντας σχεδόν τρία χρόνια στην Δύση λαμβάνοντας υποστήριξη για την σταυροφορία αυτή. Η εισβολή των σταυροφόρων στην Αλεξάνδρεια περιγράφεται από αρκετούς Άραβες συγγραφείς, όπως ο al – Maqizi, αναφέρει «Για μερικούς μήνες οι κάτοικοι της Αλεξάνδρειας γνώριζαν την πρόθεση των Φράγκων να επιτεθούν στην πόλη τους. Για τον λόγο αυτό ο διοικητής της πόλης έγραψε στον αντιβασιλέα, αλλά δεν είχε δείξει κανένα ενδιαφέρον»⁴².

Τα αποτελέσματα των σταυροφοριών του Πέτρου δεν ήταν και τόσο ενθαρρυντικά. Δημιούργησαν αρκετά προβλήματα στο βασίλειο με αποτέλεσμα την δολοφονία του βασιλιά Πέτρου. Τα χρήματα για τα ταξίδια του Πέτρου και για τον εξοπλισμό των σταυροφόρων, που εγγυήθηκε ο ίδιος, προήλθαν τόσο από την περιουσία που άφησε ο πατέρας του, όσο και από το λαό της Κύπρου, είτε ήταν ευγενείς, οι οποίοι δεσμεύονταν από τον όρκο υποτέλειας στον βασιλιά είτε ήταν περπυριάριοι, οι οποίοι αγόραζαν την ελευθερία τους. Οι περπυριάριοι συγκροτούσαν την κοινωνική τάξη των απελευθέρων, οι οποίοι εξαγόραζαν την ελευθερία τους. Μετά την κατάκτηση και την λεηλασία της Αλεξάνδρειας τα έξοδα πληρώθηκαν από τα λάφυρα. Τελικά ο βασιλιάς της Κύπρου δολοφονήθηκε από τους άρχοντες του βασιλείου του στις 17 Ιανουαρίου 1369, λόγω των οικονομικών προβλημάτων αλλά και της πολιτικής που ακολούθησε, τόσο στα εσωτερικά όσο και στα εξωτερικά ζητήματα. Στα εσωτερικά ζητήματα είχε στρέψει τους άρχοντες του νησιού εναντίον του με τις αλόγιστες και απερίσκεπτες αντιδράσεις και πράξεις του. Στα εξωτερικά ζητήματα δεχόταν συνεχώς πιέσεις από Βενετούς και Γενουάτες και από τον πάπα να συνάψει συνθήκη ειρήνης με τον σουλτάνο και να πάψει τις επιθέσεις. Αν οδηγείτο σε πόλεμο το νησί με τον σουλτάνο, τότε αυτό θα σήμαινε την διάλυση του μεσαιωνικού βασιλείου.

Μετά τον θάνατο του Πέτρου, οι διάδοχοί του είχαν να αντιμετωπίσουν προβλήματα, τα οποία δημιουργήθηκαν από τις εκστρατείες και τα ταξίδια του. Η σπατάλη των χρημάτων του βασιλικού θησαυροφυλακίου για τους πολεμικούς σκοπούς επιδείνωσαν την οικονομική κατάσταση του νησιού⁴³, σε συνδυασμό με την μειωμένη εμπορική δραστηριότητα στην Αμμόχωστο από τους δυτικούς. Οι Γενουάτες το 1374 επιτέθηκαν στο

⁴² P. M. Holt, *The Age of the Crusades: The Near East from the eleventh century to 1517*, London and New York: Routledge, 1986, σελ. 125.

⁴³ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 106.

νησί καταλαμβάνοντας την Αμμόχωστο, το κυριότερο λιμάνι του νησιού με την οικονομία να παρακαμάζει⁴⁴. Η άρνηση του Πέτρου να διαπραγματευτεί με τον σουλτάνο κατέστησε την σύναψη ειρήνης αδύνατη. Έτσι ο αντιβασιλέας Ιωάννης της Αντιόχειας έστειλε τους Γενουάτες και τους Βενετούς να συζητήσουν τους όρους ειρήνης με τον σουλτάνο. Η πολυπόθητη ειρήνη επήλθε μετά την υπογραφή των όρων το 1370, μειώνοντας τις δαπάνες του βασιλείου και βοηθώντας στην αύξηση των βασιλικών εσόδων από το εμπόριο. Ορισμένοι δυτικοί επιβραβεύτηκαν για την συμμετοχή τους στην σταυροφορία από τον ίδιο τον βασιλιά με παραχώρηση φέουδων. Η αποκατάσταση των βασιλικών κτήσεων έγινε με την αρπαγή από τον αντιβασιλέα εδαφών από ορισμένους δυτικούς που δεν έμεναν στο νησί και βοήθησε την βελτίωση των οικονομικών του βασιλείου⁴⁵.

Στην γαλλική κοινωνία ο Πέτρος επικράτησε ως πρότυπο σωστού φλογερού ιππότη, όπως φαίνεται από τα έργα του Mézières, *Vita Sancti Petri Thomasii* και *Songe du vieil pelerin*. Θεματικά αναφέρονται στα σχέδια σταυροφορίας. Ο βασιλιάς της Ιερουσαλήμ και της Κύπρου, ο πιο γενναίος χριστιανικός βασιλιάς της εποχής του, πολεμά τους εχθρούς της πίστης. Ήταν ένας θεοφοβούμενος, ευσεβής καθολικός, ο οποίος ήθελε να απελευθερώσει το βασίλειο της Ιερουσαλήμ⁴⁶. Ακόμη, όπως θα παρουσιάσω πιο κάτω ο Jean Froissart και ο Guillaume de Machaut μετά τον θάνατο του βασιλιά της Κύπρου γράφουν εγκωμιαστικά για το πρόσωπό του, παραλληλίζοντας την φήμη του με εκείνη του Godefroy de Bouillon. Και οι δυο ήταν άριστοι πολεμιστές, οι οποίοι προκαλούσαν φόβο στους Μουσουλμάνους. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τον Πέτρο με τα ίδια στοιχεία μελετώντας το έργο του Λεόντιου Μαχαιρά, ο οποίος παρουσιάζει τόσο την άνοδο του βασιλιά στο θρόνο και τις θριαμβευτικές του πράξεις, όσο και την παρακμή αλλά και την δολοφονία του⁴⁷. Ακόμη χαρακτηριζόταν ως μια ρομαντική μορφή σταυροφόρου.

Στόχος και μεθοδολογία

Το θέμα της παρούσας εργασίας θα εστιάσει στα ταξίδια του βασιλιά Πέτρου στην Ευρώπη, του 1362 μέχρι 1365 και του 1367 μέχρι 1368, τα οποία σκοπό είχαν να

⁴⁴ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 124.

⁴⁵ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 109.

⁴⁶ A Nicolaou-Konnari, “‘Le roy de Chippe de renon’: The Depiction of Peter I of Lusignan in French Literature and Historiography”, στο Alex Beihammer – Angel Nicolaou-Konnari (επιμ.), *Crusading, Society, and Politics in the Eastern Mediterranean in the Age of King Peter I of Cyprus*, Proceedings of the conference (14-16 October 2016, Notre Dame Global Gateway, Rome) [Mediterranean Nexus 1110-1700. Conflict, Influence and Inspiration in the Mediterranean Area] (Turnhout: Brepols, 2020), σελ.2. (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη).

⁴⁷ A Nicolaou-Konnari, “‘Le roy de Chippe de renon’”, σελ.10.

ετοιμάσουν στράτευμα για τις εκστρατείες. Η αναφορά θα γίνει χρονολογικά και θα προσπαθήσω να αναφέρω την βοήθεια που έλαβε ο βασιλιάς από κάθε επίσκεψη.

Η μεθοδολογία που ακολούθησα στην εργασία μου αρχίζει με τη μελέτη των πρωτογενών πηγών. Δεν θα μπορούσα να παραλείψω το *Χρονικό της Κύπρου* του Λεόντιου Μαχαιρά, το βιβλίο του Machaut, *La prise d' Alexandrie* και των Perrat και Richard, *Bullarium Cyprium III: Lettres papales relatives à Chypre 1316-1378*. Το Χρονικό του Μαχαιρά είναι ένα από τα κυπριακά χρονικά που έχουμε για την περίοδο του Πέτρου και το βιβλίο των Perrat και Richard περιέχει όλες τις παπικές επιστολές που αναφέρονται στην Κύπρο. Μελέτησα επίσης, το βιβλίο που επιμελήθηκε ο Mansouri, *Chypre dans les sources arabes médiévales*, το οποίο έχει μεταφρασμένες όλες τις αραβικές πηγές που αναφέρονται στο νησί.

Θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τις συνέπειες των εκστρατειών και πως αυτές επηρέασαν το νησί και πως οι άρχοντες οδηγήθηκαν στην δολοφονία του βασιλιά. Η εργασία μου θα κλείσει με τα συμπεράσματα για το πόσο αποτελεσματικά ήταν τα ταξίδια του Πέτρου και κάποιες διαπιστώσεις τόσο για τα ταξίδια, όσο και για τις εκστρατείες και τον χαρακτήρα του Πέτρου. Θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τους λόγους για τους οποίους ο Πέτρος επέλεξε να εμπλακεί στις σταυροφορίες και αν τελικά κατάφερε τον σκοπό του. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι την περίοδο αυτή, στην δυτική Ευρώπη υπήρχαν συγκρούσεις ανάμεσα στις πόλεις και τα βασίλεια και το ενδιαφέρον των αρχόντων δεν ήταν στραμμένο στην ανατολή και δεν επιθυμούσαν να εμπλακούν σε ένα πόλεμο, ο οποίος θα τους κατέστρεφε οικονομικά. Η ιδέα μιας σταυροφορίας ενδιέφερε πλέον τους ληστές και τους τυχοδιώκτες, οι οποίοι επιθυμούσαν να αποκτήσουν πλούτη από τις κατεκτημένες περιοχές, τις οποίες λεηλατούσαν, όπως έγινε και με την σταυροφορία στην Αλεξάνδρεια το 1365, αλλά και με τις επιθέσεις του 1367 σε Τρίπολη, Βαλάνια, Τορτόζα, Μαλό και Αγιάσι.

Πηγές

Οι πρωτογενείς πηγές από την Κύπρο που αναφέρονται στην προετοιμασία των εκστρατειών και των ταξιδιών του βασιλιά Πέτρου είναι ο Λεόντιος Μαχαιράς, ο οποίος γεννήθηκε μερικά χρόνια μετά την βασιλεία του Πέτρου και ήταν μέρος της κρατικής μηχανής του μεσαιωνικού βασιλείου της Κύπρου. Με τις γνώσεις του στα γαλλικά και στην κυπριακή διάλεκτο, αλλά και της σημαντικής θέσης του, η οποία πρόσφερε πρό-

σβαση στα κρατικά αρχεία, έγραψε το χρονικό *Εξήγησις της γλυκείας χώρας Κύπρου η ποία λέγεται Κρόνακα τουτέστιν Χρονικόν*. Ο Μαχαιράς έγραψε το έργο του ανάμεσα στον Ιούλιο 1426 και στο 1432, κατά την πρεσβεία στο Ικόνιο⁴⁸. Στο έργο που δίνει έμφαση στη βασιλεία του Πέτρου Α΄ και παρουσιάζει με αρκετές λεπτομέρειες την κατάκτηση της Αλεξάνδρειας και την δολοφονία του βασιλιά από τους ευγενείς. Ακόμη ένας Κύπριος που έγραψε εκτενώς για την βασιλεία του Πέτρου στο έργο του *Historia overo commentarii de Cipro* ήταν ο Florio Bustron. Το έργο αυτό γράφτηκε μετά το δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα και κατά πάσα πιθανότητα ανάμεσα στα έτη 1558-9 με 1566⁴⁹. Ο Amadi Francesco, κατείχε στην βιβλιοθήκη του το *Χρονικό της Κύπρου*, το οποίο αναφέρεται στα χρόνια 1190 με 1441⁵⁰.

Οι Γάλλοι Jean Froissart, Guillaume de Machaut και Philippe de Mézières έζησαν και έγραψαν την περίοδο της βασιλείας του Πέτρου Α΄ της Κύπρου. Ο Guillaume de Machaut και το έργο του *La prise d' Alexandrie* φάνηκε πολύ χρήσιμο στην έρευνά μου, διότι αναφέρει αρκετά στοιχεία από το ταξίδι του Πέτρου στην Ευρώπη, τα οποία με βοήθησαν να συνεχίσω την έρευνά μου και να συλλέξω πληροφορίες. Ακόμη τα περισσότερα απ' όσα αναφέρει ο Guillaume de Machaut επιβεβαιώθηκαν και από άλλες πηγές. Πληροφορίες αντλούμε και από διάφορα χρονικά των πόλεων ή των βασιλείων του επισκέφθηκε ο βασιλιάς, όπως για παράδειγμα *Eulogium Historiarum*, το οποίο μας πληροφορεί για την επίσκεψη στην Αγγλία, όπως και το βιβλίο *Annales of England*. Άλλες πληροφορίες λαμβάνουμε και από τις παπικές επιστολές ή παπικά έγγραφα, όπως έχουν δημοσιευτεί στα *Annales Ecclesiastici* και *Bullarium Cyprium III: Lettres papales relatives à Chypre 1316-1378*.

Ο Jean Froissart γεννήθηκε το 1337 και πέθανε το 1404. Ο Jean Froissart σε όλη του την ζωή υπηρετούσε ισχυρούς αριστοκράτες. Από το 1361 μέχρι και το 1369 υπηρετούσε την βασίλισσα Φιλίππα και τον βασιλιά Εδουάρδο⁵¹. Έτσι συνάντησε τον βασιλιά Πέτρο στο πρώτο του ταξίδι στην Αγγλία. Ο Guillaume de Machaut δεν επισκέφθηκε ποτέ το νησί, όμως γράφει το έργο του *La prise d' Alexandrie* αντλώντας πληροφορίες από την προσωπική του σχέση με τον βασιλιά της Κύπρου, τον οποίο συνάντησε στο

⁴⁸ Λεοντίου Μαχαιρά *Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, σελ. 26.

⁴⁹ *Ιστορία της Κύπρου του Φλώριου Βουστρώνιου*, εκδ. Α. Παυλίδης & Α. Ερκολάνι, Λευκωσία: Φιλόκουπος, 1998, σελ.1΄.

⁵⁰ *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2015, σελ.xiii.

⁵¹ P. Dembowski, "Froissart Jean" στο William W. Kibler & Grover A. Zinn (eds), *Medieval France: An Encyclopedia*, New York & London: Garland Publishing, 1995, σελ. 374.

πρώτο του ταξίδι στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στο Παρίσι στα τέλη του 1363 και κατά την διάρκεια της στέψης του Καρόλου Ε΄ στη Ρενς στο Μάιο του 1364. Μετά την στέψη του βασιλιά Καρόλου το έργο του Guillaume de Machaut γίνεται πιο λεπτομερές και πιθανόν να ακολούθησε τον Πέτρο στα υπόλοιπα ταξίδια του στην Ευρώπη⁵². Το έργο αυτό γράφτηκε μετά το 1369 και πιθανόν να άρχισε τη συγγραφή μετά την δολοφονία του σταυροφόρου βασιλιά, από τον οποίο εντυπωσιάστηκε από τα ανδραγαθήματά του.

Ο Philippe de Mézières γεννήθηκε το 1327 και πέθανε το 1405 στην Γαλλία. Ήταν Γάλλος ευγενής και συγγραφέας, ο οποίος με τα έργα του υποστήριξε τις σταυροφορίες για την ανάκτηση του βασιλείου της Ιερουσαλήμ. Αρχικά ήταν στρατιώτης που υπηρετούσε στην Ιταλία και ακολούθως στην Ουγγαρία. Το 1346 έλαβε μέρος στην σταυροφορία του Humbert II με στόχο την υπεράσπιση της Σμύρνης εναντίον της τουρκικής επίθεσης. Το 1347 έφτασε στην Ιερουσαλήμ μετά την διάλυση των στρατευμάτων του Humbert II. Εκεί συνέλαβε την ιδέα ίδρυσης ενός τάγματος, το τάγμα του Πάθους, του οποίου τα μέλη σκοπό έχουν την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων. Ακολούθως τον ίδιο χρόνο επισκέπτεται την Κύπρο και αντιλαμβάνεται ότι ο γιος του βασιλιά Ούγου, ο Πέτρος έχει τις ίδιες ιδέες και πάθος για τις σταυροφορίες. Επέστρεψε στη Γαλλία και, όταν ο Πέτρος ανέλαβε την εξουσία, επέστρεψε στο νησί και διορίστηκε καγκελάριος του νησιού. Λίγα χρόνια μετά ξεκίνησαν και οι δυο το ταξίδι για την Ευρώπη για να βρουν βοήθεια για τις εκστρατείες που ετοίμαζε ο Πέτρος.

Το 1365 οργανώνεται η πρώτη εκστρατεία με στόχο την Αλεξάνδρεια με τον Philippe de Mézières να βρίσκεται στο πλευρό του βασιλιά. Κατά την δολοφονία του βασιλιά, ο Philippe de Mézières βρισκόταν στην Βενετία, όπου και παρέμεινε μέχρι το 1372 και στην συνέχεια κατευθύνθηκε στην Αβινιόν και στο Παρίσι. Τα κυριότερα γραπτά του Mézières είναι το *Vita Sancti Petri Thomasii*, το ενημερωτικό δελτίο του για το Τάγμα του Πάθους, *Nova religio passionis* και το *Le Songe du vieil pèlerin*, μια περίτεχνη αλληγορία που περιέχει αυτοβιογραφικά στοιχεία και υποστηρίζει την ειρήνη με την Αγγλία προς όφελος των Σταυροφοριών⁵³. Πληροφορίες για την δράση κατά την διάρκεια της βασιλείας του Πέτρου αντλούμε από το έργο του Nicola Iorga *Philippe de Mézières (1327-1405) et la Croisade au XIV^e siècle*.

⁵² A. Nicolaou.-Konnari, “Le roy de Chippre de renon”, σελ.4.

⁵³ A. Nicolaou - Konnari, “Le roy de Chippre de renon”, σελ. 2-3.

Πέρα από τις δυτικές πηγές και πληροφορίες για την περίοδο της βασιλείας της Πέτρου Α΄, την άλωση της Αλεξάνδρειας και τις επιθέσεις του σε λιμάνια της Συρίας, έχουμε και από Άραβες συγγραφείς, σύγχρονους των γεγονότων. Θεώρησα χρήσιμο να παραθέσω στο κείμενό μου και τις αραβικές πηγές και να τις αντιπαραβάλλω με τις πρωτογενείς δυτικές πηγές των γεγονότων. Ο Al- Nuwayrī ήταν μάρτυρας των γεγονότων και το 1372 αποφάσισε να γράψει τα γεγονότα για να τα μάθουν όλοι. Ο Al- Aynī είχε ανελιχθεί σε υψηλές θέσεις έχοντας πρόσβαση στα αρχεία του σουλτανάτου. Έτσι γράφει ένα βιβλίο για την παγκόσμια Ιστορία με επίκεντρο την Αίγυπτο και τη Συρία. Και οι δυο συγγραφείς συμφωνούν στις βαρβαρότητες που έπραξαν οι Φράγκοι μετά την κατάκτηση της Αλεξάνδρειας⁵⁴.

Ο al-Nuwayrī al-Iskandarani στο έργο του *Kitab al-Imam*, αναφέρει ότι την μουσουλμανική χρονιά 767, δηλαδή το 1365, οι Κύπριοι αποφάσισαν να επιτεθούν στην Αλεξάνδρεια. Ο βασιλιάς της Κύπρου με την βοήθεια του πάπα και των Ιωαννιτών Ιπποτών κατάφερε να την κατακτήσει⁵⁵. Ο Ibn Qadhi Shuhba στο έργο του *Tarikh* αναφέρει ότι το 767, η Αλεξάνδρεια αλώθηκε από τους Φράγκους με τις περισσότερες γαλέρες να είναι κυπριακές⁵⁶. Επισημαίνει ότι το 769, δηλαδή το 1367 οι Φράγκοι επιτέθηκαν στην Τρίπολη, την οποία κατέστρεψαν⁵⁷.

Πληροφορίες για τις σταυροφορίες και τα ταξίδια του βασιλιά της Κύπρου αντλούμε από δευτερεύουσα βιβλιογραφία όπως βιβλία και άρθρα με θέμα τις σταυροφορίες στην Ανατολή ή τις επαφές βασιλιάδων ή παπών με τα κράτη της Ανατολής. Πολυγραφότατος σχετικά με την μεσαιωνική περίοδο στην Κύπρο, αλλά και για την βασιλεία του Πέτρου Α΄ είναι ο Peter Edbury, του οποίου χρησιμοποίησα αρκετά έργα. Το έργο του Nicola Iorga με τίτλο *Philippe de Mezieres (1327-1405) et la Croisade au XIV^e siècle*, παρέχει αρκετές πληροφορίες για τα ταξίδια και τις επαφές που είχε με αρκετές λεπτομέρειες. Πολύ σημαντικό βιβλίο είναι του George Hill, *A History of Cyprus*, το οποίο είναι αρκετά τεκμηριωμένο παρά την παλαιότητά του. Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, θεώρησα πρόπον να μελετήσω τις αραβικές πηγές της περιόδου, ώστε να έχω μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις σταυροφορίες του 1365 και 1367, με το άρθρο

⁵⁴ Steenbergen Van Jo, 'The Alexandrian Crusade (1365) and the Mamlūk Sources: Reassessment of the Kitāb al-Imām of an-Nuwayrī al-Iskandarani (d. A.D. 1372)', στο Ciggaar K. & H. G. B. Teule (ed), *East and West in the Crusader States. Context – Contacts – Confrontations, III, Acta of the congress held at Hernen Castle in September 2000 (Orientalia Lovaniensa Analecta 125)*, Leuven: Peeters, 2003, 123-137.

⁵⁵ M. Mansouri, *Chypre dans les sources Arabes Medievales*, Nicosie: Centre de Recherche Scientifique, 2001, σελ. 62-63.

⁵⁶ M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ. 75-76.

⁵⁷ M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ. 78-79.

του Steenbergen, 'The Alexandrian Crusade (1365) and the Mamlūk Sources: Reassessment of the Kitāb al-Ilmām of an-Nuwayrī al-Iskandaranī (d. A.D. 1372)', να αναφέρει περιληπτικά τις πληροφορίες που έχουμε από τους Άραβες συγγραφείς.

Θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τις συνέπειες των εκστρατειών και πως αυτές επηρέασαν το νησί και πως οι άρχοντες οδηγήθηκαν στην δολοφονία του βασιλιά. Η εργασία μου θα κλείσει με τα συμπεράσματα για το πόσο αποτελεσματικά ήταν τα ταξίδια του Πέτρου και κάποιες διαπιστώσεις τόσο για τα ταξίδια, όσο και για τις εκστρατείες και τον χαρακτήρα του Πέτρου. Θα προσπαθήσω να παρουσιάσω τους λόγους που ο Πέτρος επέλεξε να εμπλακεί στις σταυροφορίες και αν τελικά κατάφερε τον σκοπό του. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι την περίοδο αυτή, στην δυτική Ευρώπη υπήρχαν συγκρούσεις ανάμεσα στις πόλεις και τα βασίλεια και το ενδιαφέρον των αρχόντων δεν ήταν στραμμένο στην ανατολή και δεν επιθυμούσαν να εμπλακούν σε ένα πόλεμο, ο οποίος θα τους κατέστρεφε οικονομικά. Η ιδέα μιας σταυροφορίας ενδιέφερε πλέον τους ληστές και τους τυχοδιώκτες, οι οποίοι επιθυμούσαν να αποκτήσουν πλούτη από τις κατεκτημένες περιοχές, τις οποίες λεηλατούσαν, όπως έγινε και με την σταυροφορία της Αλεξάνδρεια το 1365, αλλά και με τις επιθέσεις του 1367 σε Τρίπολη, Βαλάνια, Τορτόζα, Μαλο και Αγίασι.

Α Εκστρατεία

Το 1362 όταν ο Πέτρος ξεκίνησε για την Ευρώπη είχε ήδη πετύχει δυο επιτεύγματα. Το πρώτο επίτευγμα ήταν το 1360 με την κατάκτηση της Κωρύκου και το δεύτερο το 1361 με την κατάκτηση της Αττάλειας, έχοντας δημιουργήσει την φήμη ενός ικανού πολεμιστή και κατακτητή⁵⁸. Ο πάπας ήταν ενήμερος για τις κατακτήσεις του βασιλιά Πέτρου και ζήτησε από τον βασιλιά να παρουσιαστεί για να συζητήσουν για τα σχέδιά του. Στις 24 Οκτωβρίου 1362 ο βασιλιάς της Κύπρου και της Ιερουσαλήμ αναχώρησε για το ταξίδι του στην Ευρώπη με την συνοδεία του παπικού λεγάτου Πέτρου Θωμά, του καγκελάριου της Κύπρου Philippe de Mézières, ευγενών, τεσσάρων γαλερών και πέντε φρεγατών.

Ο Πέτρος από πολύ νωρίς διακήρυσσε την επιθυμία του να κατακτήσει τους Αγίους Τόπους και να καταστρέψει τους Μουσουλμάνους. Δυστυχώς, όμως οι πόροι του βασιλείου της Κύπρου δεν ήταν αρκετοί για να το κάνει αυτό, οπότε αποφάσισε να επισκεφθεί τους βασιλείς της Ευρώπης και να ζητήσει την συνδρομή τους και την βοήθειά τους στην προσπάθεια αυτή. Μα πάνω από όλα ο Πέτρος ήθελε την έγκριση του πάπα⁵⁹. Ήταν η κατάλληλη χρονική στιγμή διότι είχε υπογραφεί η συμφωνία του Bretigny, η οποία είχε λήξει για ένα διάστημα, τον Αγγλογαλλικό πόλεμο και έδινε την ελπίδα για συνεργασία των δυο αυτών χωρών⁶⁰.

Στις 15 Ιουνίου του 1362⁶¹, ο βασιλιάς έστειλε επιστολή στην Φλωρεντία, ζητώντας από τους άρχοντες της πόλης να στείλουν στρατιωτικές δυνάμεις για την ανακατάληψη των Αγίων Τόπων, αναφέροντας ότι στηριζόταν στην βοήθειά τους⁶². Αναφέρει επίσης ότι ο Silvester Boloncini, θα βρισκόταν σύντομα στην Φλωρεντία για να ανακοινώσει περισσότερες λεπτομέρειες. Δυστυχώς όμως, ο Πέτρος δεν κατάφερε να τους πείσει να λάβουν μέρος⁶³.

⁵⁸ Machaut de Guillaume: *The Capture of Alexandria*, μτφρ. J. Shirley and P. Edbury, Aldershot, Burlington: Ashgate, 2001, σελ.4.

⁵⁹ A. Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V (1310-1370)*, Paris: Librairie Victor Lecoffre, 1911, σελ.30.

⁶⁰ J. France, *The Crusades and the expansion of Catholic Christendom, 1000-1714*, London and New York: Routledge, 2005, σελ. 272.

⁶¹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.142-143.

⁶² J. Buchon, *Nouvelles recherches historiques sur la principauté française de Morée et ses hautes baronies*, vol.2, part 1, Paris : Au comproir des imprimeurs unis, 1843, σελ.135.

⁶³ N. Coureas, "Commercial Relations Between Cyprus and Florence in the Fourteenth Century", *Επετηρίδα του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών*, XXV, Λευκωσία, 1999, σελ. 66-67.

Ξεκίνησε από την Πάφο στις 24 Οκτωβρίου 1362 προς την Ρόδο, όπου συνομίλησε με τους Ιωαννίτες Ιππότες και εξασφάλισε βοήθεια⁶⁴. Ο Μάγιστρος των Ιωαννιτών Roger de Pins έδωσε γραπτή υπόσχεση στον Πέτρο ότι θα τον βοηθήσει στις προσπάθειές του και στους μελλοντικούς πολέμους κατά των Μουσουλμάνων⁶⁵. Έτσι, αφού εξασφάλισε την υποστήριξη των Ιωαννιτών Ιπποτών κατευθύνθηκε προς την Βενετία, όπου κατέφθασε στις 5 Δεκεμβρίου. Ο Δόγης Lorenzo Celsi απάντησε θετικά στην έκκληση βοήθειας και υποσχέθηκε να δώσει πλοία και τρόφιμα, αλλά και πολεμικές δυνάμεις για τον ιερό σκοπό. Ο Πέτρος πέτυχε την διασφάλιση των πλοίων και των προμηθειών από τους Βενετούς με μόνη προϋπόθεση να παραμείνει μυστική η βοήθειά τους⁶⁶, για να αποφευχθεί από την μια οποιοσδήποτε κίνδυνος για την σταυροφορία και από την άλλη για να μην πληγεί το εμπόριο της Βενετίας⁶⁷.

Εν τω μεταξύ, οι Βενετοί είχαν υποψιαστεί ότι μια πιθανή σταυροφορία θα μπορούσε να προκαλέσει την κατάρρευση του εμπορίου με τη Μουσουλμανική Ανατολή. Από τη μία πλευρά, η Βενετία δήλωσε ότι είναι έτοιμη να δώσει οργανωμένη βοήθεια στους σταυροφόρους, ευελπιστώντας να πάρει την οικονομική κυριαρχία της Μεσογείου, και από την άλλη, προσπαθούσε να κερδίσει από τους Μαμελούκους περαιτέρω εμπορικά προνόμια.

Στην Βενετία υπήρχαν δυο απόψεις για την σταυροφορία. Η μια άποψη φοβόταν την αύξηση της επιρροής του βασιλείου της Κύπρου στο ανατολικό τμήμα της Μεσογείου, διότι ο Πέτρος είχε κατακτήσει και την Κώρκο και την Αττάλεια και υπήρχε ανησυχία για την κυριαρχία της Βενετίας στο εμπόριο. Η άλλη άποψη ήταν η συνέχιση της ασφάλειας των επιχειρηματικών επαφών των Βενετών με τους Μαμελούκους, η οποία έπρεπε να υπάρχει, ώστε όλα να κυλούν ομαλά. Καθώς βρισκόταν στην Βενετία, ο Πέτρος δέχθηκε πρόσκληση από τον μαρκήσιο της Φεράρας, Nicola d' Este να τον επισκεφθεί, όμως ο Πέτρος απέρριψε την πρόσκληση, πιθανόν λόγω μιας αυστηρής διαδρομής και της επιθυμίας του να φτάσει το συντομότερο δυνατόν στην Αβινιόν για να πείσει τον πάπα για την σταυροφορία, την οποία ήθελε τόσο πολύ να πραγματοποιήσει⁶⁸. Ο λόγος που

⁶⁴ A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, London: Methuen, 1938, σελ.330.

⁶⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.144.

⁶⁶ K. Setton, *The Papacy and the Levant (1204-1571)*, v. 1, Philadelphia: American Philosophical Society, 1976, σελ. 42.

⁶⁷ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 149.

⁶⁸ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.148.

ο Πέτρος ήθελε να κερδίσει την εύνοια του πάπα ήταν για να μπορεί να δώσει την έγκρισή του και να κηρυχθεί η σταυροφορία ως γενική, δηλαδή να είναι μια σταυροφορία ευρείας κλίμακας και να θυμίζει τις προηγούμενες σταυροφορίες, που σκοπό είχαν να πολεμήσουν τους Μουσουλμάνους και να καταλάβουν τα άγια εδάφη της Ιερουσαλήμ.

Το ταξίδι του Πέτρου άρχισε με την διαδρομή Λομβαρδία μέσω Μέστρε, Πάδοβα, Βερόνα, Μιλάνο, Πάβια και Γένοβα⁶⁹. Παρέμεινε στην Πάδοβα για δυο μέρες και ο άρχοντας της πόλης του έκανε δώρο δύο υπέροχα άλογα. Έφθασε στο Μιλάνο στις 21 Ιανουαρίου 1363 χωρίς όμως ο άρχοντας του Μιλάνου, Bernabo Visconti να υποσχεθεί κάτι, παραμένοντας επιφυλακτικός ως προς την επιτυχία της ίδιας της σταυροφορίας αλλά και στα σχέδια ανάκτησης της Ιερουσαλήμ. Την περίοδο αυτή ο πάπας και ο δούκας του Μιλάνου είχαν τεταμένες σχέσεις και πιθανόν ο Bernabo Visconti να μην ήθελε να βοηθήσει στην σταυροφορία, λόγω του πάπα. Έπειτα ο Πέτρος μετέβη στην Πάβια και από κει στο όρος Voghera και στην Piacenza. Ο βασιλιάς Πέτρος επισκέφθηκε την πόλη Piacenza, όπου τον υποδέχθηκαν με τιμές και ενημέρωσε τους άρχοντες για την προετοιμασία της σταυροφορίας κατά της Αλεξάνδρειας και της επιθυμίας του για εξεύρεση στρατιωτών, όπως μας ενημερώνει το χρονικό της πόλης⁷⁰. Επόμενος σταθμός στο μακροχρόνιο ταξίδι του στην Ευρώπη ήταν η Τορτόνα και από κει μετέβη στην Γένοβα⁷¹.

Ο νέος δόγης της πόλης, Gabriel Adorno δεν ήταν τόσο πρόθυμος να βοηθήσει τον Πέτρο στο εγχείρημά του. Ο Πέτρος πίστευε πολύ στην βοήθεια της Γένοβας, διότι ο προηγούμενος δόγης, Simone Boccanegra, ήταν πρόθυμος να βοηθήσει, αλλά και γιατί οι Γενουάτες και οι Βενετοί είχαν πολύ ισχυρό ναυτικό, το οποίο ήταν απαραίτητο για την διεξαγωγή μιας σταυροφορίας. Τελικά η Γένοβα αποφάσισε να προσφέρει μόνο τρεις γαλέρες, μετά από πιέσεις που δέχθηκαν από τον πάπα. Έτσι παρέμεινε στην πόλη από τα τέλη Ιανουαρίου 1363 μέχρι και τα μέσα Μαρτίου 1363, ευελπιστώντας ότι ο δόγης θα αλλάξει γνώμη⁷².

⁶⁹ P. Mézières, *The life of Saint Peter Thomas*, εκδ. Smet Joachim, Rome: Institutum Carmelitanum, 1954, σημείωση 2, σελ. 103.

⁷⁰ J. Mussis, *Chronicon Placentinum*, στο Muratoti L. A., *Rerum Italicarum scriptores Raccolta degli Storici Italiani dal cinquecento al millecinquecento*, v. 16, Milano: Typographia Societatis Palatinae in Regia Curia, 1730, σελ.306.

⁷¹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.150.

⁷² N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.151.

Στις 29 Μαρτίου του 1363 πήγε στην Αβινιόν, όπου έδρευε ο πάπας. Την περίοδο αυτή στην παπική αυλή βρισκόταν και ο βασιλιάς της Γαλλίας Ιωάννης Β΄, με τον οποίο συζήτησαν την επιθυμία του Πέτρου για σταυροφορία και χωρίς μεγάλη καθυστέρηση ο Γάλλος βασιλιάς συμφώνησε να λάβει μέρος⁷³. Μετά από δυο μέρες συζητήσεων και διαβουλεύσεων μεταξύ του βασιλιά της Κύπρου, του πάπα και του βασιλιά της Γαλλίας αποφασίστηκε η διεξαγωγή μιας σταυροφορίας, με τους βασιλείς, Γαλλίας και Κύπρου να παίρνουν τον όρκο του σταυροφόρου⁷⁴. Μαζί τους έλαβαν τον Σταυρό και ο καρδινάλιος Perigord, ο κόμης d' Eu Jean d' Artois και πολλοί ευγενείς από την Γαλλία και την Κύπρο⁷⁵. Ο Πέτρος κατάφερε να πείσει με την επίσκεψή του στην Αβινιόν και τον πάπα Ουρβανό Ε΄ και τον βασιλιά της Γαλλίας Ιωάννη Β΄. Μετά τον όρκο πίστης των βασιλέων της Κύπρου και της Γαλλίας ξεκίνησαν οι διεργασίες για την οργάνωση της σταυροφορίας από τον πάπα.

Ο πάπας και ο Γάλλος βασιλιάς σκέφθηκαν ότι μπορούν να εντάξουν στην σταυροφορία τις ελεύθερες εταιρείες, μονάδες αποτελούμενες από μισθοφόρους που εξυπηρετούν, ανάλογα με την κατάσταση και τα συμφέροντά τους την αγγλική ή γαλλική πλευρά. Οι ελεύθερες εταιρείες αποτελούσαν πρόβλημα για το βασίλειο της Γαλλίας και Αγγλίας και απειλούσαν και την παπική αυλή, αφού προκαλούσαν αναστατώσεις και συγκρούσεις, διέπρατταν λεηλασίες και έκλεβαν από τους πολίτες, για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Ο βασιλιάς της Γαλλίας ήθελε να απαλλάξει την Γαλλία από τις ελεύθερες εταιρείες και να εκμεταλλευτεί την φορολογία της σταυροφορίας, για να ξεπληρώσει τα χρέη που είχε στους Άγγλους⁷⁶.

Ο πάπας Ουρβανός Ε΄ ευελπιστούσε στην στρατολόγηση των ελεύθερων εταιρειών για την σταυροφορία του 1365, με σκοπό την απομάκρυνσή τους από την παπική αυλή και την ύπαιθρο, όπου δημιουργούσαν πρόβλημα. Στις 25 Μαΐου 1363 έστειλε επιστολές στους αρχηγούς και στα μέλη των ελεύθερων εταιριών της Γαλλίας με σκοπό να τους ενημερώσει για την σταυροφορία του Πέτρου και να τους ζητήσει να συμμετέχουν. Η χρήση των πολεμικών τους ικανοτήτων στο πόλεμο για την ανάκτηση των Αγίων Τό-

⁷³ A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.331-332.

⁷⁴ A. Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V*, σελ. 30, *Annales Ecclesiastici*, 1880, σελ.81, σημείωση 14 και *Recits d'un Bourgeois de Valenciennes (XIVe Siecle)*, εκδ. Lettenhove de Kervyn baron le M., Louvain: Imprimerie de P. et J. Lefever, 1877, σελ. 317.

⁷⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.165-166.

⁷⁶ Π. Σάββα, *Η περίοδος της ακμής του βασιλείου των Λουζινιάν στην Κύπρο (1285-1369)*, Θεσσαλονίκη, 2011, σελ.302.

πων θα ήταν πολύ βοηθητική⁷⁷. Όμως, δεν πείσθηκαν να συμμετέχουν στην σταυροφορία και ένας στρατός από την δύση, ο οποίος είχε γνώσεις πολέμου, δεν θα συμμετείχε στον αγώνα κατά των Μουσουλμάνων, καθιστώντας αδύνατη την συγκρότηση ενός δυτικού στρατού ευρείας κλίμακος.

Ακολούθως, ο πάπας αποφάσισε ότι ήταν καλύτερο η προετοιμασία της σταυροφορίας να διαρκέσει δυο χρόνια και ζήτησε από τον Πέτρο να επισκεφθεί τα βασίλεια της Ευρώπης και τους πρίγκιπες και να τους πείσει να ενταχθούν στην σταυροφορία κατά των Μουσουλμάνων⁷⁸. Ο τόπος συγκέντρωσης των στρατευμάτων των σταυροφόρων ορίστηκε το νησί της Ρόδου και ημερομηνία η 1^η Μαρτίου 1365. Ο βασιλιάς της Γαλλίας ορίστηκε από τον πάπα αρχηγός της αποστολής και παπικός λεγάτος της σταυροφορίας ο καρδινάλιος Élie Talleyrand του Périgord. Όπως αναφέρει η παπική βούλα, ο πάπας προσφέρει αφέσεις αμαρτιών και άλλα προνόμια σε όσους λάμβαναν μέρος και ανήγγειλε το κήρυγμα της σταυροφορίας στο βασίλειο της Γαλλίας και πρόσταξε διάφορα εκκλησιαστικά εισοδήματα στη Γαλλία να δοθούν για την διεξαγωγή της σταυροφορίας⁷⁹. Ο πάπας Ουρβανός Ε΄ έδωσε τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές της μελλοντικής σταυροφορίας και έστειλε την παπική βούλα.

Στις 31 Μαρτίου ο πάπας Ουρβανός Ε΄ έγραψε γράμματα στους Γάλλους ιερείς, για να τους ενημερώσει σχετικά με την σταυροφορία. Αφού τους διηγήθηκε πως οι άπιστοι, όπως χαρακτηρίζει τους Μουσουλμάνους κατέλαβαν τους Αγίους Τόπους πριν από πολύ καιρό και πως οι Χριστιανοί της Ανατολής βρίσκονταν σε δύσκολη θέση, αναφέρει ότι ο κίνδυνος ενέπνευσε τον βασιλιά Πέτρο να ταξιδεύσει στην αποστολική έδρα και να εξηγήσει την κατάσταση στον πάπα και τους καρδινάλιους. Όπως αναφέρει ο Μαχαιράς:

Θορόντα ὁ ρύγας τὰ φοβερίσματα καὶ τὰ ἀναπλίματα τοῦ αὐτοῦ Μέλε Πέχνα τόσον σκληρὰ καὶ τόσον να ναπιλάτον τὸ νυσσην, ἐπύρεν καὶ ἐδιξέν το τοῦ ἀγιωτάτου πάπ(α) καὶ τοὺς ἀφέντες ὅποῦ εὐρίσκονταν εἰς τὸ Ἄβενίου, καὶ ἡ ἀφέντες ὅποῦ ἐλύπαν ἐμήνισέν το μὲ τὰ γράμματά του· τότες ἐθυμόθισαν δυνατὰ καὶ

⁷⁷ N.Housley, “The mercenary companies, the Papacy, and the Crusades, 1356-1378”, *Traditio*, v.68, 1982, σελ. 271.

⁷⁸ A. Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V*, σελ. 31.

⁷⁹ P. Edbury and C. Schabel, “The Papacy and King Peter I of Cyprus” στο Alex Beihammer – Angel Nicolaou-Konnari (επιμ.), *Crusading, Society, and Politics in the Eastern Mediterranean in the Age of King Peter I of Cyprus*, Proceedings of the conference (14-16 October 2016, Notre Dame Global Gateway, Rome) [Mediterranean Nexus 1110-1700. Conflict, Influence and Inspiration in the Mediterranean Area] (Turnhout: Brepols, 2020), σελ.17. (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη)

ἐβάρτισαν νὰ ἔλθουν ἀπὸδε νὰ πάν εἰς τὴν Συρίαν νὰ ζημιόσουν καὶ νὰ κουρσεύσουν τὴν γῆν τοῦ σουλτάνου τοῦ Καργίου. Θεορόντα ὁ ρύγας τὸ καλὸν θέλουμεν τοὺς ἀφέντες, ἐμηνυσέν τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς τὴν Κύπρον ναρματόσι ὅσα ξύλα ἔχει εἰς τὸ ἀρσυνάλλην τῆς Ἀμοχούστου καὶ ὅσαάλλα εὐρίσκονται εἰς τὸ νυσσὴν, καὶ ναπίσι ἄλλα ὅσανα μπορίσι, νατάβρι ὄτιμα εἰς τὸ ἔλα του, καὶ ναπίσι ποξαμάτην πολλὴν καὶ σητάρην πολλὴν διὰ τὸ ἄνωθεν ἀρμάτομαν· καὶ ἄνταν τὰ διγισι ναπέψει εἰς τὴν Ρόδον νὰ ἐγδεκτοῦν τὸν ρύγα, καὶ διατούτον νὰ μηνίσι ἀντίλογον⁸⁰.

Το πιο πάνω απόσπασμα αναφέρετε στις απειλές του Μελέκ Μπεκχνα, κυβερνήτης της Δαμασκού, ο οποίος ζήτησε την απελευθέρωση ενός Τούρκου, ο οποίος πιάστηκε αιχμάλωτος στην κατάκτηση της Αττάλειας και ζούσε ως σκλάβος στην Κερύνεια. Το αίτημά του δεν έγινε αποδεκτό και για αυτό απειλούσε το νησί. Βέβαια οι απειλές φάνηκαν πολύ χρήσιμες στον Πέτρο, για να τονίσει την ανάγκη για σταυροφορία κατά των Μουσουλμάνων, οι οποίοι απειλούσαν το βασίλειό του και το προπύργιο του Χριστιανισμού στην Ανατολή.

Όπως αναφέρει ο πάπας τα λεγόμενα του βασιλιά της Κύπρου, ήταν η κατάλληλη ώρα να διώξουν τους Μουσουλμάνους και να απελευθερώσουν τους Αγίου Τόπους, διότι οι Μουσουλμάνοι αποδεκατίζονται από την πανώλη και τις εσωτερικές έριδες, αλλά και από τις απώλειες εδαφών τις οποίες είχε κατακτήσει ο ίδιος ο βασιλιάς της Κύπρου. Γι' αυτό τον λόγο ο πάπας υποστηρίζει ότι όπως οι βασιλείς Ιωάννης και ο Πέτρος έχουν λάβει τον όρκο πίστης και ετοιμάζονται για την σταυροφορία έτσι και άλλοι ευγενείς άντρες πρέπει να λάβουν τον όρκο του σταυροφόρου και να πολεμήσουν για την ανάκτηση των Αγίων Τόπων.

Ακόμη έστειλε επιστολή στον αρχιεπίσκοπο της Ρενς ζητώντας του να κηρύξει την σταυροφορία και να παραχωρήσει άφεση αμαρτιών ή εκκλησιαστικά οφέλη σε αυτούς που θα λάβουν μέρος⁸¹. Οι περιοχές που έγινε το κήρυγμα ήταν το Σάλτσμπουργκ στην Αυστρία, το Γκραν στην Ουγγαρία, το Γκράτο και Ακουϊτανία, το Φρίουλι, στο Capo d' Istria και σε πόλεις της Δαλματίας, στο Παλέρμο, Μεσσίνα, Μονρεαλ στη Σικελία, στο Ναύπακτο, στην Πάτρα και την Κόρινθο, στην Αθήνα, στις Θήβες και Νεόπατρα στην καταλανική περιοχή, στα νησιά Κέρκυρα, Νάξο, Κρήτη, Ρόδο και Κύπρο. Α-

⁸⁰ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Αγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 33-50 και 1-9, σελ. 149-150.

⁸¹ A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.337-338.

κόμη στα Πέρα της Κωνσταντινούπολης, στην Κάφφα στην Μαύρη Θάλασσα και αλλού⁸². Στις παπικές βούλες ο πάπας αναφέρει ότι οι Μαμελούκοι και οι Τούρκοι πρέπει να αντιμετωπίζονται το ίδιο και ότι ο Πέτρος μπορούσε να επιτεθεί είτε στους Τούρκους της Μικράς Ασίας είτε στους Μαμελούκους της Συρίας ή της Αιγύπτου⁸³.

Επιπρόσθετα, ο πάπας κάλεσε μέσω επιστολών όλους τους πρίγκιπες της Χριστιανοσύνης να λάβουν μέρος στην σταυροφορία. Στις 16 Απριλίου 1363 έστειλε επιστολή στον βασιλιά της Ναβάρρας παρακαλώντας τον να πραγματοποιήσει ειρήνη με τον βασιλιά της Γαλλίας, ώστε ο τελευταίος να λάβει μέρος απρόσκοπτα στην σταυροφορία⁸⁴. Έστειλε επιστολές στον αυτοκράτορα Κάρολο, στον βασιλιά της Αγγλίας, στον Ιωάννη της Βοημίας, στους δούκες του Λουξεμβούργου, της Αυστρίας, της Σαξονίας, της Βαυαρίας, στους ευγενείς της Γερμανίας και της Λωραίνης και στους Δόγηδες της Βενετίας και της Γένοβας, με σκοπό να τους ενημερώσει για το ζήτημα της σταυροφορίας, ζητώντας τους να λάβουν μέρος και να βοηθήσουν στην προετοιμασία και στην διεξαγωγή της⁸⁵. Ο δόγης της Βενετίας κλήθηκε από τον πάπα να δώσει πλοία, στρατεύματα, όπλα και προμήθειες στον βασιλιά της Κύπρου⁸⁶. Έστειλε επίσης επιστολή στον βασιλιά της Ουγγαρίας ζητώντας του να βοηθήσει τον βασιλιά της Κύπρου. Στις 5 Απριλίου ένας Δομινικανός αδελφός στάλθηκε στην Ουγγαρία για να συζητήσει τη σταυροφορία μεταξύ άλλων θεμάτων που απασχολούσαν την χώρα και στις 25 Μαΐου ο Λουδοβίκος κλήθηκε να συμμετάσχει στη σταυροφορία, ως βασιλιάς που ήταν ταυτόχρονα ισχυρός, αφοσιωμένος στην υπηρεσία του Χριστού, και σε ικανή θέση να βοήθεια⁸⁷. Η παπική βούλα του Ουρβανού Ε΄ παρουσίαζε την σταυροφορία του Πέτρου Α΄ ως «pro recuperatione Terre Sancte», δηλαδή μια σταυροφορία που θα οδηγούσε στην κατάληψη της Ιερουσαλήμ⁸⁸.

⁸² *Annales Ecclesiastici*, v.26, Barri-Ducis ; Parisiis ; Friburgi : typis et sumptibus L. Guerin : in librariis Consociationis Sancti Pauli, 1880, σελ. 84, σημείωση 19.

⁸³ N. Housley, *The Later Crusades, 1274-1580, From Lyons to Alcazar*, Oxford: Oxford University Press, 1992, σελ. 40.

⁸⁴ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.169.

⁸⁵ K. Setton, *The Papacy and the Levant*, σελ. 247-248.

⁸⁶ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.170.

⁸⁷ N. Housley, “King Louis the Great of Hungary and the Crusades, 1342-1382”, *The Slavonic and East European Review*, Vol. 62, No.2, 1984, σελ. 200.

⁸⁸ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 73-74.

Μετά το Πάσχα του 1363 ο βασιλιάς της Γαλλίας και της Κύπρου έφυγαν από την Αβινιόν, στις 9 Μαΐου και 31 Μαΐου αντίστοιχα⁸⁹. Η φήμη του Πέτρου τον ακολουθούσε όπου και αν πήγαινε με αποτέλεσμα να περιστοιχίζεται από ευγενείς και βαρόνους σε κάθε βασίλειο που επισκεπτόταν. Φεύγοντας από την Αβινιόν ο Πέτρος δεν έχασε την ευκαιρία να επισκεφθεί άλλες περιοχές με σκοπό να βρει βοήθεια.

Επόμενες στάσεις ήταν η Φλάνδρα, η Βραβάντη και τέλος η Γερμανία. Αρκετοί Γάλλοι λόρδοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Πέτρου για συμμετοχή στην σταυροφορία, λόγω και της φήμης που είχε ως κατακτητής της Αττάλειας. Ο Jean Froissart, στο έργο του *Chroniques* αναφέρει ότι στην Φλάνδρα ο Πέτρος συνάντησε τον βασιλιά της Δανίας, ο οποίος βρισκόταν στην πόλη επιδιώκοντας να συναντήσει τον βασιλιά της Κύπρου, για τον οποίον είχε ακούσει τόσα πολλά⁹⁰. Τέλη Ιουνίου πήγε στην Ρηνανία μέσω Βασιλείας και έπειτα στο Στρασβούργο στις 4 Ιουλίου 1363⁹¹. Επισκέφθηκε την περιοχή της Μογουντίας, όπου ήρθε σε επαφή με τον αυτοκράτορα Κάρολο Δ΄⁹². Πήγε στην Νορμανδία στις 25 Ιουλίου. Μετέπειτα πήγε στην Κολωνία και μέχρι τον Αύγουστο επέστρεψε στο Παρίσι, για να συνομιλήσει με τον βασιλιά Ιωάννη Β΄ για τα σχέδια της σταυροφορίας. Ο δούκας της Νορμανδίας τον Αύγουστο του 1363 ήταν στην Γαλλία, όπως και πολλοί ιππότες και βαρόνοι⁹³.

Ο βασιλιάς της Γαλλίας Ιωάννης Β΄, υποστήριξε το σχέδιο του Πέτρου πιθανόν για να ανακτήσει την χαμένη εικόνα του μετά από μακροχρόνια φυλάκιση από τους Άγγλους⁹⁴. Στην Γαλλία ο βασιλιάς Πέτρος είχε στοχεύσει στους ευγενείς με σκοπό να ενταχθούν στο στράτευμα του. Οι ιερείς θα πρόσφεραν αφέσεις αμαρτιών, όπως είχε ορίσει ο πάπας και ο Πέτρος πίστευε ότι οι πιστοί θα συνέρρεαν στο στράτευμα. Ο βασιλιάς Πέτρος στις ομιλίες που έκανε στις συγκεντρώσεις στα ευρωπαϊκά βασίλεια, επιδίωκε να στρατολογήσει αρκετούς μισθοφόρους, οι οποίοι είχαν μείνει άνεργοι μετά την ειρήνη Γαλλίας και Αγγλίας το 1360. Σε αυτό το σημείο είχε την υποστήριξη του πάπα Ουρβα-

⁸⁹ Jean Froissart, *Chroniques de Froissart*, v. 6, εκδ. S. Luce, Paris: Societe de l' Histoire de France, 1876, σελ. XLII.

⁹⁰ Jean Froissart, *Chroniques de Froissart*, εκδ. Luce Simeon, 1876, σελ. XLII.

⁹¹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 174.

⁹² A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.332.

⁹³ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.175.

⁹⁴ J. France, *The Crusades and the expansion of Catholic Christendom*, σελ. 272.

νού, οποίος επιθυμούσε την στρατολόγηση των μελών των Ελευθέρων Εταιριών, με σκοπό να τερματίσουν τις εχθροπραξίες και τις ταραχές⁹⁵.

Στην Γαλλία ταξίδεψε βορειοδυτικά προς τη Ρουέν και Καέν για να επισκεφθεί τον Κάρολο, Δούκα της Νορμανδίας. Παρά τα ακριβά δώρα δεν απάντησε ουσιαστικά αν θα λάβει μέρος στην σταυροφορία. Φεύγοντας από την Καέν επισκέφθηκε την Βρετάνη και αφού διέσχισε τον Σηκουάνα εισήλθε στην περιοχή του Pont de l' Arche και στη συνέχεια έφθασε στο Ronthieu. Πέρασε από το νομό Σομ και επισκέφθηκε την περιοχή του Abbeville. Από εκεί έφτασε στο Καλαί, στη βόρεια Γαλλία και επισκέφθηκε το Montreuil και την Boulogne. Έφθασε στην Αγγλία, όπου θα συζητούσε και θα ζητούσε βοήθεια από τον βασιλιά⁹⁶.

Ο βασιλιάς της Γαλλίας, της Κύπρου και της Σκωτίας κατευθύνθηκαν στην Αγγλία, για να μιλήσουν με τον βασιλιά Εδουάρδο, ο οποίος τους υποδέχθηκε με τιμές και τους έδωσε υπέροχα δώρα, όπως μας αναφέρει ο Stow στο έργο του *Annales of England*⁹⁷. Καθώς βρισκόταν στο Λονδίνο ο βασιλιάς Πέτρος στις 6 Νοεμβρίου 1363, πραγματοποιήθηκε δείπνο που ετοίμασε ο βασιλιάς της Αγγλίας Εδουάρδος, γνωστό και ως δείπνο των πέντε βασιλέων⁹⁸. Έλαβαν μέρος οι βασιλείς της Αγγλίας Εδουάρδος Γ΄, της Γαλλίας Ιωάννης Β΄, Δαυίδ Β΄ της Σκωτίας, της Δανίας Βαλντεμάρ Δ΄ και της Κύπρου Πέτρος Α΄. Παρόντες ήταν και ευγενείς από την Αγγλία, ο Εδουάρδος πρίγκιπας της Ουαλίας και ο Δούκας της Βαυαρίας. Εκεί παρουσίασε το πλάνο του για σταυροφορία κατά των Μαμελούκων, εκφέροντας την επιθυμία να λάβουν μέρος οι βασιλιάδες της Αγγλίας και της Γαλλίας. Ο βασιλιάς της Αγγλίας επιβεβαίωσε την επιθυμία του να προσκυνήσει στους Αγίους Τόπους, αλλά τόνισε ότι τα γηρατειά του δεν του επέτρεπαν μια τόσο μακρινή αποστολή και την προσωπική συμμετοχή του στις μάχες. Έτσι έδωσε στον βασιλιά της Κύπρου το πλοίο *Αικατερίνη*, το οποίο όμως δεν έφυγε από το λιμάνι και υποσχέθηκε ότι κάθε Άγγλος, ο οποίος θα επιθυμούσε να λάβει μέρος στις σταυροφορίες του Πέτρου ήταν ελεύθερος να το κάνει, ακόμη και οι ίδιοι οι γιοι του, αλλά δεν έδωσε κάποια επίσημη υπόσχεση για αγγλική υποστήριξη στα σχέδια του Πέτρου⁹⁹.

⁹⁵ T. Devaney, "Spectacle, Community and Holy War in Fourteenth-Century Cyprus", *Medieval Encounters*, 19, 2003, σελ. 323.

⁹⁶ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 177.

⁹⁷ J. Stow, *Annales of England*, London, 1603, σελ. 419.

⁹⁸ *Eulogium Historiarum*, v. 3, εκδ. Haydon Scott Frank, London: Longman, Green, Longman, Roberts, and Green, 1863, σελ. 233.

⁹⁹ A. Crawford, *A History of the Vintner's Company*, London: Constable, 1977, σελ.264.

Υπάρχουν πληροφορίες για το γεύμα στο Liber Niger στα πρακτικά του Westminster Abbey, το οποίο από το 1297 θεωρείται ο χώρος συνεδριάσεων του αγγλικού κοινοβουλίου¹⁰⁰, για το γεύμα των πέντε βασιλιάδων του 1363 και για το παιχνίδι με ζάρια του Κύπριου βασιλιά με τον Henry Picard, δήμαρχου του Λονδίνου και πρόεδρου της Οινοεμπορικής Εταιρείας. Ο Πέτρος έπαιξε διάφορα χρηματικά ποσά στα ζάρια με τον Henry Picard να κερδίζει τον Πέτρο. Όπως αναφέρει ο Stow, ο Henry Picard επέστρεψε τα χρήματα στον Πέτρο¹⁰¹. Είχε δειπνήσει με τον βασιλιά της Αγγλίας, τον Μαύρο Πρίγκιπα, τον Ιωάννη της Γαλλίας, τον βασιλιά της Σκωτίας και με τον βασιλιά της Κύπρου. Το χειρόγραφο αυτό περιγράφει την γιορτή και αναφέρετε στους παρευρισκόμενους χωρίς περιττές λεπτομέρειες.

Τελικά ο Πέτρος στην Αγγλία δεν κατάφερε να κερδίσει κάτι πέρα από κάποιες υποσχέσεις. Ο βασιλιάς Εδουάρδος είπε στον βασιλιά της Κύπρου ότι σε περίπτωση που καταφέρει να κατακτήσει τους Αγίους Τόπους, τότε θα διεκδικήσει το βασίλειο της Κύπρου, το οποίο του ανήκει, όπως ισχυρίστηκε από τον προκάτοχο του θρόνου του Ριχάρδο Λεοντόκαρδο. Το ζήτημα αυτό έχει τις ρίζες του στο 1192, όταν ο Γκυ ντε Λουζινιάν αγόρασε το νησί από τον Ριχάρδο και δεν αποπλήρωσε ολόκληρο το ποσό των 100.000 βυζαντινών όπως είχε συμφωνηθεί. Ο Άγγλος βασιλιάς θεωρούσε ότι το εναπομείναν ποσό των 40.000 βυζαντινών, του έδινε το δικαίωμα να διεκδικήσει το νησί, σε περίπτωση που ο Πέτρος κατακτούσε το βασίλειο της Ιερουσαλήμ, το οποίο άνηκε στους διαδόχους του Γκυ ντε Λουζινιάν¹⁰². Όπως μας αναφέρει ο συγγραφέας του *Chronique des quatre premiers Valois*, ο βασιλιάς της Κύπρου άκουσε όσα είπε ο βασιλιάς της Αγγλίας και συνέχισε να μιλά με τους άλλους παρευρισκόμενους του δείπνου, προσπερνώντας την δήλωση αυτή¹⁰³. Μετά το δείπνο ο Πέτρος αποφάσισε να επιστρέψει πίσω στην Γαλλία.

Στην διαδρομή για το λιμάνι μια ομάδα ληστών επιτέθηκε στον βασιλιά της Κύπρου και στην συνοδεία του και τους λήστεψαν. Έτσι έχασε όλα τα δώρα που το παρείχε το βασιλικό ζεύγος της Αγγλίας, αλλά ο βασιλιάς της Αγγλίας αποφάσισε να του πληρώσει τα έξοδά του για το ταξίδι στην Αγγλία. Συνολικά ο βασιλιάς της Κύπρου παρέμεινε στην Αγγλία για ένα μήνα. Φεύγοντας από το Λονδίνο ο βασιλιάς Πέτρος κατευθύνθηκε

¹⁰⁰ N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.1, μτφρ. Πελαγία Μαρκέτου και Ιουλία Πεντάζου, Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, 2009, σελ. 457.

¹⁰¹ J. Stow, *Annales of England*, London, 1603, σελ. 415.

¹⁰² N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.181.

¹⁰³ *Chronique des quatre premiers Valois (1327-1393)*, εκδ. S. Luce, Paris : Societe de l' Histoire de France, 1862, σελ.128.

στην Angouleme, όπου συνάντησε τον πρίγκιπα της Ουαλίας. Προσπάθησε να τον πείσει να λάβει μέρος στην σταυροφορία και παράλληλα να στρατολογήσει όσους περισσότερους Άγγλους και Γασκώνους στρατιώτες ήταν δυνατόν¹⁰⁴. Κατευθύνθηκε προς την Αμιένη, όπου βρισκόταν ήδη από τα τέλη του Νοεμβρίου ο βασιλιάς της Γαλλίας¹⁰⁵.

Επέστρεψε στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 1363 για τα Χριστούγεννα και μετέπειτα μετέβη στην Ακουιτανία, όπου συνάντησε τον Εδουάρδο, γνωστό και Μαύρο Πρίγκιπα¹⁰⁶. Ήταν πρίγκιπας της Ουαλίας και ο μεγαλύτερος γιος του βασιλιά της Αγγλίας. Ο Πέτρος ήθελε να τον εντάξει στην σταυροφορία του, διότι ήταν άριστος πολεμιστής. Είχε καταφέρει αρκετές νίκες στα γαλλικά στρατεύματα από το 1346 στη μάχη της Κρεσύ και του Καλαί, το 1355 της Ακουιτανίας, το 1356 στο Πουατιέ και το 1360 στη Ρενς. Δεν γνωρίζουμε το αποτέλεσμα της συνάντησης αυτής, ούτε τι συζητήθηκε μεταξύ τους. Αποφάσισε να επιστρέψει και πάλι στο Παρίσι, όπου ενημερώθηκε για την επανάσταση στην Κρήτη αλλά και τον θάνατο του καρδινάλιου Perigord στις 17 Ιανουαρίου 1364¹⁰⁷, τον οποίο αντικατέστησε ο Πέτρος Θωμά. Στις 8 Απριλίου του ίδιου έτους πέθανε και ο βασιλιάς της Γαλλίας Ιωάννης και αυτόματα αρχηγός της σταυροφορίας τέθηκε ο βασιλιάς της Κύπρου.

Ο βασιλιάς της Κύπρου και η συνοδεία του κατευθύνθηκαν προς το Παρίσι πριν τον διάδοχο του θρόνου της Γαλλίας, Κάρολο. Συναντήθηκαν στη Ρουέν, όπου ο Πέτρος προσπάθησε να τον πείσει να συνεχίσει τη δράση του πατέρα και του παππού του και να συμμετέχει στην σταυροφορία. Όμως ο Πέτρος δεν κατάφερε να τον πείσει με τα σχέδιά του να συμμετέχει στην σταυροφορία. Πιθανόν να έδωσε χρήματα στον Πέτρο για να βοηθήσει στην σταυροφορία¹⁰⁸. Ο διάδοχος του γαλλικού θρόνου δεν ήταν υπέρ των σταυροφοριών και δεν θα μπορούσε να συμμετέχει διότι τα πρώτα χρόνια της εξουσίας του προσπαθούσε να καταστείλει εξεγέρσεις και να εδραιωθεί στην εξουσία¹⁰⁹. Ακόμη έπρεπε να είναι σε ετοιμότητα τόσο ο ίδιος, όσο και οι στρατιωτικές δυνάμεις της χώρας σε περίπτωση επίθεσης από τους Άγγλους.

¹⁰⁴ A. Luttrell, "English Levantine crusaders, 1363-1367", *Renaissance Studies*, Vol.2, No. 2, 1988, σελ. 146.

¹⁰⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 182.

¹⁰⁶ A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.333.

¹⁰⁷ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 185.

¹⁰⁸ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 188-189.

¹⁰⁹ C. Tyerman, *The World of the Crusades*, New Haven and London: Yale University Press, 2019, σελ.430.

Οι Βενετοί από τον Αύγουστο του 1363 είχαν να αντιμετωπίσουν την επανάσταση που είχε ξεσπάσει στην Κρήτη. Ο βασιλιάς Πέτρος ήταν ενήμερος από την αρχή της επανάστασης για την κατάσταση που επικρατεί στην Κρήτη και συνεργαζόταν με τους Βενετούς, με σκοπό να βρεθεί μια λύση, που να μην εμποδίζει την πραγμάτωση της σταυροφορίας της Αιγύπτου. Μετά από αίτημα των Βενετών ο βασιλιάς της Κύπρου ζήτησε από τον λαό του να μην βοηθήσει τους επαναστάτες¹¹⁰. Ο Πέτρος στις 24 Νοεμβρίου 1363 γράφει από το Λονδίνο στο Δόγη Lorenzo Celsi για να του ανακοινώσει τις επιτυχίες του στη Δύση και ότι αν χρειαστεί είναι έτοιμος να κατευθυνθεί στην Κρήτη με μια επίλεκτη ομάδα πολεμιστών και να ενωθεί με τις βενετικές δυνάμεις κατά των επαναστατών¹¹¹. Κατάφερε να συγκεντρώσει, όπως αναφέρει στο γράμμα, μεγάλο αριθμό Γάλλων, Γερμανών και άλλων ευγενών, οι οποίοι ήταν διατεθειμένοι να εκπληρώσουν τις υποσχέσεις τους.

Η απάντηση των Βενετών στον βασιλιά της Κύπρου στάλθηκε στις 27 Νοεμβρίου ευχαριστώντας τον για την προσφορά βοήθειας και για την δέσμευση του να φθάσει στην πόλη τους με μια ομάδα πολεμιστών. Είχαν ενημερώσει τον Philippe de Mezieres για το πλάνο αντιμετώπισης των επαναστατών. Διαβεβαίωσαν τον βασιλιά της Κύπρου ότι όσα πλοία και άνδρες χρειαστούν για να καταστείλουν την επανάσταση στην Κρήτη, η Βενετία θα δηλώσει παρούσα στην σταυροφορία¹¹², εκτός και αν η εξέγερση διαρκέσει περισσότερο χρόνο και αρχίσει η σταυροφορία, τότε τα πλοία της Βενετίας δεν θα λάβουν μέρος στην σταυροφορία, παρά μόνο όταν λήξει η εξέγερση¹¹³. Στις 22 Φεβρουαρίου 1364 ενημερώνουν τον Πέτρο μετά από αίτημά του, μέσω του Philippe de Mezieres και του Peter Thomas, ότι είναι διατεθειμένοι να μεταφέρουν στην Ανατολή περισσότερα από δυο χιλιάδες άλογα για τον σκοπό της σταυροφορίας. Αναφέρουν επίσης ότι η προσφορά αυτή δεν θα επηρεάσει την δική τους προσφορά για την σταυροφορία. Ακόμη θα μετάφεραν τους στρατιώτες με τον εξοπλισμό του στην Ανατολή ανά πάσα στιγμή μετά τα μέσα του Ιουνίου λόγω της βοηθητικής στάσης του και της προσφοράς βοήθειας κατά της Κρητικής Επανάστασης¹¹⁴.

¹¹⁰ N. Coureas, "King Peter I of Cyprus and the Rebellion of 1363 on Crete", *Πρακτικά του Γ' Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Λευκωσία, 2001, σελ.520.

¹¹¹ N. Coureas, "King Peter I of Cyprus and the Rebellion", σελ.521.

¹¹² N. Coureas, "King Peter I of Cyprus and the Rebellion", σελ.521-522.

¹¹³ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 231-232.

¹¹⁴ N. Coureas, "King Peter I of Cyprus and the Rebellion", σελ.523.

Ο πάπας βλέποντας ότι ο βασιλιάς αδυνατούσε να κερδίσει την υποστήριξη τόσο της Αγγλίας, όσο και της Γαλλίας, αποφάσισε να επέμβει και έστειλε επιστολή στον Robert Woodhouse, ο οποίος ήταν μέλος της Αγγλικής Ελεύθερης Εταιρείας. Η Αγγλική Ελεύθερη Εταιρεία έδρευε στην Πίζα με αρχηγό τον Albert Stertz. Ο πάπας υποσχέθηκε στους σταυροφόρους χρήματα και αφέσεις αμαρτιών με την προϋπόθεση να πάρουν τον όρκο του σταυροφόρου και να λάβουν μέρος στην σταυροφορία που ετοιμάζει ο βασιλιάς της Κύπρου¹¹⁵. Στις 17 Απριλίου 1364 ο Ουρβανός έγραψε γράμμα στον αρχηγό και μισθοφόρο της Ελεύθερης Εταιρείας της Ιταλίας, γνωστή και ως Λευκή Εταιρεία, John Hawkwood προτρέποντάς την Εταιρεία και τα μέλη της να συμμετάσχουν στον αγώνα ενάντια στους Μουσουλμάνους μαζί με τους «αγαπημένους μας γιους του Χριστού, τους επιφανείς βασιλιάδες Ιωάννη της Γαλλίας και τον Πέτρο της Κύπρου»¹¹⁶. Δυστυχώς όμως, δεν κατάφερε να πείσει καμία Ελεύθερη Εταιρεία να συμμετέχει στην σταυροφορία.

Επισκέφθηκε την Ρενς, όπου παρευρέθηκε στη στέγη του Καρόλου Ε΄ τον Απρίλιο του 1364. Όπως αναφέρει ο Guillaume de Machaut, ο βασιλιάς Πέτρος κατάφερε να πείσει αρκετούς άρχοντες που παρευρέθηκαν στην στέγη του Καρόλου να λάβουν μέρος στην σταυροφορία του¹¹⁷. Φεύγοντας από το Παρίσι ο Πέτρος κατευθύνθηκε προς της Κολωνία, όπως αναφέρει ο Machaut στην αφήγησή του. Ήθελε κατά πάσα πιθανότητα να επισκεφθεί τους άρχοντες της Φλάνδρας και τους δούκες της Βραβάντης και της Jülich. Τέλη Ιουλίου του 1364 ο Πέτρος συναντήθηκε με τον βασιλιά της Δανίας, ο οποίος επέστρεφε από το ταξίδι του στην Αβινιόν.

Σύμφωνα με τον Machaut πέρασε στην Γερμανία μέσω της Φραγκονίας και της Θουριγγίας. Ο δρόμος του, τον πέρασε από το Esslingen και την Erfurt, όπου ανέφερε στους ιπότες και τους ευγενείς τα σχέδιά του για την σταυροφορία. Πολλοί από αυτούς συμφώνησαν μαζί του και έδωσαν τον όρκο του σταυροφόρου. Τον ίδιο μήνα βρέθηκε και στην πόλη Meissen της Γερμανίας, για να ζητήσει βοήθεια από τον μαρκήσιο της πόλης. Ο μαρκήσιος της Φραγκονίας πριν δώσει υπόσχεση βοήθειας στον Πέτρο ήθελε να βεβαιωθεί για τις προθέσεις του αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Ο Πέτρος πήγε στον δούκα της Σαξονίας, ο οποίος του είπε ότι και ο μαρκήσιος του

¹¹⁵ C. Tyerman, *England and the Crusades, 1095-1588*, Chicago: The University of Chicago Press, 1996, σελ. 291.

¹¹⁶ P. Edbury and C. Schabel, "The Papacy and King Peter I of Cyprus", σελ. 21.

¹¹⁷ *Guillaume de Machaut, La prise d' Alexandrie*, μτφ. Αντρέας Χατζησάββας, στίχοι: 805-824, σελ. 145-147.

Meissen, δηλαδή ήθελαν την άδεια του αυτοκράτορα πριν αποφασίσουν κάτι¹¹⁸. Βλέποντας ότι οι δούκες της Φραγκονίας και της Σαξονίας θα λάμβαναν μέρος στην σταυροφορία μόνο αν λάμβανε μέρος ο αυτοκράτορας Κάρολος Δ΄, αποφάσισε να τον επισκεφθεί και να προσπαθήσει να τον πείσει να λάβει μέρος.

Ο Πέτρος πιθανόν να ήθελε να κερδίσει την υποστήριξη του Καρόλου Δ΄, αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, μίας ισχυρής στρατιωτικής δύναμης, αφού ο νέος βασιλιάς της Γαλλίας αρνήθηκε να συμμετέχει στην σταυροφορία. Ακόμη ο βασιλιάς της Γερμανίας ήταν ο δεύτερος πιο ισχυρός Χριστιανός βασιλιάς μετά από αυτόν της Γαλλίας. Ο Πέτρος πιθανόν να πίστευε ότι ο Κάρολος ως αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας όφειλε να συνεχίσει την παράδοση των προκατόχων του, του Κορράδου, του Φρειδερίκου Α΄ και του Φρειδερίκου Β΄, οι οποίοι εκστράτευσαν κατά των Μουσουλμάνων. Ο Κάρολος Δ΄ είχε τους κατάλληλους οικονομικούς πόρους για να βοηθήσει την σταυροφορία, αλλά και για να στρατολογήσει άνδρες. Ενώ ο Πέτρος κατευθυνόταν στην Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία όλο και περισσότεροι σταυροφόροι έφθαναν στην Βενετία και περίμεναν την έναρξη της σταυροφορίας.

Ο βασιλιάς της Κύπρου έμεινε μερικές μέρες στην Σαξονία και ακολούθως εγκατέλειψε τις γαλλικές κτήσεις και κατευθύνθηκε προς την Πράγα, για να επισκεφθεί τον αυτοκράτορα της, Κάρολο Δ΄¹¹⁹. Ο δούκας της Σαξονίας συνόδευσε τον Πέτρο στην συνάντηση με τον αυτοκράτορα. Ο Πέτρος έλαβε μέρος στις εκδηλώσεις που έγιναν προς τιμή του από τον Γερμανό αυτοκράτορα και σε δείπνο που έγινε ζήτησε την βοήθειά του. Ο Γερμανός αυτοκράτορας τίμησε τον βασιλιά Πέτρο για τις ευγενείς προθέσεις του, αλλά δήλωσε ότι η σταυροφορία κατά των Μαμελουκών του φαινόταν δύσκολη. Αλλά για τον σκοπό αυτό, θέλοντας να βοηθήσει τον βασιλιά Πέτρο να βρει συμμάχους, τον κάλεσε σε δείπνο στην Κρακοβία, το οποίο είχε προγραμματιστεί προ καιρού και θα λάμβαναν μέρος οι βασιλείς της Πολωνίας και της Ουγγαρίας, Κασιμίρ και Λουδοβίκος, αντίστοιχα. Τον Σεπτεμβρίου του 1364 έφυγαν από την Πράγα και διέσχισαν την Βοημία, την Σιλεσία και τις πόλεις Swidnica, Legnica, Glogow, Koscian, Poznan, Kalisz, Wroclaw, Baranow, Opole and Bytom. Σταμάτησαν για λίγες μέρες στην πόλη Breslau και ακολούθως κατευθύνθηκαν στην Κρακοβία¹²⁰. Πιθανότατα να μην επισκέφθηκαν τις

¹¹⁸ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 191.

¹¹⁹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 192.

¹²⁰ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 194-195,

πόλεις Koscian, Poznan, Kalisz και Baranow, όπως αναφέρει ο Philippe de Mezieres διότι βρίσκονται μακριά από την Κρακοβία και είναι απίθανο να παρέκκλιναν της πορείας τους, χωρίς σοβαρό λόγο. Ακόμη οι πόλεις που επισκέφθηκε ο Πέτρος με τον αυτοκράτορα Κάρολο, ανήκαν στην εξουσία του αυτοκράτορα, ο οποίος πιθανόν να εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία για να επισκεφθεί τις πόλεις αυτές¹²¹.

Έφθασαν στην Κρακοβία στις 22 Σεπτεμβρίου 1364, όπου ο βασιλιάς συναντήθηκε με τους βασιλείς της Πολωνίας και της Ουγγαρίας. Έγινε μια διάσκεψη των βασιλέων της Κύπρου, Ουγγαρίας, Πολωνίας και τον αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Κρακοβία, υπό την προεδρία του αυτοκράτορα Κάρολου Δ΄ και αποφασίστηκε για πρώτη φορά στρατιωτική δράση, με τον Λουδοβίκο, βασιλιά της Ουγγαρίας, να υπόσχεται βοήθεια διότι επιθυμούσε να σταματήσει την πρόοδο των Τούρκων, οι οποίοι είχαν απειλήσει τα εδάφη του. Το δείπνο έγινε με σκοπό να επιτευχθεί ειρήνη στην Ευρώπη και όχι για να υποστηριχθεί η σταυροφορία του Πέτρου¹²².

Στο συνέδριο έλαβαν μέρος εκτός από τον αυτοκράτορα Κάρολος Δ΄, τον Κασιμίρ Γ΄ της Πολωνίας, τον Λουδοβίκος Α΄ της Ουγγαρίας και τον βασιλιά της Κύπρου Πέτρος Α΄ και οι δούκες Mazowie Ziemowit, Swidnica Bolko II και ο δούκας του Οπολε Ladislaus. Πιθανόν να ήταν παρόν και ο δούκας της Πομερανίας Szczezin Bogislav V μαζί με τον γιο του Kazko και ο μαρκήσιος του Βραδεμβούργου Otto¹²³. Ο αυτοκράτορας της Γερμανίας δήλωσε ολόψυχα ότι θα λάβει μέρος στην σταυροφορία και θα έστειλε γράμματα στους υποτελείς άρχοντες για να τους ενημερώσει και να τους ζητήσει να λάβουν και αυτοί μέρος¹²⁴. Οι άλλοι δυο βασιλείς δήλωσαν ότι θα ακολουθήσουν τα βήματα του αυτοκράτορα και θα βοηθήσουν όσον μπορούν. Πριν τελειώσει το δείπνο αποφασίστηκε να σταλούν επιστολές στους Γερμανούς πρίγκιπες και άρχοντες, που θα τους προσκαλούν να λάβουν μέρος στην σταυροφορία¹²⁵. Ο Λουδοβίκος της Ουγγαρίας είχε εσωτερικά προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπίσει και ο βασιλιάς της Πολωνίας Κασιμίρ, είχε να αντιμετωπίσει τις επιθέσεις των Τευτόνων, καθιστώντας αδύνατη την συμμετοχή ή την αποστολή βοήθεια στην σταυροφορία.

¹²¹ L. Burkiewicz “Σχέσεις Κύπρου – Πολωνίας κατά το μεσαίωνα και την Αναγέννηση, ΙΔ΄ - ΙΣΤ΄ αι.”, στο Γεωργής Γιώργος & Γιώργος Καζαμιάς (επιμ), *Πολωνία – Κύπρος: Από τη χώρα του Σοπέν στο νησί της Αφροδίτη: Σχέσεις Ιστορίας και Πολιτισμού*, Λευκωσία: Εκδόσεις Εν Τύποις, 2011, σελ. 25.

¹²² M. Dabrowska, «Peter of Cyprus and Casimir the Great in Cracow», *Βυζαντικά*, 14, 1994, σελ.265.

¹²³ L. Burkiewicz, “Σχέσεις Κύπρου – Πολωνίας” σελ.26.

¹²⁴ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 196.

¹²⁵ A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.335.

Ο βασιλιάς της Ουγγαρίας δεν εκστράτευσε ποτέ στο πλευρό του βασιλιά της Κύπρου, διότι αφού τακτοποίησε τα εσωτερικά ζητήματα που τον απασχολούσαν, προσπάθησε να πραγματοποιήσει το όνειρο των προγόνων του για μια αυτοκρατορία που θα εκτείνεται από την Αδριατική έως την Κωνσταντινούπολη. Έτσι ξεκίνησε την δική του σταυροφορία με στόχο την κατάκτηση των Βουλγάρων και όχι με την αποστολή βοήθεια στον βασιλιά της Κύπρου, ο οποίος στόχο είχε να πλήξει τους Μουσουλμάνους¹²⁶. Οι Λιθουανοί και οι Πολωνοί είχαν ενώσει τις δυνάμεις του κατά των Τευτόνων Ιπποτών, οι οποίοι είχαν κατακτήσει αρκετά εδάφη των δυο βασιλείων και γι' αυτό ο βασιλιάς της Πολωνίας δεν είχε στείλει δυνάμεις, όπως είχε υποσχεθεί¹²⁷.

Ακολούθως ο Πέτρος έφυγε από την Κρακοβία, για να επισκεφθεί και άλλους πρίγκιπες και άρχοντες και να εξασφαλίσει περισσότερη βοήθεια. Έτσι κατέληξε στην Βιέννη να συναντήσει τον δούκα Rudolf της Αυστρίας. Ο δούκας υποσχέθηκε ότι θα λάβει μέρος στην σταυροφορία, αν ο αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Καρόλος Δ΄ εκπληρώσει τις υποσχέσεις του¹²⁸. Φεύγοντας από τη Βιέννη ο Πέτρος πήγε στην Καρινθία, στα νότια της Αυστρίας και μετέπειτα πήγε στην Λ΄ Άκουιλα και από κει στην Βενετία. Το μόνο που κατάφερε να κερδίσει ο Πέτρος από αυτό το ταξίδι ήταν μεγάλες υποσχέσεις και ελάχιστη βοήθεια¹²⁹.

Μεγάλος αριθμός ιπποτών από την Αγγλία και την Γερμανία είχε συγκεντρωθεί και περίμεναν την μετάβαση τους στην Ανατολή. Πολλοί είχαν φτάσει από τα τέλη του 1363. Όταν είδε τον μεγάλο αριθμό των ιπποτών ο Philippe de Mezieres δεν αμφέβαλλε για την επιτυχία της σταυροφορίας. Όμως ο βασιλιάς της Κύπρου δεν έφθασε στην Βενετία έγκαιρα το 1364 για να οργανώσει το στράτευμά του και αρχίσει το ταξίδι προς την Ρόδο, ελπίζοντας ότι τα ταξίδια που θα πραγματοποιούσε θα πρόσφεραν και άλλη βοήθεια. Έτσι στις 16 Φεβρουαρίου 1364 έγραψε γράμμα στο δόγη της Βενετίας εκφράζοντάς του τις ευχαριστίες του και ζητώντας του συγγνώμη για την καθυστέρηση της έναρξης της σταυροφορίας και ότι θα έφθανε στην πόλη το συντομότερο¹³⁰.

¹²⁶ S. Iosipescu, "The Romanian concept of crusade in the fifteenth century" στο Housley Norman (ed), *The Crusade in the fifteenth Century: Converging and Competing cultures*, London and New York: Routledge, 2017, σελ. 189.

¹²⁷ D. Nicholas, *Η εξέλιξη του Μεσαιωνικού Κόσμου*, σελ.313-314.

¹²⁸ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 198.

¹²⁹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 199.

¹³⁰ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 240.

Ο βασιλιάς της Κύπρου δεν κατάφερε να πείσει τους άλλους βασιλείς να λάβουν μέρος στην σταυροφορία, παρά μερικούς, οι οποίοι έδιναν υποσχέσεις, χωρίς όμως να έχουν σκοπό να τις πραγματοποιήσουν. Οι σταυροφόροι που είχαν συγκεντρωθεί στην Βενετία από τα τέλη του 1363 είχαν αρχίσει να αποθαρρύνονται και να απογοητεύονται από την καθυστέρηση και έτσι άρχισαν να επιστρέφουν στις πατρίδες τους. Ορισμένοι Βενετοί έμποροι, που έβλεπαν την εκστρατεία ως καταστροφή του εμπορίου, είχαν χαρεί με την καθυστέρηση και την αποχώρηση των σταυροφόρων. Το Νοέμβριο του 1364 ο βασιλιάς έφθασε στη Βενετία¹³¹.

Αφού έφτασε στην Βενετία το 1364 και μετά από συζήτηση με τον Δόγη της πόλης αποφάσισαν να σταλούν επιστολές στο Τρεβίζο και στο Μέστρε, όπου θα φρόντιζαν να εξοπλίσουν κατάλληλα τα σκάφη της Βενετίας και να είναι σε ετοιμότητα για την μεταφορά στην Ανατολή¹³². Εντωμεταξύ είχε ξεσπάσει ρήξη μεταξύ των Γενουατών και των Κυπρίων, η οποία έθεσε σε κίνδυνο όχι μόνο την έναρξη της σταυροφορίας, αλλά και την ύπαρξη του βασιλείου της Κύπρου.

Έτσι ο βασιλιάς στις 28 Ιανουαρίου 1365 αναγκάζεται να μεταβεί στην Γένοβα για να επιλύσει το ζήτημα. Μαζί του ήταν και ο γιατρός του Guidone di Bognolo και ο Πέτρος Θωμά¹³³. Ο πάπας αναγκάστηκε να επέμβει και να ζητήσει από τους Γενουάτες να προχωρήσουν σε συμφωνία με τον βασιλιά της Κύπρου¹³⁴. Παρόλα αυτά οι Γενουάτες, μετά από τις πιέσεις του πάπα, προσφέρθηκαν να βοηθήσουν στην σταυροφορία και έτσι εξόπλισαν τρεις γαλέρες για να συνοδεύσουν τον βασιλιά της Κύπρου. Ο βασιλιάς τους ευχαρίστησε και τους ζήτησε να σταλούν στην Ρόδο, διότι έφτασε ο καιρός να ξεκινήσουν¹³⁵. Ο βασιλιάς Πέτρος, χάρη στους δικούς του οικονομικούς πόρους, στρατολόγησε 600 πεζούς και εγγυήθηκε δεκαέξι από τις γαλέρες του και τρεις άλλες που ετοίμασε η Γένοβα.

Στις 26 Απριλίου 1365 ο πάπας στέλνει από την Αβινιόν γράμμα, που ενημερώνει τον Πέτρο για την επιτυχία του παπικού λεγάτου Πέτρου Θωμά στην Γένοβα και για την προσεχή άφιξη πολλών ευγενών και άλλων πολεμιστών από την Γερμανία, οι οποίοι θέ-

¹³¹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 255.

¹³² N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 200.

¹³³ *Trattati e negoziazioni politiche della Repubblica di Genova 938-1797*, εκδ. P. Lisciandrelli, Genova, 1960, σημείωση 627, σελ. 124.

¹³⁴ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 257-258.

¹³⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 266.

λουν να ενταχθούν στις δυνάμεις του και να πολεμήσουν τους εχθρούς της πίστης και του προτείνει να μην καθυστερήσει άλλο και να σπεύσει όσο το δυνατόν συντομότερο στην Βενετία¹³⁶. Ο Πέτρος Θωμά, ως ο νέος παπικός λεγάτος της σταυροφορίας στάλθηκε από τον πάπα με σκοπό να πείσει τους Γενουάτες να βοηθήσουν.

Το Τάγμα του Ξίφους είχε ειδοποιήσει τα μέλη του και αυτά ακολουθώντας τον όρκο του τάγματος άρχισαν να ετοιμάζονται. Ο όρκος του τάγματος όριζε την εχεμύθεια, όσον αφορά το Τάγμα και την υπακοή στον αρχηγό των ιπποτών, ο οποίος ήταν ο βασιλιάς της Κύπρου. Ο αρχηγός μπορούσε να κηρύξει πόλεμο κατά των Μουσουλμάνων με σκοπό να κυριεύσει τους Αγίους Τόπους και ο κάθε ιπότης όφειλε να τον ακολουθήσει με δικά του έξοδα και να τον βοηθήσει. Αν κάποιος ήθελε να ακολουθήσει τον βασιλιά, αλλά δεν είχε το απαιτούμενο ποσό, τότε οι υπόλοιποι ιπότες ήταν υποχρεωμένοι να τον βοηθήσουν¹³⁷. Οι ιπότες που υπάγονταν στο Τάγμα ήταν υπόχρεοι να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε άλλη ασχολία ή πόλεμο και να σπεύσουν στο κάλεσμα. Μέλη του Τάγματος ήταν ιπότες από Γαλλία, Ρώμη, Λομβαρδία, Σαρδηνία και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Το Τάγμα θεωρείται σπουδαίος συντελεστής της σταυροφορίας του 1365¹³⁸.

Από την Βενετία ο Πέτρος και τα στρατεύματά του αναχώρησαν για την Ρόδο στις 27 Ιουνίου 1365 και από την Ρόδο θα κατευθύνονταν προς την Αλεξάνδρεια. Ο Πέτρος φθάνει στην Ρόδο, όπου μένει δυο μήνες και από κει στέλνει αγγελιοφόρους στην Κύπρο, ώστε να ενημερώσει τον αδελφό του Ιωάννη, να ετοιμάσει στόλο και να κατευθυνθούν στη Ρόδο, ώστε να ενωθούν με τις δυνάμεις από τη Δύση¹³⁹. Στην Ρόδο βρήκε καινούργιο Μάγιστρο των Ιωαννιτών, τον Raymond Berenger, διότι ο Roger de Pins είχε πεθάνει τέλη Μαΐου 1365. Ο διάδοχός του ήταν και αυτός φιλικά προσκείμενος προς την σταυροφορία. Πρόσφερε για τον σκοπό αυτό εκατό καλά οπλισμένους άνδρες υπό την διοίκηση του Ferlino d' Airasca, ο οποίος έφερε μαζί του από την Βενετία δεκαπέντε γαλέρες, συν οι δεκαέξι γαλέρες τις οποίες εξόπλισε η Βενετία. Ο κυπριακός στόλος είχε φθάσει στην Ρόδο τον Αυγούστου 1365 με 108 πλοία¹⁴⁰. Συγκεκριμένα αριθμούσε στο σύνολο ενενήντα δύο πλοία, τριάντα τρεις γαλέρες, έξι φούστες, εννέα μεταφορικά πλοία-

¹³⁶ C. Perrat & Jean Richard (eds), *Bullarium Cyprium III: Lettres papales relatives a Chypre 1316-1378*, Centre de Recherche Scientifique Sources et Etudes de L' Histoire de Chypre, Nicosie, 2012, επιστολή ν-120, σελ. 396.

¹³⁷ G. de Machaut, *La prise d'Alexandrie*, μτφρ. Αντρέας Χατζησάββας, σημ., 409, σελ. 401.

¹³⁸ Ν. Παταπίου, "Το τάγμα του Ξίφους", σελ.145.

¹³⁹ G. de Machaut, *La prise d'Alexandrie*, μτφρ. Αντρέας Χατζησάββας, στίχοι 1681-1744, σελ.207-211.

¹⁴⁰ Ν. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 281.

α, ένδεκα σκάφη μεταφορικά για τα άλογα και άλλα είκοσι. Ο Μαχαιράς ονοματίζει τα πλοία ως εξής «Καὶ εἶσαν λγ' σατίες ὅπου εἶχαν τάλογα, καὶ καραβία ἰ', καὶ ἕτερατὰ λέγονπεριστιρία κ' καὶ ἐξέβισαν ἀπὸ τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμοχούστου ρη' ἄρμενα.»¹⁴¹. Μέσα στα πλοία ήταν και άρχοντες της Κύπρου όπως αναφέρει ο Μαχαιράς στο Χρονικό του. Ήταν οι Ιωάννης ντε Λουζινιάν, πρίγκιπας της Αντιόχειας, ο Ιωάννης ντε Ιμπελέν, ο Ιωάννης της Μόρφου, ο Ραϋμόνδος Μπαπίν, ο Ούγος ντε Μοντολίβ, ο Ιωάννης ντε Σούρ, ο Ρότζερ ντε Μοντολίφ και πολλοί άλλοι άρχοντες του νησιού. Ανάμεσά τους ήταν και η ομάδα του αρχιεπισκόπου Λευκωσίας και του επισκόπου της Λεμεσού¹⁴².

Στη Ρόδο συγκεντρώθηκαν φορτηγά πλοία, μαούνες, μικρά πολεμικά πλοία, πλοία μεγάλα και πλατιά, επιβατικά πλοία και πλοιάρια, ελαφρές φρεγάτες, πλοία γραμμής, γαλέρες, μεταγωγικά πλοία και πλοία για μεταφορά αλόγων. Υπήρχαν και πειρατικά πλοία, τα οποία μπορούσαν να πλεύσουν γρήγορα¹⁴³. Έφθασαν ακόμη στο νησί αρκετοί άσημοι ιππότες¹⁴⁴. Η συνολική σταυροφορική δύναμη εκτιμάται σε 10.000 στρατιώτες και 1400 άλογα. Τα πλοία που μαζεύτηκαν στο νησί της Ρόδου, έφθασαν συνολικά τα 165. Ο Πέτρος κατάφερε να εξασφαλίσει από την Δυτική Ευρώπη την στρατολόγηση 200 ευγενών, 2000 αλόγων και 6000 πεζών στρατιωτών¹⁴⁵. Επιπλέον, παρά τις δυσκολίες που συνάντησε στην στρατολόγηση δυνάμεων κατάφερε να εντάξει στο στράτευμά του μεγάλο μέρος τυχοδιωκτών, οι οποίοι ξεκινούσαν με την ελπίδα να κερδίσουν χρήματα από τις λεηλασίες.

Ο κύριος λόγος της απάθειας των Ευρωπαϊκών κρατών στα σχέδια του βασιλιά της Κύπρου ήταν οι εμπορικές επαφές με τους Μουσουλμάνους, όπως έκαναν οι Βενετοί. Αλλά και οι καταστάσεις στην Ευρώπη δεν επέτρεπαν μια τέτοια ενέργεια. Η Αγγλία και η Γαλλία ήταν σε μια έκρυθμη και εμπόλεμη κατάσταση για αρκετά χρόνια και η υπογραφή της Συνθήκης του Bretigny δεν σήμαινε την επίλυση των προβλημάτων.

Ακόμη οι Πολωνοί και οι Λιθουανοί όφειλαν να προστατεύσουν τα σύνορά τους από τους Τεύτονες Ιππότες. Ο Λουδοβίκος της Ουγγαρίας εξέφρασε το μεγαλύτερο εν-

¹⁴¹ Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 34-38, σελ. 150, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 829, σελ.377 και *Florio Bustron Historia*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ.262.

¹⁴² Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 49-50 και 1-24, σελ. 150-151.

¹⁴³ G. de Machaut, *La prise d'Alexandrie*, μτφρ. Αντρέας Χατζησάββας, στίχοι 1873-1893, σελ. 219-221.

¹⁴⁴ M. Dabrowska, «Peter of Cyprus and Casimir», *Βυζαντικά*, 1994, σελ.265.

¹⁴⁵ N. Coureas, “King Peter I of Cyprus and the Rebellion of 1363 on Crete”, Λευκωσία, 2001, σελ. 519.

διαφέρον για την σταυροφορία, αλλά δεν συμμετείχε προχωρώντας στην οργάνωση δικής του σταυροφορίας κατά των Μουσουλμάνων. Η υπόσχεση και ο όρκος του βασιλιά Casimir της Πολωνίας δόθηκαν από ευγένεια, διότι γνώρισε ότι δεν θα μπορούσε να τον εκπληρώσει, λόγω της κατάστασης που επικρατούσε στην Πολωνία με τα σύνορά της¹⁴⁶. Σε περίπτωση που χρειαζόταν βοήθεια δεν θα μπορούσε να βοηθηθεί από κανένα και ούτε θα ήταν εύκολο να επιστρέψουν οι δυνάμεις της από το πεδίο της μάχης.

Όπως γίνεται αντιληπτό τα επιμέρους προβλήματα των περιοχών δεν επέτρεπαν την άμεση εμπλοκή και αποστολής βοήθειας στον Πέτρο, από τις διάφορες ευρωπαϊκές δυνάμεις. Μετά τον θάνατο του Γάλλου βασιλιά Ιωάννη και του καρδινάλιου του Perigord, οι δυο πιο φλογεροί και δραστήριοι σταυροφόροι, όλα άλλαξαν. Οι άνδρες δεν ήταν και τόσο πρόθυμοι να λάβουν μέρος στην σταυροφορία και οι ελεύθερες εταιρείες αρνήθηκαν να πραγματοποιήσουν αυτό το ταξίδι. Ο νέος βασιλιάς της Γαλλίας δεν ήταν πρόθυμος να λάβει μέρος στην σταυροφορία, αφού ήθελε να εδραιώσει την εξουσία του στη Γαλλία και να ετοιμαστεί για τον πόλεμο με την Αγγλία¹⁴⁷.

Η Αλεξάνδρεια κηρύχθηκε στόχος και πιθανόν ο Πέτρος να ακολούθησε τον τρόπο σκέψης της Πέμπτης Σταυροφορίας, με αρχηγό τον Λουδοβίκο Θ', στην οποία προοριζόταν να χρησιμοποιήσει τους πόρους της Αιγύπτου για να κατακτήσει την Ιερουσαλήμ. Το 1311 ο Ερρίκος Β' της Κύπρου είχε ζητήσει επίθεση εναντίον της Αιγύπτου ως μέσο απελευθέρωσης της Ιερουσαλήμ¹⁴⁸. Αν και δεν ήταν πρωτότυπος στο στόχο του, η κατάκτηση της Αλεξάνδρειας ενδεχομένως να πέτυχε λόγω της ανύπαρκτης στρατιωτικής δύναμης των Μαμελούκων στην πόλη, οι οποίοι έχοντας αντιληφθεί τις πολεμικές προετοιμασίες των Φράγκων αποφάσισαν να προστατεύσουν το Κάιρο και τον ανήλικο σουλτάνο. Σημαντικό ρόλο είχε και η μυστικότητα της επιδρομής, η οποία είχε καθοριστικό ρόλο στην κατάληψη της πόλης, όπως και οι παραπλανητικές ενέργειες του Πέτρου. Σημαντικό είναι το απόσπασμα του Μαχαίρά που παρουσιάζει το παραπλανητικό σχέδιο του βασιλιά Πέτρου. «Ὁ ρύγας ἔπεψεν τὸ κάτεργον τοῦ σὶρ Τζουὰν τα Μὰρ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἶπεν τὰ μαντάτα τῆς ρύγενας καὶ τοῦπρίντζη καὶ μῆνισέν του νὰ διαφεντέψει νὰμ(έν) πάγι κανένα ξύλο εἰς τὴν Συρίαν διὰ νὰ μιδὲν μάθουν τὸ ἄμε τοῦ ρυγός,

¹⁴⁶ M. Dabrowska, «Peter of Cyprus and Casimir», *Βυζαντικά*, 1994, σελ.265.

¹⁴⁷ A. Chaillan, *Le Bienheureux Urbain V*, σελ. 31.

¹⁴⁸ P. Lock, *The Routledge Companion to the Crusades*, London and New York: Routledge, 2006, σελ.196.

ὅτι κρυφὰ ἐθέλε νὰ πεζεύσου εἰς τὴν γῆν τοῦ σουλτάνου νὰ τὸν ζημιώσῃ· καὶ νὰ ἀβιζιάσουν τοὺς Κυπριότες νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Συρίαν»¹⁴⁹.

Ο Πέτρος αποφάσισε νὰ επιτεθεῖ στὴν Αἴγυπτο λόγω τοῦ αιτήματος τῶν Κυπρίων, οἱ οἱποῖοι ἐπιθυμοῦσαν τὴν ὑπαρξὴ πρεσβείας σὲ κάθε πόλη καὶ λιμάνι τῆς Αἰγύπτου. Οἱ πρεσβεῖες αὐτές θα εἶχαν τὸν ἔλεγχο κάθε οικονομικοῦ, δικαστικοῦ καὶ διοικητικοῦ θέματος, τὸ ὁποῖο ἀφοροῦσε τοὺς Κυπρίους τῆς Αἰγύπτου καὶ κάθε Κύπριος που θα συλλαμβανόταν ἔπρεπε νὰ παραδοθεῖ στο βασιλεῖο τῆς Κύπρου καὶ νὰ δικαστεῖ με βάση τὶς Ἀσσίζες τοῦ βασιλείου. Ἐτσι θα ἔλυνε τὶς αὐθαιρεσίες εἰς βάρους τῶν Κυπρίων, οἱ ὁποῖες προκαλοῦσαν ποικίλες ἀντιδράσεις καὶ παράπονα. Ἀκόμη ἓνας λόγος ἦταν ἡ μετατροπὴ τοῦ κομμερκίου, τὸ ὁποῖο ὁ βασιλιάς ἀποσκοποῦσε στὴν αὐξήσῃ του σὲ 50%, πρὸς ὄφελος τῶν Κυπρίων. Ἡ ἐλεύθερη μετάβαση τῶν Κυπρίων σὲ Αἴγυπτο καὶ Συρία καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν Χριστιανῶν που ἐπισκέπτονταν τοὺς Ἁγίους Τόπους ἦταν ἀκόμη ἓνας λόγος. Ἐπιπλέον ἐπιδίωκε τὴν χρῆση τῶν κυπριακῶν πλοίων ἀπὸ τοὺς Μουσουλμάνους ἐμπόρους, οἱ οἱποῖοι θα πλήρωναν ὅσα πλήρωναν καὶ στὰ ξένα καράβια, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦσαν μέχρι τότε καὶ ἔτσι οἱ Κύπριοι ἐμποροὶ θα μπορούσαν νὰ κινούνται ἀσφαλῆς στὰ ἐδάφη τοῦ σουλτάνου καὶ θα αὐξάνονταν τὰ ἔσοδα τοῦ βασιλείου του. Σὲ περίπτωση κάποιου ναυαγίου ἢ ἐπίθεσης θα μπορούσαν νὰ βοηθήσουν, τόσο οἱ κάτοικοι τῆς Κύπρου, ὅσο καὶ οἱ κάτοικοι τῆς κατακτημένης ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, Αἰγύπτου¹⁵⁰.

Ο βασιλιάς τῆς Κύπρου γνώριζε καλὰ ὅτι οἱ ἰταλικές πόλεις ἄρχισαν νὰ μετακινούνται σταδιακὰ καὶ νὰ διεξάγουν τὸ ἐμπόριο με τὸν Σουλτάνο καὶ τὴν Μικρὰ Ἀσία ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν Ἀμμόχωστο¹⁵¹. Πίστευε ὅτι ἀν κατακτοῦσε τὴν Ἀλεξάνδρεια, θα ἐνίσχυε οικονομικά τὸ βασιλείο του, διότι οἱ ἐμποροὶ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ τὸ ἐμπόριο στὴν Ἀμμόχωστο εἶχε χάσει τὴν αἴγλη τοῦ παρελθόντος. Ἐπίσης πίστευε ὅτι με τὴν κατάληψη τῆς Ἀλεξάνδρειας θα ἦταν πιο εὐκόλο νὰ καταληφθεῖ ὁλόκληρη ἡ Αἴγυπτο καὶ ἔτσι νὰ καταστεῖ βάση γιὰ σταυροφορίες, που θα ὀδηγοῦσαν στὴν ἀπελευθέρωση τῶν Ἁγίων Τόπων.

¹⁴⁹ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό τῆς Κύπρου*, ἐκδ. Μ. Πιερῆς & Ἀγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 7-18, σελ. 153.

¹⁵⁰ S. Bliznyuk, “A Crusader of the Later Middle Ages”, σελ. 54.

¹⁵¹ D. Jacoby, “Western Merchants, Pilgrims, and travelers in Alexandria in the time of Philippe de Mezieres (ca. 1327-1407)” στο Blumenfeld Renate (ed), *Philippe de Mezieres and his age*, Boston: Brill, 2012, σελ.412.

Οι Άραβες χρονικογράφοι αναφέρουν ότι στην σταυροφορία έλαβαν μέρος 10.000 άνδρες και 1.400 άλογα. Ο al-Nuwayri, Μουσουλμάνος αντιγραφέας χειρόγραφων και σύγχρονος των γεγονότων αναφέρει ότι εμφανίστηκαν στην Αλεξάνδρεια εβδομήντα βενετικά πλοία, εκ των οποίων τα δεκατέσσερα ήταν επανδρωμένα από Βενετούς, δύο από Γενουάτες, δέκα από τη Ρόδο και πέντε από τη Γαλλία. Τα υπόλοιπα τριάντα εννέα επανδρώθηκαν από την Κύπρο. Ο Al- Ayni αναφέρει ότι στην σταυροφορία έλαβαν μέρος εβδομήντα πλοία, τα οποία μετέφεραν περισσότερους από 30,000 Φράγκους.

Ο μουσουλμάνος χρονικογράφος Al- Maqrizi, ο οποίος γεννήθηκε στο Κάιρο το 1364, αναφέρει οκτώ βενετικά πλοία να πλησιάζουν το λιμάνι της Αλεξάνδρειας ακολουθούμενα από εβδομήντα με ογδόντα πλοία¹⁵², ενώ ο μουσουλμάνος ιστοριογράφος του δέκατου πέμπτου αιώνα Al- Hanafi αναφέρει ότι εβδομήντα πλοία έφθασαν στην Αλεξάνδρεια υπό τις διαταγές του βασιλιά της Κύπρου και κατάφεραν να κατακτήσουν την πόλη. Ο μικρός αριθμός των πλοίων είναι λογικός, διότι δεν αναφέρονταν σε μικρά πλοία ή πλοία για εμπορικούς σκοπούς, αλλά μόνο τα πολεμικά πλοία. Όπως γνωρίζουμε τα περισσότερα πλοία ήταν από την Κύπρο, παρότι των προσπαθειών του βασιλιά Πέτρου να εμπλέξει και τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, δεν επέφερε εντυπωσιακά αποτελέσματα. Δύο από τα μεταγωγικά πλοία, ετοιμάστηκαν με έξοδα από τον Πάπα¹⁵³.

Η Δημοκρατία της Βενετίας, όπως αναφέρει ο Huillard Breholles στο έργο του *Histoire des Croisades*, δεν έλαβε μέρος στην σταυροφορία αυτή, διότι θα επηρεαζόταν οικονομικά¹⁵⁴, όμως η Βενετία παρείχε τριάντα πλοία, στα οποία είχαν επιβιβαστεί οι στρατιώτες από την Δύση¹⁵⁵. Ακόμη ο al-Maqrizi Άραβας συγγραφέας αναφέρει ότι είκοσι τέσσερα βενετικά πλοία έλαβαν μέρος στην άλωση της Αλεξάνδρειας¹⁵⁶. Είναι πιθανόν η Βενετία να έλαβε μέρος στην σταυροφορία μεταφέροντας στρατιωτικές δυνάμεις, τις οποίες είχε συγκεντρώσει ο βασιλιάς της Κύπρου στην Ρόδο. Ακόμη, όπως αναφέρω πιο πάνω η Βενετία υποσχέθηκε να μεταφέρει τις προμήθειες, άρα κατά πάσα πιθανότητα τα βενετικά πλοία είχαν μεταγωγικό χαρακτήρα. Η Βενετία ήταν σε διαρκές συγκρούσεις με την Γένοβα για το εμπόριο της Ανατολής, το οποίο ήταν αρκετά κερδο-

¹⁵² M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ.116.

¹⁵³ N. Coureas, "The Lusignan Kingdom and the Sea" στο Balard Michele and Christian Buchet (eds), *The Sea in History: The medieval world*, United Kingdom, 2017, σελ.375.

¹⁵⁴ H. Breholles, *Histoire des Croisades*, v.3, Paris, 1867, σελ. 365.

¹⁵⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.278.

¹⁵⁶ P. M. Holt, *The Age of the Crusades*, σελ. 126.

φόρο και σίγουρα ήθελε να διασφαλίσει την επικράτησή της έναντι των Γενουατών¹⁵⁷. Η συμμετοχή της μπορεί να έγινε με σκοπό να έχει οφέλη σε περίπτωση νίκης των σταυροφόρων.

Ο βασιλιάς Ιωάννης της Γαλλίας είχε αποδεχθεί να συμμετέχει στην σταυροφορία με σκοπό να επωφεληθεί οικονομικά, εκμεταλλευόμενος τις οικονομικές προσόδους που θα πρόσφεραν για την διοργάνωσή της με σκοπό να εξοφλήσει χρέη του. Ακόμη είχε να αντιμετωπίσει εσωτερικά προβλήματα και ο Εκατονταετής πόλεμος είχε εξασθενήσει το βασίλειο του¹⁵⁸. Ο διάδοχος του βασιλιά Ιωάννη της Γαλλίας, Κάρολος Ε΄ είχε να αντιμετωπίσει αρκετά προβλήματα στο εσωτερικό, όπως να εδραιώσει την εξουσία του αλλά και να προετοιμάσει το στράτευμά του για τις μακροχρόνιες μάχες του Εκατονταετούς πολέμου. Όπως ήταν αναμενόμενο η απομακρυσμένη και μη κερδοφόρα επίθεση κατά της Αλεξάνδρειας δεν θα επέφερε κάποιο θετικό αποτέλεσμα για την Γαλλία, αλλά θα αύξανε τα προβλήματά της. Ακόμη υπήρχε πιθανότητα κατά την απουσία του βασιλιά να χάσει την εξουσία του, τόσο από τους ανταγωνιστές του όσο και από τους Άγγλους που караδοκούσαν να επιτεθούν και να κατακτήσουν τα εδάφη της Γαλλίας.

Ο Εδουάρδος, βασιλιάς της Αγγλίας είχε δηλώσει, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω την επιθυμία να επισκεφθεί τους Αγίους Τόπους αλλά πρόβαλε την ηλικία του ως αποτρεπτικό παράγοντα. Όπως και ο Κάρολος Ε΄ της Γαλλίας, έτσι και ο Εδουάρδος της Αγγλίας έπρεπε να είναι πάντα προετοιμασμένος σε περίπτωση επίθεσης από τους εχθρούς. Όπως ήταν φυσικό οι Άγγλοι Ιππότες και ευγενείς δεν θα λάμβαναν μέρος σε μία γαλλοπαπική σταυροφορία, όπως ήταν γνωστή η σταυροφορία της Αλεξάνδρειας¹⁵⁹. Γι' αυτό και έχουμε μεμονωμένες αναφορές για τους Άγγλους σταυροφόρους που έλαβαν μέρος στην σταυροφορία του 1365. Χωρίς την ανάμειξη του Άγγλου βασιλιά, ελάχιστη θα ήταν και η βοήθεια από τους Σκωτσέζους, οι οποίοι προσπαθούσαν να προστατεύσουν τα σύνορά τους¹⁶⁰.

Ο Κάρολος Δ΄, αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, αν και έδωσε αρκετές υποσχέσεις για τις σταυροφορίες εν τέλει δεν παρουσιάστηκε. Είχε να αντιμετωπίσει την παρακμή της αυτοκρατορικής του ισχύος και την αστάθεια της αυτοκρατορίας. Επίσης είχε έρθει αντιμέτωπος με τις διαμάχες των πριγκίπων για να κερδίσουν μέρος

¹⁵⁷ N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 449.

¹⁵⁸ N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 442.

¹⁵⁹ C. Tyerman, *England and the Crusades*, σελ. 282.

¹⁶⁰ C. Tyerman, *England and the Crusades*, σελ. 290.

της βασιλικής εξουσίας¹⁶¹. Αν και κατάφερε να φέρει σταθερότητα στο βασίλειό του και να αυξήσει τα εδάφη του δεν κατάφερε να συγκεντρώσει όλες τις γερμανικές χώρες κάτω από την εξουσία του, όπως επιθυμούσε¹⁶².

Ο βασιλιάς της Πολωνίας είχε να αντιμετωπίσει τους Τεύτονες Ιππότες, αλλά και την επιθετικότητα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας¹⁶³. Επίσης ο Κασιμίρ Γ', προσπάθησε να επιφέρει σταθερότητα στο βασίλειό του και να ασκήσει συνεπή πολιτική στα εξωτερικά ζητήματα, χωρίς να προκαλέσει τους Τεύτονες Ιππότες ή τον αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας¹⁶⁴. Ο βασιλιάς της Ουγγαρίας είχε να αντιμετωπίσει του Οθωμανούς και την επιθετικότητα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας¹⁶⁵, αλλά και την επιθυμία του να πραγματοποιήσει το όνειρο του για μια αυτοκρατορία που θα εκτείνεται από την Αδριατική έως την Κωνσταντινούπολη. Γι' αυτό ξεκίνησε σταυροφορία με στόχο την κατάκτηση των Βουλγάρων¹⁶⁶.

Η πόλη της Γένουας είχε να αντιμετωπίσει οικονομικά και εμπορικά ζητήματα, τα οποία την καθιστούν ευάλωτη, ώστε να χάσει προς όφελος των Γάλλων τα δικαιώματά της στην δυτική Μεσόγειο¹⁶⁷. Παρόλα τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει η πόλη της Γένοβας, συνέχιζε κανονικά το εμπόριο με την Ανατολή, οδηγώντας την πόλη σε σύγκρουση με την Βενετία¹⁶⁸.

Οι διάφορες ιταλικές πόλεις ήταν στο στόχαστρο τόσο του πάπα όσο και της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αν και στο νότο ο ισχυρότερος οργανισμός είναι τα παπικά κράτη και στο νότο το βασίλειο της Νεάπολης, τα παπικά κράτη κλονίζονται με την μακροχρόνια απουσία και εγκατάσταση του πάπα στην Αβινιόν¹⁶⁹. Ακόμη κάθε ιταλική πόλη επηρεαζόταν από κάποια πιο ισχυρή πόλη και λογικό ήταν να ακολουθήσαν τις αποφάσεις των ισχυρών να μην στείλουν στρατεύματα.

Η Βενετία, η Φλωρεντία και το Μιλάνο είχαν κερδίσει τον έλεγχο των πόλεων της Λομβαρδίας και της Τοσκάνης, αυξάνοντας τόσο το εμπόριο τους όσο και τις συγκρούσεις με τις υπόλοιπες ισχυρές ιταλικές πόλεις¹⁷⁰. Η Φλωρεντία δεν έλαβε μέρος

¹⁶¹ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.1, μτφρ. Αναστάσιος, Δημητρακόπουλος, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σελ. 226.

¹⁶² Z. Τσιρπανλής, *Η Μεσαιωνική Δύση*, 2004, σελ.426.

¹⁶³ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 226.

¹⁶⁴ N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 479.

¹⁶⁵ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 226.

¹⁶⁶ S. Iosipescu, "The Romanian concept of crusade", σελ. 189.

¹⁶⁷ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 266.

¹⁶⁸ N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 449.

¹⁶⁹ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 264.

¹⁷⁰ N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 445.

λόγω των εσωτερικών αναταραχών που ταλάνιζαν την πόλη, όπως ήταν οι αγώνες των γιβελίνων με τους γουέλφους αλλά και οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα¹⁷¹. Οι πλούσιες ηγετικές οικογένειες της πόλης είχαν καταστραφεί οικονομικά κλονίζοντας τους κατοίκους της πόλης¹⁷².

Ο μαγίστρος των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ρόδου και ο πάπας ήταν οι μόνοι από τους δυτικούς, οι οποίοι υποσχέθηκαν βοήθεια και πραγματικά βοήθησαν τον Πέτρο. Βέβαια ο πάπας είχε να αντιμετωπίσει και τις αλλαγές της εποχής. Η Εκκλησία πλέον δεν διαθέτει πρωταγωνιστικό ρόλο στο κράτος, αλλά συμβιβάζεται με τους ηγεμόνες των κρατών¹⁷³.

Όπως αναφέρει ο Philippe de Mézières στο έργο του, στα στρατεύματα του βασιλιά υπήρχαν και Ιταλοί, Γάλλοι, Γερμανοί και Άγγλοι ιππότες¹⁷⁴. Οι πλείστοι Άγγλοι που έλαβαν μέρος στην σταυροφορία της Αλεξάνδρειας είχαν λάβει μέρος και σε άλλες πολεμικές μάχες και σε Ευρώπη και σε περιοχές της Συροπαλαιστίνης. Οι ιππότες αυτοί δεν είχαν την υποστήριξη της επίσημης αγγλικής εξουσίας κατά την διάρκεια της σταυροφορίας του 1365, η οποία ήταν γνωστή ως γαλλοπαπική εκστρατεία¹⁷⁵. Όπως είναι αντιληπτό δεν θα βοηθούσαν του Γάλλους σε μια περίοδο που ήταν σε σύγκρουση. Μέρος του στρατεύματος ήταν και ευγενείς από μέρη της Γερμανίας, πιθανόν λόγω της δράσης του Philippe de Mézières. Οι πληροφορίες για την περίοδο αυτή και για τα στρατεύματα που έφθασαν στο νησί είναι από τον ποιητή Pierre Suchenwirt, ο οποίος είναι σύγχρονος των γεγονότων. Ο Philippe de Brunswick είχε λάβει μέρος και στην κατάκτηση της Αττάλειας και ήταν στην αποστολή του βασιλιά όταν πήγε στην Αβινιόν για το ζήτημα του θρόνου¹⁷⁶. Ο Brunswick ακολούθησε ακόμη και στην Γένουα τον βασιλιά, που τον βρίσκουμε ανάμεσα στους μάρτυρες της ανανέωσης των προνομίων των Γενουατών στις 5 Μαρτίου 1363¹⁷⁷.

Ακόμη μέρος των ιπποτών ήταν και ο Ιωάννης Λάσκαρης Καλόφερος, Βυζαντινός ευγενής, ο οποίος ήταν φίλος με τον βασιλιά της Κύπρου¹⁷⁸. Ο Καλόφερος πιθανόν να συνάντησε τον βασιλιά της Κύπρου στην Βενετία και από τότε έγιναν φίλοι. Μάλιστα ο Πέτρος και ο Ιωάννης Καλόφερος επέστρεψαν μαζί στο νησί από την Βενετία στις 27

¹⁷¹ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 266.

¹⁷² N. Davies, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 450.

¹⁷³ S. Berstein & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, σελ. 244.

¹⁷⁴ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 278-280 και P. Mézières, *The life of Saint Peter Thomas*, σελ. 126-128.

¹⁷⁵ C. Tyerman, *England and the Crusades*, σελ. 292.

¹⁷⁶ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 120 και 143 υποσημείωση 1.

¹⁷⁷ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 152 υποσημείωση 2.

¹⁷⁸ K. Setton, *The Papacy and the Levant*, σελ. 265.

Ιουνίου 1365. Ο Καλόφερος βρισκόταν στην ίδια γαλέρα μαζί με τον βασιλιά της Κύπρου στην σταυροφορία της Αλεξάνδρειας μαζί με τον κόμη της Καμπανίας και πολλούς άλλους ιππότες¹⁷⁹. Ο Richard Codnor, κόμης του Cray, ήταν από τους πρώτους σταυροφόρους που εισήλθαν στην πόλη της Αλεξάνδρειας¹⁸⁰. Ο Bertand du Guesclin έλαβε το χρίσμα του σταυροφόρου και αφού η κατάσταση ανάμεσα στον βασιλιά της Γαλλίας και της Ναβάρρας του επέτρεψε να κατευθυνθεί στο νησί και να ενωθεί με τα στρατεύματα του Πέτρου¹⁸¹.

Ο Πέτρος ακολούθησε σχέδιο παραπλάνησης των μουσουλμανικών δυνάμεων. Άφησε να διαρρεύσουν πληροφορίες ότι θα συγκεντρώνονταν στη Ρόδο και από κει θα κατευθύνονταν στην Συρία, η οποία βρισκόταν απέναντι από την Κύπρο. Επίσης έστειλε εντολή στον αδελφό του Ιωάννη, κυβερνήτη της Κύπρου κατά την απουσία του, να διακόψει την κατάλληλη στιγμή τις επαφές με τη Συρία και να ανακληθούν οι υπήκοοι του βασιλείου. Επιδίωξη του ήταν να πιστέψουν ότι στόχος της σταυροφορίας ήταν οι συριακές ακτές¹⁸².

Τα στρατεύματα των σταυροφόρων ξεκίνησαν από τη Ρόδο το Σάββατο 4 Οκτωβρίου 1365 και έπλευσε αμέσως προς την Αλεξάνδρεια. Μετά από λίγες μέρες, στις 9 Οκτωβρίου, ο στόλος έφτασε έξω από το λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Το πρωί της 10ης Οκτωβρίου 1365, πριν ανατείλει ο ήλιος ο χριστιανικός στόλος συγκεντρώθηκε στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Οι Μουσουλμάνοι αρχικά πίστευαν ότι αυτά ήταν βενετικές γαλέρες, οι οποίες κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, έφταναν στο λιμάνι για εμπορικούς σκοπούς. Ο βασιλιάς και το συμβούλιο του αποφάσισαν να μην επιτεθούν αμέσως. Στη συνέχεια, η βασιλική τρομπέτα έδωσε το σήμα για να ξεκινήσει η σταυροφορία. Οι σταυροφόροι κατευθύνθηκαν προς την Αλεξάνδρεια και της επιτέθηκαν αιφνιδιάζοντας την φρουρά της, η οποία βρισκόταν υπό ελλιπή και ανεπαρκή διοίκηση για να μπορέσει να αντισταθεί¹⁸³.

¹⁷⁹ D. Jacoby, “Jean Lascaris Calopheros, Chypre et la Moree”, *Revue des etudes byzantines*, v. 26, 1968, σελ. 190-191 και N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, 1896, σελ. 285.

¹⁸⁰ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 279.

¹⁸¹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.306.

¹⁸² *Λεοντίου Μαχαίρα Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 2-18 , σελ. 153.

¹⁸³ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 81.

Ο Μαχαιράς περιγράφει πολύ παραστατικά την κατάληψη της πόλης από την στιγμή της άφιξης στο λιμάνι μέχρι και την αναχώρηση των στρατευμάτων, ενώ ο Amadi και ο Florio Bustron αναφέρουν την κατάκτηση της πόλης, την επιβράβευση των ιπποτών από τον βασιλιά και την επιστροφή τους στο νησί.

ἐπίγεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν· καὶ τῇ πέμπτῃ τῇ θ΄ ὀκτοβρίου ,ατξέ΄ ἐπεσόσαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν· καὶ ὄνταν οἱ Σαρακηνὶ οἶδαν τὸ φουσάτον τοῦ ρυγ(ὸς) τῆς Κύπρου πολλὰ ἐτρομάξαν, καὶ ἐξέβην καὶ ἔφυγεν πολλὴν πλήθος. Τάπισα ἐκατέβισαν ἢ Σαρακινὴ κοντάδεκα χιλιάδες, καβαλλάριδες καὶ ἀπεζη, νὰ διαφεντέσουν τὸν λιμιόναν, καὶ δὲν υμφορίσαν. Τὸ πρότον κάτεργον ἀποχορίσθην καὶ ἐπίασεν γῆν τοῦ σῖρ Τζουὰν τε Σούρ, καὶ ἀπέκι ἕναν ὀπίσο τοῦ ἄλλου, καὶ ἀπεζεύσαν ὄλην μεκατευόδοσιν. Ἡ Σαρακινὶ εἶχαν χαράν, λαλόντα: «Δὲν εχουν ἄλογα εἰς τὸ φουσάτον!» Καὶ ἐκατέυισαν καὶ ἐσῦντύχαν πολλὰ ἄπρεπαλογία καὶ σουπερπία ὄλην ἐκήνην τὴνύκταν ἀπὸ τὸ τυχόκαστρον. Καὶ βαθίαν ἀυγῆν ὄρισεν ὁ ρύγας καὶ ἀπεζεύσαν ταλόγα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἄνταν οἶδαν τάλογα ἢ Σαρακινὶ ἐπιασέν τους μέγας φόβος, καὶ ἐφύγαν πολλὴ Σαρακινί. Καὶ πισταυρίου ὅπου ἦτον παρασκευγὴ τῇ ι΄ μηνὸς ὀκτοβρίου, ἢ Σαρακινὶ ἐνέβισαν εἰς τὰ τυχόκαστρα τῆς Ἀλεξάνδρας μὲ θάρος νατὴν διαφεντέψουν. Ἀμμέ ὁ θε(ε)ὸς ἐπικεῖ χάριταν τοὺς χριστιανούς, καὶ ὅσον ἐκαβαλλικεύσαν εἰστάλογα, ἦλθαν καὶ τὰ κάτεργα καὶ ἐνέβισαν εἰστὸν παλιὸν λιμιόναν, καὶ τὸ φουσάτον τῆς γῆς ἐπίγεν εἰς τὴν χόραν· καὶ ἐπενοντάτους εἰς τὴν πόρταν τῆς χόρας ὅμος οἱ χριστιανὴ ἐκάψαν τες πόρτες τῆς χόρας καὶ ἐδόκαν ἔσσω, καὶ τὰ κάτεργα ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ λιμιόνος τουπαλεοῦ, καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ θε(ε)οῦ ἐπύραν τὴν Ἀλεξάνδραν, ὅπου ἵναι περίτου δυνατί παρὰ ὄυλες ταῖς ἔχουν ἢ Σαρακινὶ κοντὰ εἰς θάλασσαν¹⁸⁴.

Από το μεσημέρι της 10^{ης} Οκτωβρίου έως το βράδυ της 11^{ης} Οκτωβρίου, οι σταυροφόροι λεηλάτησαν τα πάντα, συμπεριλαμβανομένων των αποθηκών Καταλανών, Γενοβέζων και εμπόρων της Μασσαλίας. Οι κάτοικοι της πόλης σκοτώνονταν άγρια από τους σταυροφόρους. Ακόμη οι σταυροφόροι κατέστρεψαν τις δυο από τις τρεις πύλες της πόλης προς την ξηρά. Κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών, πάνω από 20.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν στην Αλεξάνδρεια και 5.000 συνελήφθησαν, συμπεριλαμβανομέ-

¹⁸⁴ Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 31-50 και 1-25, σελ. 153-154, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 830, σελ.377-378 και *Florio Bustron Historia*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ.262-263.

νων πολλών Εβραίων και Χριστιανών. Στο λιμάνι, χριστιανικά πλοία βυθίστηκαν κάτω από το βάρος της λείας τους φορτωμένα από μπαχαρικά, μέχρι αντικείμενα μεγάλης αξίας. Μετά από λίγες μέρες παραμονής, στις 16 Οκτωβρίου εγκατέλειψαν την πόλη. Οι Γενουάτες αν και είχαν στείλει πέντε μεγάλα πλοία με τετρακόσιους άνδρες πλήρωμα παρέμεινα ουδέτεροι σε όλη την διάρκεια της πολιορκίας και μετά την κατάκτηση της Αλεξάνδρειας εισήλθαν στην πόλη και πήραν το μερίδιο τους συμμετέχοντας στις λεηλασίες¹⁸⁵.

Ο Πέτρος γνώριζε ότι ο στρατός που βρισκόταν στρατευμένος στο Κάιρο θα ξεκινούσε αμέσως για την Αλεξάνδρεια, μόλις ενημερώνόταν για την κατάκτηση της πόλης. Οι καταστραμμένες πύλες της ξηράς και η αποτυχία να ανατινάξει τη γέφυρα πάνω από το κανάλι του Νείλου, η οποία θα παρεμπόδιζε την προέλαση του μουσουλμανικού στρατού, καθιστούσε την παραμονή στην Αλεξάνδρεια αδύνατη. Ακόμη οι σταυροφορικές δυνάμεις είχαν επιδοθεί στις λεηλασίες και στους σκοτωμούς και ο βασιλιάς είχε χάσει την δυνατότητα να τους ελέγξει και οι πλείστοι ανυπομονούσαν να επιστρέψουν στις χώρες του και να απολαύσουν τα λάφυρά τους¹⁸⁶. Έτσι η άμυνα της πόλης από τους σταυροφόρους ήταν σχεδόν αδύνατη. Αν και ο βασιλιάς επέμενε να κρατήσει την πόλη και είχε σύμφωνους τον Philippe de Mézières και τον Peter Thomas, οι υπόλοιπες στρατιωτικές δυνάμεις, όπως ο αδελφός του και οι άρχοντες του νησιού, επέμεναν στην αποχώρηση¹⁸⁷.

Τότες ἐσὺνβουλευτήν με τὸν λυγάτον καὶ με τοῦσκαβαλλάριδές του, καὶ ὅλοι εἶπαν του: ἄργί ἐκί, καὶ δὲν ἦναι διὰ κανέναν διᾶφορος, ἄμμὲ ναπάμεν εἰς τὸν τόπον μας». Καὶ ὅλη ἀντάμα μίαν βουλὴν ἐπίκασιν. Καὶ ὄρυσεν ὁ ρύγας καὶ ἐστράφην τὸ φουσάτον εἰς τὰ κάτεργα, καὶ ἐπίκαν ἄρμενα καὶ εἶρταν εἰς τὴν Λεμεσόν, καὶ ἀπέζευγοντα με χαρὰν μεγάλην. Καὶ ἀπέζευσεν ὁ ρύγας καὶ ὅλοι ἢ καβαλλάριδες καὶ οἱ παρούνιδες εἰς τὴν γῆν, καὶ τὰ κάτεργα ἐγυρίσαν εἰς τὴν Ἀμόχουστον¹⁸⁸.

¹⁸⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 298.

¹⁸⁶ P. Edbury, "Christians and Muslims in the Eastern Mediterranean" στο Jones Michael (ed.), *The New Cambridge Medieval History*, v. VI c. 1300 – 1415, Cambridge University Press, 2000, σελ. 880.

¹⁸⁷ P. Edbury, "Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου", σελ. 81-82.

¹⁸⁸ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Αγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 9-23, σελ. 155.

Ο βασιλιάς της Κύπρου ήταν διατεθειμένος να κρατήσει την πόλη της Αλεξάνδρειας, η οποία ήταν το «κλειδί για τον θησαυρό του Δαβίδ και του Σολομώντα», αλλά και για την Αίγυπτο, τη Συρία και την Ιερουσαλήμ. Μέσω της Αλεξάνδρειας θα κατέστρεφαν του απίστους, τόσο οικονομικά όσο και στρατιωτικά. Στα λιμάνια της πόλης έρχονταν αγαθά από όλη την Αίγυπτο και την ανατολή και από κει διανέμονταν στην Ευρώπη. Έτσι τα έσοδα των Μουσουλμάνων θα μειώνονταν και θα άρχιζαν τα προβλήματα και οι εσωτερικές έριδες, που θα τους καθιστούσαν ευάλωτους¹⁸⁹. Εν τούτοις ο Πέτρος εγκατέλειψε την Αλεξάνδρεια και για πάντα το όραμά του να απελευθερώσει τους Αγίους Τόπους, όπως είχαν προτείνει οι σύμβουλοι του βασιλιά.

¹⁸⁹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 299.

Β' Εκστρατεία

Ο Πέτρος αφού εγκατέλειψε την λεηλατημένη Αλεξάνδρεια επέστρεψε την Κύπρο. Έδωσε εντολή να ετοιμαστεί μια πρεσβεία και να σταλεί στην Αβινιόν για να ενημερώσουν τον πάπα για την επιτυχία των σταυροφόρων.

Ὁ ρύγας ἔγραψεν γραφαῖς εἰς τὸν πάπ(αν) καὶ ἔδοκέν ταις τοῦ ἀμυράλλη, καὶ εἰς τοὺς λιποὺς ἀφέντες τῆς δύσις, νὰ ἴναι ρικουμαντιασμένος εἰς αὐτίς του, καὶ νὰ τοὺς πι τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀλεξάνδρας. ... Καὶ γρικόντα τὰ μαντάτα ὁ ἀμυράλλης ἐσυκόθην ἀπὸκί κα ἐπίγεν εἰς τὴν Γένουβαν· ὁμπρὸς ἐπίγεν εἰς τὴν Ρόμην, καὶ ἄνταν ἐγκρίκισεν ὁ πάπ(ας) τὰ μαντάτα ἀπὸ τὸν ἀμυράλλον, ἐχάρην χαρὰν μεγάλην καὶ ὅλη ἡ Ρόμι. Καὶ μάθαν τηνίκην τοὺς χριστιανοὺς τοὺς Κυπρέους, ἐξυλέψαν ἡ ἄρχοντες τῆς δύσις καὶ ἐβάλαν βουλὴν ναρματώσουν νάρτουν εἰς τὴν μερῖαν τῆς Κύπρου πρὸς τὴν βοήθιαν τοῦ ρυγὸς διὰ τὴν Σιρίαν· ὁμῖος καὶ ὁ κούντις τῆς Ἀσαβογίας, ὁ πῖος ἔμελλε νάρτι μὲ πολλὰ φουσατά· ὁμῖος καὶ ὁ ρύγας τῆς Φραγγίας ἔπεψεν γιὰ τοῦτον ἕναν μέγαν καβαλλάρην ὀνόματι σὶρ Τζουὰ τε λα Βαιέρ, καὶ εἶπεν το τοῦ ρυγὸς τῆς Κύπρου, πὸς μέλλη ὁ ἀφέντις ὁ ρύγας τῆς Φραγγίας νὰ πέψι πολλὴν φουσατόν εἰς τὴν Κύπρον νὰ καταλύσουντους Σαρακηνοὺς. Καὶ μέσα εἰςτοῦτον ἐπίγεν τὸ κάτεργον τὸ βενέτικον καὶ ἐπύρεν μαντάτον πὸς γίνεται ἡ ἀγάπι μὲ τὸν σουλτάνον καὶ μὲ τὸν ρύγαν τῆς Κύπρου· καὶ γρικόντα ἡ ἀφέντες τῆς δύσις, ἐκόπην ἡ ὄρεξεί τους νὰ ἔλθουν εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ρυγὸς τῆς Κύπρου¹⁹⁰.

Ὅπως και το χρονικό του Μαχαιρά, το χρονικό του Amadī και του Florio Bustron αναφέρουν ότι μετά την επιστροφή τους στο νησί, ο βασιλιάς ἔστειλε τον Ιωάννη της Τύρου στον πάπα και στους άλλους ἄρχοντες της Ευρώπης με σκοπό να ανακοινώσει την επιτυχία τους¹⁹¹. Ο Πέτρος ευελπιστούσε ότι με την ανακοίνωση της ἄλωσης της Αλεξάνδρειας από τα στρατεύματά του θα παρακινούνταν οι διάφοροι βασιλείς να στείλουν στρατεύματα, ὅπως είχαν υποσχεθεί στον βασιλιά για συνέχιση των επιθέσεων.

¹⁹⁰ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Ἀγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 34-50 και 1-44, σελ. 155-156.

¹⁹¹ *The Chronicle of Amadī*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 830, σελ.377-378 και *Florio Bustron Historia*, εκδ. De Mas Latrē R., σελ. 263.

Στην Δύση είχε δημιουργηθεί ένα πολύ καλό κλίμα με την ανακοίνωση της νίκης, αφού ήταν η πρώτη μετά από καιρό κατά των Μουσουλμάνων και μάλιστα σε μια τόσο σημαντική πόλη, όπως ήταν η Αλεξάνδρεια¹⁹². Όπως αναφέρει το πιο πάνω απόσπασμα από το *Χρονικό του Μαχαιρά*, μετά την επιτυχία της σταυροφορίας στην Αλεξάνδρεια, ο πάπας ήταν χαρούμενος, που κατάφεραν να πλήξουν μια τόσο σημαντική πόλη των Μαμελούκων. Όμως ήταν σε δίλλημα. Είχε υποστηρίξει την σταυροφορία κατά των Μουσουλμάνων πριν το 1365, αλλά μετά την άλωση τα πολιτικά συμφέροντα κάποιων πόλεων και οι πιέσεις που δεχόταν, τον οδήγησαν το 1366 να πείσει τον Πέτρο να δεχθεί ειρήνη με τον σουλτάνο και να λήξει κάθε προσπάθεια να επιτεθεί ή να κατακτήσει κάποια άλλη περιοχή του σουλτανάτου.

Ο βασιλιάς Κάρολος Ε΄ της Γαλλίας, ενώ πριν μερικά χρόνια είχε αρνηθεί να συμμετέχει στην σταυροφορία, εντυπωσιασμένος από το κατόρθωμα της άλωσης, έστειλε τον Jean de la Riviere στην Κύπρο για να βοηθήσει τον βασιλιά μαζί με στρατιωτικές δυνάμεις¹⁹³. Ο Bertrand du Guesclin ανανέωσε τους σταυροφορικούς του όρκου και ο Florimont de Lesparre έφθασε στο νησί με μια στρατιωτική δύναμη για να βοηθήσουν. Ο Amadeo της Σαβοΐας έπλευσε προς το νησί, αλλά οι Βενετοί τον πληροφορήσαν εσκεμμένα ότι ο βασιλιάς είχε συμφωνήσει με τον σουλτάνο της Αιγύπτου, και αυτός στράφηκε στα Βαλκάνια, βοηθώντας έτσι τον Βυζαντινό αυτοκράτορα¹⁹⁴.

Αν και έστειλε τον Philippe de Mézières στην Καστίλη και στην Αραγονία και ο ίδιος ταξίδεψε στην Νάπολη, στην Λομβαρδία και σε άλλες περιοχές δεν κατάφεραν να βρουν συμμάχους¹⁹⁵. Πρώτα ο Mézières, το 1366 πήγε στον πάπα με σκοπό να εξασφαλίσει την βοήθειά του στην σχεδιαζόμενη εκστρατεία του Πέτρου και αφού απέτυχε, αποφάσισε να επισκεφθεί τα νότια βασίλεια, όπως την Αραγονία και την Καστίλη, πιθανόν και την Πορτογαλία, οι οποίες ήταν σε διαμάχες με τους Μαυριτανούς¹⁹⁶. Ο Mézières κατέλαβε αρκετές προσπάθειες να πείσει τα νότια βασίλεια να λάβουν μέρος στην εκστρατεία, αλλά δυστυχώς απέτυχε. Στις 19 Αυγούστου 1367, επέστρεψε στην Βενετία και στις 16 Σεπτεμβρίου έλαβε άδεια για να επιστρέψει στο νησί¹⁹⁷.

¹⁹² N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 304.

¹⁹³ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.306.

¹⁹⁴ K. Setton, *A History of Crusades*, v.3, , Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1975, σελ.18.

¹⁹⁵ A. Boulton, *The Knights of the Crown*, σελ.244.

¹⁹⁶ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 346.

¹⁹⁷ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 346-347.

Ακόμη και οι μεγάλες εταιρείες ξεκίνησαν τις ετοιμασίες για το ταξίδι στην Ανατολή. Ο Πέτρος επρόκειτο να έχει έναν νέο στρατό, πιο ενθουσιώδη και πιο πιστό από τον πρώτο. Οι πιο διάσημοι ιππότες από τη Δύση του πρόσφεραν τη βοήθειά τους. Με τον ζήλο και το στρατιωτικό του ταλέντο, ο βασιλιάς της Κύπρου μπορούσε δικαίως να ελπίζει για την ανακατάληψη του βασιλείου της Ιερουσαλήμ ή τουλάχιστον σε κατακτήσεις στη Συρία, οι οποίες θα βοηθούσαν στην ανακατάληψη της Ιερουσαλήμ. Δεν ήταν όμως έτσι η κατάσταση. Οι ιππότες άρχισαν το ταξίδι τους για την Κύπρο με σκοπό να βοηθήσουν στο νέο εγχείρημα του βασιλιά της Κύπρου, αλλά απογοητεύθηκαν από την είδηση ότι είχε συνάψει ειρήνη με τον σουλτάνο της Αιγύπτου και δεν ολοκλήρωσαν το ταξίδι τους.

Την είδηση αυτή είχαν αφήσει να διαδοθεί εσκεμμένα οι Βενετοί, οι οποίοι είχαν πληγεί οικονομικά από την σταυροφορία και δεν επιθυμούσαν να πραγματοποιηθεί άλλη¹⁹⁸. Οι Βενετοί και οι Γενουάτες, οι οποίοι είχαν εμπορικά και οικονομικά συμφέροντα στην Αλεξάνδρεια, αλλά και σε άλλες περιοχές υπό μουσουλμανική διοίκηση προσπάθησαν με κάθε τρόπο να αποτρέψουν κάθε ενδεχόμενη επίθεση, γι' αυτό και διέδωσαν ψευδώς την υπογραφή ειρήνης μεταξύ σουλτάνου και βασιλιά της Κύπρου. Παρά την αναβολή της προετοιμαζόμενης επίθεσης στην Βηρυτό και την ματαίωση της εκστρατείας και της ενίσχυσης του βασιλιά από τους Ευρωπαίους, οι Βενετοί δεν κατάφεραν να αποτρέψουν επιθέσεις του βασιλιά σε μουσουλμανικές περιοχές.

Οι Βενετοί έστειλαν πρέσβεις στον πάπα, με σκοπό να τον πείσουν ότι μια νέα εκστρατεία θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην πόλη τους και ότι αυτό δεν θα ωφελήσει την Χριστιανοσύνη. Έτσι ο πάπας την 1^η Ιουλίου 1366 ενημερώνει τον Πέτρο ότι μια νέα εκστρατεία θα είχε δυσμενείς συνέπειες για τον Χριστιανισμό¹⁹⁹. Ακόμη οι Βενετοί έστειλαν πρεσβεία στον σουλτάνο και τον ενημέρωναν ότι η Βενετία δεν ήταν γνώστης της κατάστασης, ούτε βοήθησε τους σταυροφόρους και ότι επιθυμούν συνθήκη με τον σουλτάνο²⁰⁰.

Το Νοέμβριο του 1366 ο Πέτρος πραγματοποίησε πειρατικές επιθέσεις κατά των κτήσεων του σουλτάνου, χωρίς όμως να πετύχει κάτι. Ο πάπας το διάστημα αυτό ήταν έτοιμος να εκδώσει άδεια εμπορίου με τους Μουσουλμάνους για τους Βενετούς, την ο-

¹⁹⁸ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 306.

¹⁹⁹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 330 και C. Perrat & Jean Richard (eds), *Bullarium Cyprium III*, επιστολή v-147, σελ. 401.

²⁰⁰ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 44-50 και 1-23, σελ. 156-157.

ποία ακύρωσε. Ως αντίποινα οι Βενετοί απαγόρευσαν στους υπηκόους τους να λάβουν μέρος στις επιδρομές του βασιλιά της Κύπρου, αλλά και την εξαγωγή όπλων και αλόγων στην Κύπρο²⁰¹.

Έπλευσε από την Κύπρο με 116 πλοία, πενήντα έξι γαλέρες και δέκα έξι μεγάλα πλοία και άλλα σκάφη. Κατά την διάρκεια του ταξιδιού τα πλοία χωρίστηκαν σε δυο ομάδες, μια αυτή που ακολουθούσε το πλοίο του βασιλιά και η άλλη ομάδα αυτή που ακολουθούσε το πλοίο του Florimont de Lesparre. Λόγω άσχημων καιρικών συνθηκών τα μισά σκάφη, που ακολουθούσαν τον βασιλιά επέστρεψαν στην Κύπρο και τα άλλα κατευθύνθηκαν προς την Τρίπολη, υπό την διοίκηση του Florimont de Lesparre. Αυτά, αφού περίμεναν μερικές μέρες τα υπόλοιπα καράβια, τα οποία είχαν ήδη επιστρέψει στην Κύπρο, πολιορκήσαν την Τρίπολη και επέστρεψαν στο νησί²⁰².

Ο Πέτρος προετοίμαζε ήδη μια άλλη επίθεση και είχε στείλει ήδη απεσταλμένους στη Ρόδο για να ζητήσουν γαλέρες και στρατιώτες. Ο βασιλιάς συγκέντρωσε στην Αμμόχωστο 140 πλοία, στα οποία υπήρχαν επτά χιλιάδες άνδρες από την Κύπρο και την Ευρώπη²⁰³, πιθανόν σταυροφόροι που έλαβαν μέρος στην πρώτη σταυροφορία και έμειναν στο νησί ή σταυροφόροι που έφθαναν πριν διαδοθεί από τους Βενετούς η υπογραφή ειρήνης. Στις 23 Σεπτεμβρίου του 1367 πραγματοποιήθηκε μια δεύτερη πειρατική επίθεση, από τον βασιλιά της Κύπρου με στόχο την Τρίπολη και άλλα λιμάνια της γύρω περιοχής. Ο Μαχαιράς αναφέρει

Ὁ ρύγας ἐξέβιν ἀπὸ τὸ Κύτιν τῆ κζ΄ σεπτ(εμβρ)ρ(ίου) ,ατζζ΄ Χ(ριστο)ῦ· καὶ ἐπέσοσεν οὐλῆ ἢ ἀρμάδα εἰστὸν λιμιόναν τῆς Τρύπολις, καὶ τῆ κυριακῆ τῆ κη΄ σεπτ(εμβρ)ρ(ίου) ἐνέβιν εἰστὴν Τρύπολ(ην) ἔσσω εἰς τὴν χώραν. ... Γρικόντατο ὁ ρύγας καὶ θορόντα, ὅτι ἐμήνα μοναχοί, καὶ εἰ χόρατυχόκαστρον δὲν εἶχεν, ἐφοβήθην μὲν τοῦ ἀπιδίσι φουσάτον καὶ σκοτόσουν τον· ὄρυσεν καὶ ἔπεξεν ἡ τρουπεττα νὰ συνπιαστί ὁ λαός, καὶ συνπιάζοντα ἐνέβισαν εἰστὰ κάτεργα. Καὶ διατούτην τὴν ἀφορμὴν ἀπόλυσεν ὁ ρύγας τὴν Τρύπολιν γλύγορα διτὸν ἀπέδευτον λαόν, ὅτι διὰ ὀλλύγον κέρος νὰ παρπατοῦν ἀξάπολυτι, καὶ οἱ ἐχθρὶ εὐρίσκουνταν εἰς χόστρες

²⁰¹ P. Edbury, "Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου, σελ. 84.

²⁰² A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.372, *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 48-50 και 1-24, σελ. 165-166, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 833, σελ.378-379 και *Florio Bustron Historia*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ.263-264.

²⁰³ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ.364.

καὶ ἐσφάζαν τοὺς. ... Καὶ ἐξέβιν καὶ ἐπίγεν εἰστὴν Ταρτούζαν, καὶ τὸ στόλος τοῦ ρυγ(ὸς) ἐξέβιν ἀπὸ τὴν χώραν· ... Τὰ κάτεργ(α) ἀπεζεύσαν κ(αὶ) ἐξέβισαν καὶ ἐκουρσέψαν τὴν χώραν καὶ τὸ χωρίον, καὶ ὕβρασιν κουπίαπολλὰ καὶ πίσσαν καὶ στουππίν, ἐδιγίαν τῶν κατέργων τὰ ἐθάρεν ὁ σουλτάνος ναπίσι· καὶ εἶτον ἔσσω εἰστὴν καθολικὴν τις χώρας τὴν παλαιὰν τῶν χριστιανῶν. Καὶ ὤρισεν ὁ ρύγ(ας) καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ ἐκαύσαν τατὰ δὲ σίδηρα καὶ καρφία, τὰ δὲν ἔκαυσεν τὸ λαμπρὸν, αἰρίψαν το εἰστὴν θάλασσαν· καὶ ἐπῆκεν περὶ του μίαν ἡμέραν διανατακαύσι ὅλα. ... Καὶ ἐξέβιν καὶ ἦλθεν εἰστὴν Βαλύναν καὶ ἔβαλεν λαμπρὸν καὶ ἐκαυσέν τὴν. Καὶ ἐξέβιν καὶ ἦλθεν εἰστὴν Λαδικίαν, κ(αὶ) ἔχι δυνατὸν λιμιόνα, καὶ διατὴν μεγάλην σκληρίαν καὶ φουρτούναν δὲν ὑμπόρησαναπιάσουν γῆν· καὶ ἀπέκι ἦλθαν εἰστὸν Μάλον, καὶ κί ἐπῆκαν β' ἡμέρες καὶ ἐξέβιν καὶ ἦλθεν εἰσταγίασην· ... καὶ εἰτζου ἐγήνετον, κ(αὶ) ἔπεξεν ἡ τρουμπέττανὰ ἔρτι ὁ λαὸς ὅλος εἰστὰ ξύλα· καὶ οὗτος ἐξέβισαν τιμιμένα²⁰⁴.

Ο βασιλιάς κατέκτησε τὴν πόλη τῆς Τρίπολης καὶ τῆς Τορτόζας, ὅπου βρήκε υλικὰ γιὰ κατασκευὴ πλοίων τα ὁποῖα κατέστρεψε εἴτε καίοντας τα εἴτε ρίχνοντάς τα στὴν θάλασσα. Επόμενος σταθμὸς ἡ Βαλάνια, ἡ ὁποία κατακτῆθηκε καὶ λεηλατήθηκε. Μετέπειτα προσπάθησαν νὰ ἐπιτεθοῦν στὴν Λαοδικεῖα, ἀλλὰ ἀπέτυχαν λόγω τῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Ακολουθῶς τα καράβια ὁδηγήθηκαν στὸ Μάλλο καὶ στὸ Ἀγιάσι. Ὅλες οἱ περιοχὲς ποὺ εἶχαν ἐπιτεθεῖ, δὲν εἶχαν ἰσχυρὰ τεῖχη καὶ γι' αὐτὸ κατακτῆθηκαν, λεηλατήθηκαν, κἀκαν καὶ ἐγκαταλείφθηκαν ἀμέσως ἀπὸ τὸν Πέτρο καὶ τὶς δυνάμεις του²⁰⁵.

Ο Amadi ἀναφέρει ὅτι ὁ βασιλιάς ἐπιτέθηκε στὴν Τρίπολη, τὴν Τορτόζα, τὴν Βαλάνια καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὴν Λαοδικεῖα συνεχίζοντας τὶς λεηλασίες τῶν ακτῶν. Στις 5 Οκτωβρίου εἶχαν ἐπιστρέψει στὸ νησί. Ο Florio Bustron ἀναφέρει τὴν ἐπίθεση στὴν Τρίπολη, τὴν Τορτόζα, τὴν Βαλάνια καὶ ἀκολουθῶς κατευθύνθηκαν στὸ Ἀγιάσι πρὶν ἐπιστρέψουν στὸ νησί²⁰⁶. Ο al- Nuwairi ἰσχυρίστηκε ὅτι ὁ στόλος τῶν σταυροφόρων ἀριθμούσε 150 πλοία, συμπεριλαμβανομένου καὶ τῶν γαλερῶν καὶ τῶν μεταφορικῶν πλοίων. Λεηλάτησαν τὴν πόλη καὶ ἀκολουθῶς τὴν ἐγκατέλειψαν, ἀφοῦ πρῶτα τὴν ἐκα-

²⁰⁴ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικὸ τῆς Κύπρου*, ἐκδ. Μ. Πιερῆς & Ἀγγελ. Νικολάου Κονναρῆ, στίχοι: 24-50, 1-50 καὶ 1-23, σελ. 177-179,

²⁰⁵ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 368.

²⁰⁶ *The Chronicle of Amadi*, ἐκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφοι 838-839, σελ. 380 καὶ *Florio Bustron Historia*, ἐκδ. De Mas Latrie R., σελ. 265-266.

ψαν²⁰⁷. Στα στρατεύματα του βασιλιά περιλάμβαναν και Ούγγρους μισθοφόρους, όπως αναφέρει το χρονικό των Βαλουά²⁰⁸.

Ο βασιλιάς επέστρεψε στην Αμμόχωστο στα μέσα Οκτωβρίου 1367 και ετοιμάστηκε για το δεύτερό του ταξίδι στην Ευρώπη²⁰⁹. Με την επιστροφή του στο νησί ο Πέτρος ενημέρωσε με διάταγμα όλους τους χριστιανούς πλοίαρχους, οι οποίοι επιθυμούσαν να επιτεθούν κατά των Μαμελούκων, ότι μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την Αμμόχωστο ως βάση για τα πλοία τους. Με αυτά τα λόγια περιγράφει το διάταγμα του βασιλιά ο Μαχαιράς, «Καὶ μοναῦτα ὤρισεν καὶ ἐδιαλαλήσαν, ὅτι εἴ τις θέλει νὰ πάγη εἰς τὴν γῆν τοῦ σουλτάνου νὰ κουρσέψη, νὰ πάγη, καὶ πάλιν νὰ στρέφονται εἰς τὴν Κύπρον διὰ ν' ἀ(να)παύγουνται καὶ πάλιν νὰ πηγαίννη, καὶ ὅτι χρῆσιν ἔχουν ἀπὸ τὸ τρασινάλλιν νὰ τοὺς διδοῦν εἰς τὴν Ἀμόχουστον»²¹⁰.

Οι πηγές από Άραβες συγγραφείς που αναφέρονται στην πιο πάνω εκστρατεία είναι οι al-Maqrizi και Ibn Qadhi Shuhba. Ο πρώτος, έργο Soulouk, αναφέρει την επίθεση του βασιλείου της Κύπρου στην Τρίπολη με 130 πλοία, τα οποία προέρχονταν από την Κύπρο και τους Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου²¹¹. Ο Ibn Qadhi Shuhba στο έργο του Tarikh, αναφέρει ότι την χρονιά 769 του μουσουλμανικού ημερολογίου οι Φράγκοι επιτέθηκαν στην Τρίπολη με 200 γαλέρες και 15.000 στρατιώτες, εκ των οποίων οι 400 ήταν ιππείς²¹².

Ο Philippe de Mezieres κατά την προετοιμασία της δεύτερης εκστρατείας πρότεινε στον βασιλιά Πέτρο την συμμετοχή των ιπποτών του Τάγματος του Πάθους, το οποίο είχε ιδρύσει ο ίδιος, ο Philippe de Mezieres. Έχοντας παρατηρήσει ότι στην πρώτη σταυροφορία οι συμμετέχοντες ήταν προσηλωμένοι στην εξεύρεση λείας και όχι στον πραγματικό στόχο της σταυροφορίας²¹³, θεώρησε ότι οι ιππότες του Τάγματος του θα ήταν πιο πιστοί και προσηλωμένοι στον σκοπό.

²⁰⁷ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 366.

²⁰⁸ Μ. Μαύρου, “Σχέσεις Κύπρου – Ουγγαρίας στο μεσαίωνα” στο Γεωργής Γιώργος & Γιώργος Καζαμιάς (eds), *Ουγγαρία – Κύπρος: Από τις Σταυροφορίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Λευκωσία: Εν Τύποις, 2011,, σελ. 23-24.

²⁰⁹ N. Iorga, *Philippe de Meziere*, σελ. 369.

²¹⁰ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 84 και *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 34-41, σελ. 179.

²¹¹ M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ. 130.

²¹² M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ. 78.

²¹³ A. Hamdy, *Philippe de Mezieres and the new order of Passion*, Alexandria, 1964, σελ.50.

Στα τέλη του 1367 ο βασιλιάς της Κύπρου πήγε στην Ευρώπη ελπίζοντας να βρει υποστήριξη για μια νέα εκστρατεία και αντ' αυτού δέχθηκε πιέσεις να υπογράψει ειρήνη με τον σουλτάνο, με αποτέλεσμα να στείλει τους Βενετούς και τους Γενουάτες να διαπραγματευτούν την ειρήνη²¹⁴.

Ταξίδεψε στην Ιταλία και πρώτος σταθμός στο ταξίδι του το βασίλειο της Νεάπολης, όπου και φιλοξενήθηκε από την βασίλισσα Ιωάννα. Τον Μάρτιο του 1368 μετέβη στην Ρώμη, όπου είχε εγκατασταθεί ο πάπας²¹⁵, ο οποίος την περίοδο αυτή ανησυχούσε περισσότερο για τις υποθέσεις της Ιταλίας, όπως η φιλονικία του με τον δούκα του Μιλάνου, παρά για την απομακρυσμένη υπόθεση της απελευθέρωσης των Αγίων Τόπων από τους Χριστιανούς. Επισκέφθηκε την Φλωρεντία, όπου ενημερώθηκε ότι ο αυτοκράτορας Κάρολος Δ΄ ήταν στην περιοχή και αποφάσισε να τον συναντήσει και σ' αυτό του το ταξίδι με σκοπό να ζητήσει και πάλι βοήθεια για την σχεδιαζόμενη εκστρατεία του. Ακολούθως επισκέφθηκε το Μιλάνο και παρέμεινε εκεί για αρκετές μέρες, λαμβάνοντας ακριβά δώρα. Στο Μιλάνο, όπως μας αναφέρουν οι πηγές μας, ο βασιλιάς κατάφερε να συμφιλιώσει τον πάπα με τον δούκα του Μιλάνου, οι οποίοι είχαν έρθει σε ρήξη και σε πόλεμο²¹⁶. Η Γένοβα με τον δόγη Adorno, δεν ήταν διατεθειμένη να λάβει μέρος σε μια εκστρατεία του βασιλιά της Κύπρου ενώ είχαν πληγεί τα εμπορικά της συμφέροντα από την σταυροφορία στην Αλεξάνδρεια. Η Βενετία προσπαθούσε με κάθε τρόπο να πείσει τον βασιλιά Πέτρο να υπογράψει συνθήκη ειρήνης με τον σουλτάνο της Αιγύπτου με σκοπό να αποκαταστήσει το εμπόριό της με την Αίγυπτο, το οποίο είχε πληγεί μετά την σταυροφορία. Τα συμφέροντα των ναυτικών πόλεων της Ιταλίας εξαρτώνται από το εμπόριο με την Ανατολή και δεν διατίθετο καμία πόλη να πληγεί και άλλο οικονομικά²¹⁷.

Ο Πέτρος, κατευθύνθηκε στη Σιένα, όπου έφθασε στις αρχές Ιουνίου 1368. Μετά επισκέφθηκε την Πίζα. Από την Πίζα πήρε τον δρόμο για την Φλωρεντία, τη Λούκα, την Πιστόια και το Πράτο, όπου τον υποδέχθηκαν με ενθουσιασμό και τιμές. Στην Φλωρεντία υποδέχθηκαν με χαρά και τιμές τον βασιλιά της Κύπρου και του έδωσα υπέροχα δώρα. Έμεινε εκεί κάποιες μέρες με την συνοδεία του και έλαβε μέρος σε γεύμα που έγι-

²¹⁴ P. Edbury and C. Schabel, "The Papacy and King Peter I of Cyprus", σελ. 30-31.

²¹⁵ A. Atiya, *The crusade in the later Middle Ages*, σελ.373-374.

²¹⁶ Λεοντίου Μαχαιρά *Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 12-50 και 1-35, σελ. 181-182, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφοι 841-842, σελ.381 και *Florio Bustron Historia*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ.266-268.

²¹⁷ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 372-373.

νε. Είπε πως ζητούσε βοήθεια για να κατευθυνθεί κατά των Μουσουλμάνων όπως είχε κάνει και πριν λίγα χρόνια²¹⁸. Και πάλι από τους Φλωρεντινούς περίμενε περισσότερη βοήθεια, όπως και στην πρώτη σταυροφορία. Τέλος έφθασε στην Μπολόνια. Έφυγε από την Μπολόνια στις 10 Ιουλίου 1368 και πήγε στην Φερράρα. Ήθελε να συναντήσει τον Κάρολο Δ΄ της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Γι' αυτό πήγε στην Έστε και από εκεί στην Μάντοβα. Συνάντησε τον αυτοκράτορα και τον συνόδευσε στο ταξίδι του από την Φερράρα στην Μόντενα, όπου έφθασαν στις 4 Αυγούστου. Στη συνέχεια ο Πέτρος πήγε στο Τρεβίζο, πριν επιστρέψει στην Βενετία στις 23 Σεπτεμβρίου 1368²¹⁹.

Το δεύτερο ταξίδι του βασιλιά της Κύπρου επικεντρώθηκε στην ιταλική χερσόνησο με στόχο να στρατολογήσει στρατιώτες, οι οποίοι ήταν έμπειροι σε θέματα πολέμου αλλά και να πείσει τις δυο ισχυρές ναυτικές δυνάμεις της Ιταλίας να λάβουν μέρος στην σταυροφορία.

²¹⁸ St. Marchionne, *Cronaca Fiorentina*, στο *Rerum Italicarum scriptores Raccolta degli Storici Italiani dal cinquecento al millecinqucento*, v. 18, εκδ. Muratoti L. A., Mediolani: Typographia Societatis Palatinae in Regia Curia, 1731, σελ. 268.

²¹⁹ N. Iorga, *Philippe de Mezieres*, σελ. 377-379.

Το τέλος του Πέτρου Α΄

Στους τελευταίους μήνες της ζωής του, ο Πέτρος είχε αλλάξει χαρακτήρα προς το χειρότερο. Όλοι γνώριζαν ότι ο βασιλιάς είχε ερωμένες και για τον λόγο αυτό ο πάπας στις 2 Δεκεμβρίου 1367 έστειλε επιστολή στον βασιλιά, στην οποία του ζητούσε να συνεντιστεί και να επιστρέψει στην βασίλισσα, η οποία του ήταν πιστή και τον αγαπούσε²²⁰. Η βασίλισσα εκμεταλλεύτηκε την απουσία του βασιλιά για το δεύτερο ταξίδι και αποφάσισε να εκδικηθεί τις ερωμένες του βασιλιά, Ιωάννα λ' Αλεμάν και Εχίβη ντε Σκαντελιόν. Η Ιωάννα λ' Αλεμάν ήταν χήρα και αυτό την καθιστούσε ευάλωτη στα σχέδια της βασίλισσας. Ήταν έγκυος με το παιδί του βασιλιά, στον όγδοο μήνα, και η βασίλισσα φοβήθηκε ότι το παιδί αυτό θα απειλούσε τον νόμιμο διάδοχο του θρόνου, Πέτρο Β'. Έτσι η βασίλισσα προκάλεσε/διέταξε φρικτά βασανιστήρια στην Ιωάννα, με σκοπό να χάσει το παιδί, αλλά παρ' όλα τα βασανιστήρια το παιδί γεννήθηκε αλλά κανείς δεν γνώριζε τι απέγινε. Η Ιωάννα κατέληξε, μετά την φυλακή και τα βασανιστήρια, μοναχή στο μοναστήρι της Αγίας Κλάρας. Η Εχίβη ντε Σκαντελιόν ήταν παντρεμένη και γι' αυτό δεν μπορούσε να την εκδικηθεί η βασίλισσα, αφού ο σύζυγός της ήταν εν ζωή²²¹.

Όταν ο Πέτρος βρισκόταν στο εξωτερικό για το δεύτερό του ταξίδι, είχε ενημερωθεί από τον Βισκούντη, υπεύθυνο για την ασφάλεια και προστασία του σπιτιού του βασιλιά, ότι η βασίλισσα είχε φυλακίσει και βασανίσει την Ιωάννα λ' Αλεμάν και ότι είχε σχέση με τον ευγενή Ιωάννη της Μόρφου. Έτσι με την επιστροφή του στο νησί, αποφάσισε να διερευνήσει τις δυο υποθέσεις. Οι ευγενείς είχαν πληροφορηθεί ότι ο Βισκούντης είχε ενημερώσει τον βασιλιά για την απιστία της βασίλισσας και αποφάσισαν να θυσιάσουν τον Βισκούντη για το καλό του νησιού, παρά να μαθευτεί η αλήθεια και να τιμωρηθεί τόσο η βασίλισσα όσο και ο Ιωάννης της Μόρφου. Οι ευγενείς γνώριζαν ότι η τιμωρία για την απιστία της βασίλισσας ήταν ο θάνατος, διότι έθιγε την τιμή του βασιλιά. Ένοχοι ήταν επίσης και οι ίδιοι, διότι όφειλαν αν προστατεύσουν την τιμή του βασιλιά τους. Η βασίλισσα είχε καταγωγή από το βασίλειο της Αραγονίας και μια επίθεση προς το βασίλειο της Κύπρου ήταν πολύ πιθανή ως αντίδραση για αποτροπή της εκτέλεσης της βασίλισσας. Επίσης το καλό όνομα που κατείχε το νησί θα καταστρεφόταν²²². Ως εκ

²²⁰ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 360-361.

²²¹ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 362.

²²² G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 362-363.

τούτου ο Βισκόντης τιμωρήθηκε με θάνατο για ψευδείς αναφορές προς το πρόσωπο της βασίλισσας.

Αντί να ηρεμήσει η κατάσταση, ο βασιλιάς Πέτρος άρχισε να χάνει τον έλεγχο, αφού είχε αντιληφθεί ότι τιμώρησε έναν αθώο άνθρωπο, ο οποίος του ήταν πάντα πιστός. Οι άρχοντες που βασιλείου ξεκίνησαν να φοβούνται τον βασιλιά και άρχισαν να συνωμοτούν εναντίον του. Τα αδέλφια του βασιλιά ανησυχούσαν για την τροπή των πραγμάτων, από την μια η αριστοκρατία να συνωμοτεί κατά του βασιλιά και από την άλλη ο βασιλιάς να στρέφεται κατά της αριστοκρατίας²²³. Όπως αναφέρει ο Florio Bustron, ο βασιλιάς ντρόπιασε τους ευγενείς, παίρνοντας τις γυναίκες τους στο κρεβάτι του²²⁴. Εν τω μεταξύ, ο βασιλιάς φυλάκιζε όποιον εξέφραζε αντίθετη άποψη από την δική του ή αρνιόταν να πράξει το θέλημά του. Η τελευταία απόφαση του βασιλιά, η οποία καταπατούσε τις Ασσίζες και στρεφόταν κατά της αριστοκρατίας ήταν εκείνη στις 8 Ιανουαρίου 1369, όταν αποφάσισε να φυλακίσει χωρίς δίκη και να παντρέψει κόρη ευγενή με κάποιον κατώτερης κοινωνικής τάξης, λόγω της άρνησής τους να παραδώσουν τα σκυλιά τους στον Πέτρο Β΄.

Ο βασιλιάς και ο γιός του, Πέτρος Β΄, πήγαν για κυνήγι στις 8 Ιανουαρίου 1369. Ο γιος του βασιλιά είδε τα σκυλιά του Ιακώβου ντε Ζιμπλέτ, γιού του Βισκούντη Ερρίκου ντε Ζιμπλέτ, και ζήτησε να του δοθούν. Όμως ο νεαρός Ιάκωβος αρνήθηκε να τα δώσει στον γιο του βασιλιά. Ο βασιλιάς επενέβη και ζήτησε από τον Ερρίκο να παραδώσει τα σκυλιά στον γιό του, Πέτρο Β΄. Προς έκπληξη του βασιλιά, ο Ερρίκος αρνήθηκε να του δώσει τα σκυλιά. Τότε ο βασιλιάς εξοργίστηκε και αποφάσισε να τιμωρήσει την οικογένεια ντε Ζιμπλέτ. Έστειλε τον Ερρίκο με μετάθεση στην Πάφο, έκλεισε τον Ιάκωβο στην φυλακή και ανάγκασε την κόρη του Ερρίκου, Μαρία, μετά από βασανιστήρια να παντρευτεί κάποιον κατώτερης κοινωνική τάξης. Ο βασιλιάς είχε χάσει τελείως τον έλεγχο, αφού με την φυλάκιση του Ιακώβου και τον εξαναγκασμό της Μαρίας, καταπάτησε τις Ασσίζες της Υψηλής Αυλής, οι οποίες ανέφεραν ότι κανείς από τους ευγενείς δεν θα φυλακιζόταν, αν δε γινόταν πρώτα δίκη, και ότι οι ευγενείς παντρεύονται άτομα της ίδιας κοινωνικής τάξης²²⁵.

²²³ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 363.

²²⁴ Florio Bustron *Historia ovvero commentarii de Cipro*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ. 271.

²²⁵ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 364.

Μετά τα γεγονότα αυτά, οι αριστοκράτες του νησιού αποφάσισαν να μιλήσουν στον βασιλιά για τις ενέργειές του. Έτσι όρισαν ομιλητές τα αδέρφια του βασιλιά, τα οποία πίστευαν ότι δεν κινδύνευαν από την οργή του. Τα αδέρφια του βασιλιά προσπάθησαν να τον συνετίσουν και του ανέφεραν ότι οι ενέργειές του παρέβαιναν τον νόμο των Ασσιζών και τον όρκο που έδωσε όταν ορκίστηκε βασιλιάς²²⁶. Ο Florio Bustron αναφέρει ότι οι ευγενείς θεώρησαν ότι είχαν απαλλαχθεί από τον όρκο πίστης που έδωσαν στον βασιλιά, αφού πρώτος εκείνος είχε καταπατήσει τον όρκο του να διοικεί το βασίλειό του με βάση τις Ασσιζές²²⁷. Είχαν ορκιστεί στον βασιλιά, όταν ανέλαβε την εξουσία ότι θα σέβονταν και θα προστατεύουν την τιμή του. Όμως, οι ευγενείς είχαν ξεχάσει ότι πρώτοι πρόδωσαν τον όρκο τους προς τον βασιλιά, αποφασίζοντας να καλύψουν την βασίλισσα και τον εραστή της. Ο Μαχαιράς αναφέρει τα παράπονα των ευγενών ως εξής:

Τήντα δίκαιον ἔχι ὁ ρύγας μετασας, ὀποῦστε ρυγάδες ὡς γιὸν ἐκίνον; Δὲν σᾶς λύπι παρὰ ὁ στέφανος νάσται ὡς γιὸν ἐκίνον· νὰ σας τυμάζη καθημερινὸν ἔμπροσθεν τοὺς ἄτυχους ἀνθρώπους, πὸς θέλι σᾶς στιμιάσιν ἄλλην φοράν; Καὶ τήντα δίκαιον ἔχι μὲ τους ἀνθρώπουστου τοὺς λιζίους νατοὺς βάλῃ εἰστήν φυλακὴν χωρὶς τὸν φανὸν τῆς βουλῆς του, καὶ χωρὶς νὰ γρονίσι καὶ ἔχι δίκαιον; ὅτι διατὴν ἀλιθίαν καὶ διὰ τὸν ὄρδυνον καὶ νόμον τῶν ἀσύζων, ταις πίας εἴμοσε ναταῖς βλεπίσι καὶ ναταῖς φυλάξει, ἀξαπολύσαν ἡ γονις μας το δικόν τους καὶ ταῖς κληρονομιαῖς τους καὶ ἦλθαν εἰστὸ νυσσὶν τούτον, πρὸς μικρὴν ἀνάπαυσιν, καὶ ἐπίκαν σάσμοὺς καὶ νόμους μεσόν τους· τόρα ὁ ρύγας ἐπίγεν κατὰπρόσοπα τοὺς νόμους καὶ τον ἀσύζων· πὸς ἵναι τούτον; Καὶ φειλάκισεν τὸν σὶΧαρρὴν ὁ πῖος ἵναι ἄνθρωπος λιζίος, καὶ ἡμεστεν κρατούμενῆ ὁ ἦς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου εἰς πίστιν· ἀκομί ἐπύρεν τὸν ἦόν του τὸν Τζακές, ὅπου ἵναι πρῶτος ἐκδεχόμενος τοῦ ψουμιοῦ τοῦ κυρουτου, καὶ ἔχει καὶ τούτος τόσυν ἐλευθερίαν ὡς γιὸν τὸν π(ατέ)ραν του κατὰτὰ συνίθια καὶ ἀσύζες τοῦ αὐτοῦ ρηγάτου· πάλαι τὴν τάμου Μαρία τε Ζηπλὲτ τὴν κόρην του, καβαλλαρίαν γυναῖκαν τοῦ σὶρ Γῆ τε Βερνή· τὴν πῖαν ὅταν θελίσσηνατὴν ἀρμάσι, νὰ ἵναι δουλεμένη ἡ δούλευσι τοὺς καβαλλάριδες. ... Διατούτον φαίνεται μας εἰς πᾶσα δικαιοσύνην, δὲν ἵναι δίκαιο νατο στερεόσομεν. Ἀμμὲ ναμᾶς γρικίσειται ναπίσειται τὸ θελιμάν μας, καὶ μῖς μὲ τὴν βοήθειάν σας να τον ἀρεστιάσομ(εν), να τὸν τριγυριάσομ(εν), καὶ ἀπεκι να μὲν σκαλέψη ὄσπουνα

²²⁶ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 365.

²²⁷ Florio Bustron *Historia*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ.274-275.

μᾶς προμουτιάσι εἰστήν πιστήν του να μᾶς κρατι καὶ να μᾶς ὄδυγὰ κατὰτὲς ἀσύ-
ζες μας, ταῖς πῖαις ἢ μακαρισμένη ρυγάδες ἢ προκατοχί του ἐπίκαν τούτα τὰ καλὰ
συνηθία τοῦ αὐτοῦ ρυγάτου· ἢ δὲ ἀλλίος, πᾶσα ἤς ἀποὺ μᾶς να φίσομεν το ρυγά-
τον καὶ ναπᾶμεν νὰ γυρέψομεν το ρυζικόν μας ὅπουνα μᾶς ὄδυγήσι ὁ θεός»²²⁸.

Τότε οἱ ευγενεῖς ἐγράψαν τὴν ἀποψή τους γιὰ τὴν κατάστασι καὶ ἀποφάσισαν να
τὴν παραδώσουν στὸν βασιλιά στίς 17 Ἰανουαρίου 1369. Ἐστειλαν τὸν πρίγκηπα Ἰωάννη
στο δωμάτιο τοῦ βασιλιά να τοῦ παραδώσει τὶς ἀπόψεις τους. Οἱ ευγενεῖς περίμεναν τὴν
κατάλληλη στιγμή καὶ εἰσέβαλαν στο δωμάτιο τοῦ βασιλιά. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Μαχαιράς,
ὁ Florio Bustron καὶ ὁ Amadi, οἱ τρεῖς ὑπότες που εἰσέβαλαν στο δωμάτιο ἦταν ὁ Φί-
λιππος ντ' Ἰμπελίν, ὁ Ἑρρίκος ντε Ζιμπλέτ καὶ ὁ Ἰάκωβος ντε Γκαμπριελ. Οἱ τρεῖς ευγε-
νεῖς ἐπέφεραν σοβαρὰ τραύματα στο σῶμα τοῦ βασιλιά με τὸν τελευταῖο να τοῦ κόβει τὸ
κεφάλι²²⁹.

Καὶ πάλι ὁ Μαχαιράς περιγράφει με λεπτομέρειες τὴν δολοφονία τοῦ βασιλιά:

Τότες ἐβροῦθισεν ἀφέντις τοῦ Ἀρσεφίου καὶ βάσταν μίαν κουρτέλλαν ὡς γιὸν
σπαθόπουλλον εἰστὸ χέρην του, κατὰτὰ γουζιάζαν τὸν αὐτὸν κερὸν, καὶ κοντάτου
ὁ σὶρ Χαρρὴν τε Ζηπλέτ. Καὶ ὄνταν ἐνγίκεν ὁ πρίντζης, ἔβαλεν τὰ ροῦχα του να-
ντηθη, καὶ ἔβαλεν τοναν τοῦ μανίκην, καὶ γύρισεν τὸ προσόπον τοῦ ναβάλη καὶ
τα ἄλλον, καὶ θορί τοὺς καβαλλάριδες εἰστήν τζάμπραν του· καὶ λαλή τους Ἄπι-
στοι, παράβουλη, ἦντα θέλεται τούτην τὴν ὥραν εἰστήν τζάμπραν μου ἀπανοθιὼν
μου; Καὶ ἦτον ὁ σὶρ Φιλήππι τε Ἰνπελὴν ἀφέντις τοῦ Ἀρσεφίου, καὶ ὁ σὶρ Χαρ-
ρὴν τε Ζηπλέτ, καὶ ὁ σὶρ Τζάκες τε Γαβριάλε, τοῦτοι ἢ γ' ἐνέβισαν μονάυτα καὶ
εὐγάλαν τασπαθιάτους καὶ δόκαν τοῦ τρεῖς τέσσερις κόρπους πασα ἤς, καὶ ὁ ρύ-
γας ἔβαλεν φωναῖς Βοήθιαν! ἐλεμοσήνην! Καὶ μονάυτα ἐβροῦθησεν καὶ ἐνέβην ὁ
σὶρ Τζουὰν Γκοράπ, ὁ ἐμπαλὴς τῆς αὐλῆς, καὶ ὕβρεν τὸν ἐλλυγομένον, καὶ ἐυ-
γάλλη τὸ μαχαίρην τοῦ καὶ ἔκομεν τὴν κεφαλὴν τοῦ, λαλόντα, Ἐσοῦ σήμερον

²²⁸ *Λεοντίου Μαχαιρά Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερῆς & Ἀγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 12-50 καὶ 1-44, σελ. 217-218.

²²⁹ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 365-366.

ἔθελες νὰ κόψης τὴν κεφαλὴν μου, καὶ γῶ νὰ κόψω τὴν δικὴν σου, καὶ τὸ ἀναπάλιμάν σου ναμπέσι ἀπάνο σου!»²³⁰.

Ο Πέτρος δολοφονήθηκε λόγω της αλλαγής της συμπεριφοράς του, η οποία προερχόταν από την αποτυχία της σταυροφορίας του 1365 και την οργάνωση μιας άλλης, των πιέσεων από τον πάπα, τους Βενετούς και τους Γενουάτες και την αποτυχία σύναψης ευνοϊκής συνθήκης με τον σουλτάνο. Επίσης είχε δημιουργήσει σοβαρά οικονομικά προβλήματα στο βασίλειό του, εξαιτίας των ταξιδιών του στο εξωτερικό, των επιθέσεων κατά των Μουσουλμάνων, της σταυροφορίας στην Αλεξάνδρεια και των προσπαθειών του να καταστήσει το βασίλειό του πολεμικά ικανό να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε απειλή. Με τις ενέργειες του βασιλιά, το νησί ήταν σε πόλεμο με τους Μουσουλμάνους, και οι ευγενείς σε διαμάχη με τον βασιλιά. Η άρνηση του βασιλιά να δεχθεί οποιουδήποτε όρους ειρήνης, δυσχέραινε την κατάσταση και προκαλούσε φόβο στο λαό για επίθεση των Μαμελούκων.

²³⁰ Λεοντίου Μαχαιρά *Χρονικό της Κύπρου*, εκδ. Μ. Πιερής & Ἀγγελ Νικολάου Κονναρή, στίχοι: 35-50 και 1-17, σελ. 221-222, *The Chronicle of Amadi*, εκδ. Nicholas Coureas & Peter Edbury, παράγραφος 855, σελ.386-387 και *Florio Bustron Historia overo commentarii de Cipro*, εκδ. De Mas Latrie R., σελ. 275-276.

Αποτίμηση της πολιτικής του Πέτρου Α΄

Οι οικονομικές συνέπειες των εκστρατειών για την Κύπρο

Ο βασιλιάς της Κύπρου κατάφερε να οργανώσει μία σταυροφορία το 1365 και προσπάθησε να πραγματοποιήσει μια άλλη, χωρίς όμως να προλάβει να την οργανώσει λόγω της δολοφονίας του. Αν και ταξίδεψε δυο φορές στην Ευρώπη και έλαβε αρκετές υποσχέσεις για συμμετοχή εν τέλει δεν κατάφερε να δημιουργήσει την σταυροφορία ευρείας κλίμακας που επιζητούσε τελικά διότι κανείς άρχοντας δεν παρουσιάστηκε. Οι προετοιμασίες των εκστρατειών και τα ταξίδια του Πέτρου δημιούργησαν αρκετά οικονομικά και άλλα προβλήματα στο νησί. Το αποτέλεσμα της σταυροφορίας ήταν πρόσκαιρα, όπως ήταν και η καταστροφή της Αλεξάνδρειας. Η σταυροφορία δεν επέφερε τα αποτελέσματα που επιθυμούσε ο βασιλιάς, κυρίως λόγω της καταστροφή των τριών από των τεσσάρων πυλών της πόλης, αλλά και της μανίας των στρατευμάτων να λεηλατήσουν τις αποθήκες και τα εμπορεύματα που υπήρχαν στην πόλη και ακολούθως να εγκαταλείψουν την μάχη με τα λάφυρα. Οι Βενετοί έμποροι στράφηκαν το 1366 στα λιμάνια των Μουσουλμάνων παρακάμπτοντας το νησί, δημιουργώντας σοβαρά οικονομικά προβλήματα στους Κύπριους εμπόρους²³¹. Το βασίλειο της Κύπρου αδυνατούσε να ανταπεξέλθει στις δύσκολες στιγμές που ακολουθούσαν με τον σουλτάνο να πιέζει όλο και περισσότερο την Βενετία και την Γένουα για μια συμφωνία με το νησί και οι ιταλικές πόλεις με την σειρά τους να πιέζουν τον βασιλιά να υπογράψει συνθήκη ειρήνης.

Τα χρήματα για τα ταξίδια του Πέτρου και για τον εξοπλισμό των σταυροφόρων προήλθαν τόσο από την περιουσία που άφησε ο Ούγος Δ΄ στο βασίλειό του, όσο και από το λαό της Κύπρου, είτε ήταν ευγενείς, οι οποίοι δεσμεύονταν από τον όρκο υποτέλειας στον βασιλιά είτε ήταν περπυριάριοι, οι οποίοι αγόραζαν την ελευθερία τους. Καθ' όλη την διάρκεια των ταξιδιών προσπαθούσε να αποκτήσει την εύνοια των κατά τόπων αρχόντων και βασιλέων με σκοπό να συμμετέχουν στην σταυροφορία που ετοιμάζε. Όμως, πέρα από τον ίδιο κανείς άλλος βασιλιάς ή άρχοντας δεν συμμεριζόταν το ίδιο πάθος για τις σταυροφορίες.

²³¹ P. Edbury, “Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου”, σελ. 99.

Ο βασιλιάς χρησιμοποίησε μεγάλα ποσά για την ενίσχυση του στρατού και του στόλου και κινητοποίησε τόσο τους ευγενείς όσο και τους φεουδάρχες, οι οποίοι συνείσφεραν ανάλογα με τις δυνατότητες τους. Σκοπός του βασιλιά της Κύπρου ήταν να εξοπλίσει το νησί όσον το δυνατόν καλύτερα, ώστε να πραγματοποιήσει τον στόχο του, την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων από τους Οθωμανούς²³². Δυστυχώς, ο βασιλιάς Πέτρος δολοφονήθηκε για οικονομικούς λόγους και για την καταπάτηση των Αρσιζών κατά των ευγενών. Αν και είχε καταστήσει το βασίλειό του πολύ ισχυρό και κατάφερε να πολεμήσει τους Μαμελούκους, τα οικονομικά προβλήματα που προκάλεσαν η σταυροφορία και οι συνεχιζόμενες επιθέσεις δεν μπορούσαν να αφήσουν τους άρχοντες του νησιού αμέτοχους. Είχαν αρχίσει και οι ίδιοι να πλήττονται οικονομικά γι' αυτό και θεώρησαν ότι η δολοφονία του βασιλιά θα έλυne το πρόβλημα. Μετά την κατάκτηση και την λεηλασία της Αλεξάνδρειας τα έξοδα πληρώθηκαν από τα λάφυρα.

Η στάση των βασιλείων της Ευρώπης

Η Ευρώπη δεν ενδιαφερόταν πλέον να συμμετάσχει σε περαιτέρω αποστολές που δεν έδιναν καμία ελπίδα να ανακτήσουν την Ιερουσαλήμ, ενώ η οθωμανική απειλή αυξανόταν και εδραιώνονταν όλο και πιο κοντά τους. Την περίοδο αυτή οι Οθωμανοί κατέκτησαν την Αδριανούπολη. Τα βασίλεια της Ευρώπης είχαν να αντιμετωπίσουν εκτός από εσωτερικά προβλήματα και έριδες με τα γειτονικά κράτη και την όλο και αυξανόμενη οθωμανική απειλή. Η αποδυναμωμένη παπική εξουσία δεν μπορεί να αντισταθεί στην όλο και αυξανόμενη δύναμη των κρατών και αφήνει τους μονάρχες να καθορίσουν μόνοι τους την πολιτική τους πορεία.

Η Βενετία και η Γένοβα όπως έχω αναφέρει πιο πάνω προσπάθησαν να συνάψουν συνθήκη ειρήνης με τον σουλτάνο με σκοπό να επαναρχίσει το εμπόριό τους με τα λιμάνια της Αιγύπτου. Την ίδια τακτική εφάρμοσε και ο βασιλιάς της Αραγονίας Πέτρος Δ', ο οποίος έστειλε πρεσβεία στον σουλτάνο και τον ενημέρωνε ότι δεν είχε καμία ανάμειξη με την σταυροφορία του 1365 και ζητούσε την απελευθέρωση των Καταλανών εμπόρων²³³. Επίσης όπως ανέφερα πιο πάνω το εμπόριο δια μέσου της Κύπρου σταμάτησε και αυτό επιδείνωσε τα οικονομικά του νησιού. Αλλά ο βασιλιάς δεν είχε παύσει να πιστεύει

²³² Π. Σάββα, *Η περίοδος της ακμής του βασιλείου*, σελ.293.

²³³ P. Edbury, "Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου", σελ. 98.

στην απελευθέρωση των Αγίων Τόπων και επιζητούσε ακόμη και την τελευταία στιγμή σύμμαχους για να πολεμήσει τους Μουσουλμάνους.

Η εικόνα του Πέτρου Α΄ στις πηγές

Στον κώδικα της British Library Egerton MS 1865, έτους 1388, έχει διασωθεί ποίημα, το οποίο αναφέρεται στον θάνατο του βασιλιά Πέτρου και έχει τίτλο *Cantilena extensa Nicolai de Scachis de morte illustrissimi regis Cypri ac Yrusalem*. Εγκωμιάζει τον βασιλιά της Κύπρου και της Ιερουσαλήμ. Το πιο πάνω ποίημα γράφτηκε από τον Nicolò de Scacchi στα ιταλικά και αποτελείται από οκτώ στροφές. Όπως διαβάζουμε στην όγδοη στροφή του ποιήματος ο Nicolò de Scacchi έχει καταγωγή από την Βερόνα, πόλη που επισκέφθηκε ο Πέτρος στο πρώτο του ταξίδι και πιθανόν να γνωρίστηκε με τον Nicolò de Scacchi. Στο χειρόγραφο που γράφτηκε το 1388, εκτός από το ποίημα, υπάρχουν ακόμη μερικά άλλα έργα, όπως το έργο του Giovanni Boccaccio *Genealogiae deorum gentilium ad Ugonem*²³⁴. Διάφοροι διανοούμενοι της εποχής αφιέρωσαν εγκώμια για την ζωή και τον θάνατο του ανδρείου σταυροφόρου βασιλιά Πέτρου. Ο Guillaume de Machaut στο έργο του *La Prise d' Alexandrie* παραθέτει τους εξής θρηνητικούς στίχους εγκωμιάζοντας τον Πέτρο.

Είναι νεκρός ο καλός βασιλιάς, είναι λυπηρό·
κλάψτε τιμές και γενναιότητα
κλάψτε παιδιά, κλάψτε παρθένες,
κλάψτε κυράδες και νέες κοπέλες,
κλάψτε επίσης όλοι οι οπλοφόροι,
κλάψτε το θάνατό του πικρά,
κλάψε την πίστη του Ιησού Χριστού,
γιατί δεν βρίσκω στα βιβλία
να έχει γεννηθεί άνθρωπος
που από την εποχή
του Γκοντεφρουά ντε Μπουγιόν που τρομοκράτησε

²³⁴[http://searcharchives.bl.uk/primo_library/libweb/action/display.do?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=IAMS032-001982778&indx=1&recIds=IAMS032-001982778&recIdxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&dscnt=0&frbg=&scp.scps=scope%3A%28BL%29&tab=local&dstmp=1605606406324&srt=rank&mode=Basic&&dum=true&vl\(freeText0\)=Egerton%20MS%201865&vid=IAMS_VU2](http://searcharchives.bl.uk/primo_library/libweb/action/display.do?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=IAMS032-001982778&indx=1&recIds=IAMS032-001982778&recIdxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&dscnt=0&frbg=&scp.scps=scope%3A%28BL%29&tab=local&dstmp=1605606406324&srt=rank&mode=Basic&&dum=true&vl(freeText0)=Egerton%20MS%201865&vid=IAMS_VU2)

τους Σαρακηνούς, να τους έχει κάνει τόσο κακό,
κανένας δεν τους αντέταξε τόση πυγμή·
γιατί από την Κύπρο μέχρι το Κάιρο
τους έκανε να τρέμουν και να ριγούν²³⁵.

Ο Jean de Froissart χαρακτηρίζει τον Πέτρο ευγενή, άξιο και γενναίο άνδρα με υψηλούς στόχους, ο οποίος κατέκτησε την Αλεξάνδρεια και την Αττάλεια. Ακόμη αναφέρει ότι, αν ο βασιλιάς της Κύπρου ζούσε περισσότερα χρόνια, θα είχε σταθεί εμπόδιο στα σχέδια του σουλτάνου και των Τούρκων. Όπως και ο Machaut, κάνει αναφορά στον Godefroy de Bouillon, αρχηγό της Ά Σταυροφορίας και στα κατορθώματά του, τα οποία τρόμαζαν τους Τούρκους, όπως τους προκαλούσαν δέος και αυτά του Πέτρου. Ο Πέτρος ήταν ο μόνος, όπως αναφέρει ο Froissart, που θα μπορούσε να απαλλάξει τους Αγίους Τόπους από τους Μουσουλμάνους²³⁶.

Επίσης, στο ποίημα του Chaucer, *Monk's Tales* υμνείται την ανδρεία του Πέτρου. Ο Chaucer αναφέρει την κατάκτηση της Αλεξάνδρειας από τον Πέτρο και υποστηρίζει ότι η δολοφονία του προήλθε από την ζήλεια των ιπποτών του, λόγω της ανδρείας του²³⁷.

²³⁵ G. de Machaut, *La prise d'Alexandrie*, μτφρ. Αντρέας Χατζησάββας, στίχοι: 8833-8847, σελ.755.

²³⁶ *Les Chroniques de sire Jean Froissart*, εκδ. J.A Buchon, v. 12, Paris: A Desrez, Libraire – Editeur, 1835, σελ.450.

²³⁷ Chaucer Geoffrey, *The Canterbury Tales in Modern English*, Coghill Nevill (ed), London: Penguin Books, 1977, σελ. 219.

Συμπεράσματα

Η κατάκτηση της Κωρύκου και της Αττάλειας πιθανόν να προκάλεσαν τον φανατισμό του βασιλιά Πέτρου για τις σταυροφορίες. Όπως αναφέρει ο Μαχαιράς, ο Πέτρος, στο όραμά του, έλαβε εντολή να κατακτήσει τους Αγίους Τόπους και συνάμα να καταστρέψει τους Μουσουλμάνους. Έτσι οδηγήθηκε στην ίδρυση του Τάγματος του Ξίφους. Πολύ πιθανόν ο Πέτρος να επηρεάστηκε στα θέματα της σταυροφορίας από τον σύμβουλό του Philippe de Mezieres, Γάλλο στην καταγωγή, ο οποίος είχε ενεργό ρόλο στις προετοιμασίες, αλλά και στις σταυροφορίες. Ο βασιλιάς Πέτρος θα μπορούσε να πετύχει τον στόχο του, αν δεν έβρισκε συνεχώς εμπόδια μπροστά του, όπως οι αρνήσεις των Ευρωπαίων να τον βοηθήσουν ή οι πιέσεις του πάπα να συνάψει ειρήνη με τον σουλτάνο. Πλέον η εποχή των σταυροφοριών είχε περάσει και αυτό καθιστούσε το έργο του Πέτρου πολύ δύσκολο. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τον Πέτρο θύμα των καιρών, ο οποίος θυσιάστηκε για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων. Πολύ πιθανόν, αν λάμβανε βοήθεια από την δύση, τα πράγματα να μην εξελίσσονταν έτσι²³⁸.

Ο Πέτρος κατά την προετοιμασία της σταυροφορίας του 1365 είχε την βοήθεια του πάπα, ο οποίος είχε στείλει επιστολές και με διάφορα εκκλησιαστικά προνόμια και οφέλη προσπάθησε να ενισχύσει τα στρατεύματα της σταυροφορίας. Προσπάθησε με κάθε τρόπο να κινητοποιήσει διάφορες δυνάμεις, για να ενταχθούν στον ιερό αυτό σκοπό, χωρίς όμως να έχει την αναμενόμενη επιτυχία. Έστειλε επιστολές στα ευρωπαϊκά βασίλεια, για να ζητήσει την συμμετοχή τόσο του βασιλιά όσο και των αρχόντων χωρίς όμως αποτέλεσμα. Επίσης όρισε το κήρυγμα για την σταυροφορία και μάζεψε χρήματα από ειδικές φορολογίες, τα οποία παρέδωσε αρχικά στον βασιλιά Ιωάννη για να προετοιμάσει τα στρατεύματά του και ακολούθως στον βασιλιά Πέτρο για τον ίδιο λόγο. Ο πάπας έστειλε επιστολή στον βασιλιά της Ναβάρρας ζητώντας του να σταματήσει τον πόλεμο με τον βασιλιά της Γαλλίας, ώστε ο βασιλιάς Ιωάννης να μπορεί να λάβει μέρος στην σταυροφορία. Ακόμη ο πάπας Ουρβανός ήθελε να ενταχθούν και οι ελεύθερες εταιρείες στην σταυροφορία, με σκοπό να απαλλαχθούν τα εδάφη της Αγγλίας, Γαλλίας, Ιταλίας και η παπική αυλή από τις λεηλασίες και τις καταστροφές που προξενούσαν.

²³⁸ G. Hill, *A History of Cyprus*, σελ. 368.

Για την πρώτη σταυροφορία ο Πέτρος ταξίδεψε σχεδόν σε όλη την δυτική Ευρώπη και επισκέφθηκε όσο περισσότερες πόλεις και βασιλεια μπορούσε, στο διάστημα των τριών χρόνων που διήρκησε το ταξίδι του. Το ταξίδι επέφερε κάποια βοήθεια σε πλοία και στρατιώτες και αρκετές υποσχέσεις, αφού κάθε βασιλείο είχε υποσχεθεί βοήθεια αλλά μόνο ορισμένα είχαν στείλει άνδρες. Πράγματι πραγματοποιήθηκε η σταυροφορία το 1365, η οποία είχε θετικό αποτέλεσμα, αφού οι σταυροφορικές δυνάμεις κατάφεραν να κατακτήσουν την Αλεξάνδρεια, έστω και για λίγο. Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την πρώτη σταυροφορία, ως εμπορικό πόλεμο, ο οποίος ενδύθηκε τον σταυροφορικό μανδύα, χωρίς όμως να ξεχνάμε ότι ο Πέτρος ήταν πεπεισμένος ότι μπορούσε να απελευθερώσει τους Αγίους Τόπους από τους Μουσουλμάνους.

Ο βασιλιάς της Γαλλίας αποδέχθηκε την πρόσκληση του Πέτρου να συμμετάσχει στην σταυροφορία, με σκοπό να ανακτήσει την παλαιά αίγλη που περιέβαλλε το βασίλειό του, αλλά και για να πάρει τα χρήματα από τις ειδικές φορολογίες του πάπα και να ξεπληρώσει κάποια από τα χρέη του. Μετά τον θάνατό του, ο διάδοχος του θρόνου δεν έλαβε μέρος στην σταυροφορία, διότι είχε εσωτερικά προβλήματα να λύσει και να ετοιμάσει στο βασίλειό του για πόλεμο με την Αγγλία.

Ο βασιλιάς της Αγγλίας είχε εκφράσει την επιθυμία να επισκεφθεί τους Αγίους Τόπους, αλλά με πρόφαση την ηλικία του δεν έδωσε ξεκάθαρη απάντηση αν θα συμμετείχε στην σταυροφορία, εντούτοις δήλωσε ότι δεν θα εμποδίσει κανέναν Άγγλο υπήκοο να συμμετέχει ακόμη και τα ίδια του τα παιδιά. Αν και έδωσε το πλοίο *Αικατερίνη* ως δώρο στον βασιλιά της Κύπρου, για να το χρησιμοποιήσει για την σταυροφορία, το πλοίο δεν έφυγε ποτέ από το λιμάνι. Από την άλλη, ο βασιλιάς της Αγγλίας κατά την διάρκεια του δείπνου με τον βασιλιά της Κύπρου, απείλησε τον Πέτρο ότι, αν καταφέρει να κατακτήσει την Ιερουσαλήμ, τότε θα διεκδικούσε και αυτός το βασίλειο της Κύπρου, το οποίο θεωρούσε ότι του ανήκε από το 1191 λόγω της μη εξόφλησης ολόκληρου του ποσού από τον Γκυ ντε Λουζινιάν στον Ριχάρδο.

Ο αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας υποσχέθηκε ότι θα λάμβανε μέρος στην σταυροφορία και στην Πράγα, όπου τον συνάντησε ο βασιλιάς της Κύπρου για πρώτη φορά και στην Κρακοβία στο συνέδριο με τους βασιλείς της Πολωνίας και της Ουγγαρίας. Έστειλε, όπως είχε υποσχεθεί, κάποιες επιστολές στους υποτελείς άρχοντες, τους οποίους καλούσε να βοηθήσουν στην προετοιμασία και να συμμετέχουν

στην σταυροφορία που ετοίμασε ο βασιλιάς της Κύπρου. Δυστυχώς ο αυτοκράτορας δεν έλαβε μέρος στην σταυροφορία και δεν είχε την δύναμη να πείσει τους άρχοντές του να λάβουν μέρος.

Ο βασιλιάς της Πολωνίας υποσχέθηκε στο συνέδριο της Κρακοβίας ότι θα έστελνε βοήθεια στον βασιλιά της Κύπρου και θα συμμετείχε προσωπικά στην σταυροφορία, όπως θα έκαναν και ο αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και ο βασιλιάς της Ουγγαρίας. Όμως η υπόσχεση του βασιλιά της Πολωνίας Casimir δεν είχε την δυνατότητα να πραγματοποιηθεί, διότι το βασίλειό του είχε να αντιμετωπίσει διάφορες επιθέσεις στα σύνορα, όπως αυτές των Τευτόνων Ιπποτών. Ακόμη η αποστολή βοήθειας σε μια τόσο μακρινή περιοχή θα άφηνε απροστάτευτο το βασίλειό του.

Ο βασιλιάς της Ουγγαρίας υποσχέθηκε μαζί με τον βασιλιά της Πολωνίας να λάβει μέρος στην σταυροφορία και να βοηθήσει τον βασιλιά της Κύπρου, αλλά δεν το έκανε. Θεώρησε ότι ήταν η κατάλληλη ευκαιρία να πραγματώσει το όνειρο της μεγάλης Ουγγαρίας και αποφάσισε να επιτεθεί στην Βαλκανική χερσόνησο και να κατακτήσει μέρος της Βουλγαρίας. Επίσης έπρεπε να προστατεύσει το βασίλειό του από τους Οθωμανούς, οι οποίοι είχαν κατακτήσει τις γύρω περιοχές.

Η Βενετία υποσχέθηκε το 1362, όταν πρωτοπήγε ο βασιλιάς Πέτρος, να μεταφέρει προμήθειες σε όποιο μέρος της ανατολής της ζητηθεί, με μόνη προϋπόθεση να παραμείνει μυστική η βοήθειά της. Το 1363 ξεσπά επανάσταση στην Κρήτη και ο βασιλιάς της Κύπρου προτείνει στους Βενετούς να κατευθυνθεί με τα στρατεύματά του στην Κρήτη και να πολεμήσει τους επαναστάτες. Η Βενετία καταφέρνει να καταστείλει την επανάσταση και, για να ευχαριστήσει τον βασιλιά της Κύπρου για την πρόθεσή του να βοηθήσει, διαθέτει τα πλοία της για την μεταφορά τροφίμων και στρατιωτών. Πάντα στην Βενετία υπήρχε ο φόβος της ύπαρξης μιας πιο ισχυρής πόλης στο θέμα του εμπορίου. Ήθελε να βοηθήσει την Κύπρο από την μια και από την άλλη να κερδίσει περισσότερα προνόμια από τον σουλτάνο. Σε περίπτωση που η Κύπρος κερδίσει, τότε και η Βενετία θα κέρδιζε για την βοήθειά της. Αν πάλι η Κύπρος έχανε, θα ήταν και πάλι κερδισμένη από τα προνόμια που της παραχώρησε ο σουλτάνος. Γι' αυτό και μετά την σταυροφορία πήγε αμέσως στον σουλτάνο για να διαχωρίσει την θέση της από τους σταυροφόρους και να ζητήσει από τον σουλτάνο συνθήκη ειρήνης και συνέχιση του εμπορίου.

Η Γένουα, όταν ήταν δόγης ο Simone Boccanegra, υποσχέθηκε βοήθεια στον βασιλιά της Κύπρου. Μετά τον θάνατό του και την εκλογή του Gabriel Adorno, τα πράγματα άλλαξαν ριζικά. Ο νέος δόγης απείλησε τον βασιλιά της Κύπρου με πόλεμο και δεν ήταν πρόθυμος να λάβει μέρος στην σταυροφορία ούτε και να βοηθήσει. Μετά όμως από πιέσεις του πάπα, ο δόγης ετοίμασε τρεις γαλέρες και εξόπλισε 400 στρατιώτες που συνόδευαν τον βασιλιά της Κύπρου. Οι γαλέρες και το πλήρωμά τους δεν έλαβαν μέρος στις μάχες της άλωσης της Αλεξάνδρειας, αλλά μετά την κατάκτηση της πόλης από τα υπόλοιπα στρατεύματα, το πλήρωμα αποβιβάστηκε και συμμετείχε στις λεηλασίες. Όπως και οι Βενετοί, έτσι και οι Γενουάτες μετά την λήξη της σταυροφορίας πήγαν με πρεσβείες στον σουλτάνο, αναφέροντάς του ότι δεν είχαν καμία σχέση με τους σταυροφόρους και ότι ήθελαν να συνεχιστεί το εμπόριο.

Ενώ είχε επισκεφθεί και άλλες ιταλικές, γαλλικές πόλεις και πόλεις της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, όπως την Βερόνα, την Πάδοβα, το Μιλάνο, τη Πάβια, την Ακουιτανία, την Ρενς, την Φλανδρα και άλλες, και έλαβε υποσχέσεις για συμμετοχή από τους άρχοντες των πόλεων, παραμένει άγνωστο μέχρι σήμερα, αν όντως έστειλαν δυνάμεις ή αν απέφυγαν να ολοκληρώσουν τις υποσχέσεις τους. Κάποιοι άρχοντες είχαν δηλώσει ότι θα λάμβαναν μέρος, αν λάμβανε μέρος και ο βασιλιάς ή αυτοκράτοράς τους. Όπως γνωρίζουμε ήδη, κανείς βασιλιάς ή αυτοκράτορας δεν έλαβε μέρος και αυτό μπορεί να θεωρηθεί και ως η αιτία που δεν έλαβαν μέρος οι ιππότες των πόλεων που επισκέφθηκε και εμπιστεύθηκε το σχέδιό του για σταυροφορία ο βασιλιάς Πέτρος.

Η Ρόδος υποσχέθηκε βοήθεια και το 1362 και το 1365. Το 1362 ο Μέγας Μάγιστρος ήταν ο Roger de Pins, ο οποίος υποσχέθηκε βοήθεια στον βασιλιά της Κύπρου σε όλες του τις εκστρατείες κατά των Μουσουλμάνων. Το 1365, όταν έφθασε στην Ρόδο, πληροφορήθηκε τον θάνατο του Roger de Pins και την εκλογή του Raymond Berenger. Αφού μίλησε μαζί του, υποσχέθηκε και αυτός βοήθεια στον βασιλιά και εξόπλισε 100 άντρες υπό την διοίκηση του Ferlino d' Airasca και έδωσε εντολή να ετοιμαστούν δέκα γαλέρες, οι οποίες θα ακολουθούσαν τον βασιλιά της Κύπρου. Οι Ιωαννίτες ιππότες ήταν πιστοί σύμμαχοι του βασιλιά και μετά την λήξη της σταυροφορίας, βοηθώντας τον στις επιθέσεις κατά των πόλεων της Συροπαλαιστίνης.

Συνολικά από την δυτική Ευρώπη ο Πέτρος κατάφερε να συγκεντρώσει 200 ευγενείς, 200 άλογα, 6000 πεζούς στρατιώτες και αρκετούς τυχοδιώκτες και πειρατές, οι

οποίοι ευελπιστούσαν να κερδίσουν λάφυρα από τις λεηλασίες της σταυροφορίας. Οι δυνάμεις από την Κύπρο ξεπερνούσαν αυτές από την Δύση. Όπως ανέφερα, όταν ο βασιλιάς ζήτησε από τον πρίγκιπα της Αντιόχειας να οδηγήσει τον στόλο στην Ρόδο, οι χρονικογράφοι Λεόντιος Μαχαιράς, Florio Bustron και Amadi αναφέρουν ότι έφθασαν στην Ρόδο 108 πλοία από την Κύπρο και συνολικά είχαν ετοιμαστεί για την σταυροφορία 165 πλοία.

Ακόμη και οι Άραβες συγγραφείς των γεγονότων αναφέρουν την υπεροχή της Κύπρου στα καράβια σε σχέση με αυτά από την Ευρώπη. Μια τέτοια αναφορά συναντάμε στον al – Maqrizi, ο οποίος αναφέρει ότι ανάμεσα στα πλοία που επιτέθηκαν στην Αλεξάνδρεια υπήρχαν είκοσι τέσσερις βενέτικες γαλέρες, δυο γενουάτικες, δέκα γαλέρες των Ιωαννιτών Ιπποτών, πέντε των Γάλλων και υπόλοιπες ανήκαν στους Κύπριους²³⁹. Οι al-Nuwayri και Al- Hanafi συμφωνούν με τον al – Maqrizi για την αριθμητική υπεροχή των κυπριακών πλοίων. Ο αριθμός των πλοίων, που αναφέρουν οι αραβικές πηγές, είναι μικρός σε σύγκριση με αυτά που αναφέρουν οι δυτικές πηγές, διότι αναφέρουν μόνο τα πολεμικά πλοία. Από ό,τι γνωρίζουμε, οι προσπάθειες του βασιλιά Πέτρου να εμπλέξει και τις ευρωπαϊκές δυνάμεις στην σταυροφορία δεν επέφεραν εντυπωσιακά αποτελέσματα. Το μόνο που γνωρίζουμε με βεβαιότητα ότι κατάφερε είναι τα δύο από τα μεταγωγικά πλοία, τα οποία ετοιμάστηκαν με έξοδα από τον πάπα²⁴⁰ και η συμμετοχή των Ιωαννιτών Ιπποτών με τέσσερις γαλέρες, εκατό ιπότες και άλογα²⁴¹. Το ταξίδι προς την Αλεξάνδρεια ξεκίνησε στις 4 Οκτωβρίου 1365 και έφθασαν στο λιμάνι της πόλης στις 9 Οκτωβρίου. Περίμεναν μέχρι να ξημερώσει η 10^η Οκτωβρίου και οι σταυροφόροι πολιορκήσαν την πόλη και την κατέκτησαν. Γέμισαν τα καράβια τους με λάφυρα και αιχμαλώτους και αναχώρησαν για την Κύπρο πριν τον ερχομό των δυνάμεων του σουλτάνου²⁴².

Στην κατάκτηση της Αλεξάνδρειας έλαβαν μέρος ιπότες από την Ρόδο, Αγγλία, Βενετία, την Κύπρο, την Γαλλία και την Γένοβα²⁴³. Στο σύνολο μαζεύτηκαν 165 πλοία,

²³⁹ P. Holt, *The Age of the Crusades*, σελ. 126.

²⁴⁰ N. Coureas, “The Lusignan Kingdom and the Sea”, σελ.375.

²⁴¹ A. Luttrell, “The Hospitallers in Cyprus: 1310-1378” στο *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, Aldershot, Hampshire, Great Britain: Variorum, 1992, σελ.171.

²⁴² P. Crawford, “Alexandria, Capture of (1365)” στο Murray V. Alan (ed.), *The Crusades: An Encyclopedia*, ABC – CLIO: Santa Barbara, California, 2006, σελ.44.

²⁴³ N. Coureas, “King Peter I of Cyprus and the Armenians”, στο Alex Beihammer – Angel Nicolaou-Konnari (επιμ.), *Crusading, Society, and Politics in the Eastern Mediterranean in the Age of King Peter I of Cyprus*, Proceedings of the conference (14-16 October 2016, Notre Dame Global Gateway, Rome)

10,000 άνδρες και 1,400 άλογα. Ο Πέτρος εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση που επικρατούσε στο κράτος των Μαμελούκων και επιτέθηκε την κατάλληλη στιγμή. Η επιλογή της Αλεξάνδρειας δεν ήταν τυχαία. Ο Πέτρος για να επιτεθεί στην Αίγυπτο είχε ελέγξει όλες τις παραμέτρους. Η Αλεξάνδρεια κηρύχθηκε στόχος και σε άλλες σταυροφορίες, όπως ήταν η Πέμπτη Σταυροφορία, στην οποία προοριζόταν να χρησιμοποιήσει τους πόρους της Αιγύπτου, για να κατακτήσει την Ιερουσαλήμ. Το λιμάνι της Αλεξάνδρειας ήταν σημαντικό για τους εμπόρους, άρα ήταν και κερδοφόρο για όποιον το κατείχε. Επιπλέον για να επανακτήσει τους Αγίους Τόπους έπρεπε να έχει βάσεις στη βόρεια Αίγυπτο. Από την μια θα μπορούσε να ανεφοδιαστεί από την Κύπρο και από την άλλη θα απέκοπτε κάθε προσπάθεια ανεφοδιασμού από τον σουλτάνο προς την Συρία και την Παλαιστίνη. Αν και δεν ήταν πρωτότυπος στο στόχο του, η κατάκτηση της Αλεξάνδρειας πιθανόν να πέτυχε λόγω της ανύπαρκτης στρατιωτικής δύναμης των Μαμελούκων στην πόλη. Σημαντικό ρόλο είχαν η μυστικότητα της επίθεσης, η οποία είχε καθοριστικό ρόλο στην κατάληψη της πόλης, και οι παραπλανητικές ενέργειες του βασιλιά, τις οποίες κανείς δεν είχε αντιληφθεί. Εντούτοις, αν ο αντιβασιλέας του σουλτανάτου, δεν αγνοούσε τον διοικητή της πόλης, όπως μας ενημερώνει ο al – Maqrizi, και λάμβανε μέτρα τότε το αποτέλεσμα θα ήταν διαφορετικό.

Αν και πολλοί ιππότες από την δύση ετοιμάζονταν για μια δεύτερη εκστρατεία, όπως ο Bertrand du Guesclin, οι Βενετοί φρόντισαν να σταματήσουν οποιαδήποτε προετοιμασία διαδίδοντας εσφαλμένα ότι ο βασιλιάς της Κύπρου και ο σουλτάνος ετοιμάζονταν να συνάψουν ειρήνη. Σκοπός των Βενετών ήταν να αποτρέψουν όσους δυτικούς επιθυμούσαν να ενταχθούν στο στράτευμα του βασιλιά της Κύπρου και να αποκατασταθεί η ειρήνη το συντομότερο, για να συνεχίσουν το εμπόριο και να ορθοποδήσει η οικονομία της πόλης τους. Ακόμη ο Βενετοί έστειλαν πρέσβεις στον σουλτάνο, για να μεθοδεύσουν την ειρήνη ανάμεσα σ' αυτόν και στον βασιλιά Πέτρο. Έστειλαν πρέσβεις τόσο στον Πέτρο, όσο και στον πάπα, με σκοπό να πειστεί ο βασιλιάς της Κύπρου να υπογράψει ειρήνη.

Παρά τις προσπάθειες των Βενετών να υπογραφεί ειρήνη μεταξύ σουλτάνου και βασιλιά της Κύπρου, ο Πέτρος δεν έπαψε να πραγματοποιεί πειρατικές επιθέσεις κατά των εδαφών του σουλτάνου, παρουσιάζοντας τη θέληση του βασιλιά να πολεμήσει ακό-

μη και μόνος του, τους Μουσουλμάνους. Οι επιθέσεις του Πέτρου άρχισαν το 1367 με επίθεση στην Τρίπολη και μετά από ληστρικές επιδρομές των σταυροφόρων εγκατέλειψαν την πόλη. Ακολούθησε επίθεση στην Τορτόζα, όπου κατέκτησαν την πόλη έμειναν εκεί μια μέρα και ακολούθως επιτέθηκαν στην Βαλίνα, το Μάλλο και στο Αγιάσι²⁴⁴. Με τις επιθέσεις ο βασιλιάς προσπαθούσε να πείσει τον σουλτάνο να υπογράψει μια πιο ευνοϊκή για την Κύπρο συνθήκη. Και οι πέντε πόλεις της Συροπαλαιστίνης είχαν κατακτηθεί, λεηλατηθεί και καεί από τα στρατεύματα του βασιλιά, χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Οι αραβικές πηγές για τις εκστρατείες προέρχονται από τους συγγραφείς al-Maqrizi και Ibn Qadhi Shuhba. Ο al-Maqrizi, αναφέρει την επίθεση του βασιλείου της Κύπρου στην Τρίπολη με 130 πλοία, τα οποία προέρχονταν από την Κύπρο και τους Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου²⁴⁵. Ο Ibn Qadhi Shuhba αναφέρει ότι την χρονιά 769 του μουσουλμανικού ημερολογίου οι Φράγκοι επιτέθηκαν στην Τρίπολη με 200 γαλέρες και 15.000 στρατιώτες, εκ των οποίων οι 400 ήταν ιππείς²⁴⁶.

Το 1368 ο Πέτρος έφθασε στην Ρώμη, για να ζητήσει βοήθεια στην προετοιμασία μιας δεύτερης ευρείας κλίμακας εκστρατείας²⁴⁷. Το δεύτερο ταξίδι του βασιλιά Πέτρου στην Ευρώπη διήρκεσε μόνο εννέα μήνες και επισκέφθηκε μόνο πόλεις της ιταλικής χερσονήσου. Ο Πέτρος ήθελε να πείσει την Βενετία και τη Γένοβα να λάβουν μέρος στην σταυροφορία, διότι χρειαζόταν τα καράβια τους, για να μεταφέρουν πολεμοφόδια και στρατιώτες με ασφάλεια στις ακτές της Συροπαλαιστίνης. Δυστυχώς, το ταξίδι του βασιλιά δεν επέφερε καμία βοήθεια στα σχέδιά του. Ο Πέτρος ξεκίνησε το ταξίδι αυτό, για να βρει βοήθεια στην σχεδιαζόμενη εκστρατεία, και κατέληξε να στέλνει πρεσβεία στο σουλτάνο, για να συμφωνήσουν ειρήνη μετά από πιέσεις τόσο του πάπα, όσο και των Βενετών και των Γενουατών. Επέστρεψε στο νησί αρχές Οκτωβρίου 1368 και άρχισε να διαπληκτίζεται με τους ευγενείς και τους ιππότες του βασιλείου του.

Η πολεμική δράση του Πέτρου ξεκίνησε θεαματικά και γεμάτη προσδοκίες, με την κατάληψη της Αλεξάνδρειας αλλά στην συνέχεια έχασε την αίγλη της και οδήγησε σε πειρατικές επιθέσεις και τέλος στην συζήτηση για σύναψη ειρήνης με τον σουλτάνο.

²⁴⁴ N. Coureas, “King Peter I of Cyprus and the Armenians”, σελ 7.

²⁴⁵ M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ. 130.

²⁴⁶ M. Mansouri, *Chypre dans les sources*, σελ. 78.

²⁴⁷ P. Crawford, “Alexandria, Capture of (1365)”, σελ. 45.

Μήπως τελικά ο Πέτρος προχώρησε σε σταυροφορία, με σκοπό να σύρει σε διαπραγματεύσεις τον σουλτάνο και να κερδίσει προνόμια για το βασίλειό του και όχι για να κερδίσει φήμη και άλλα οφέλη ο ίδιος; Μήπως για όλα αυτά ο Πέτρος παρακινούνταν από την αγάπη που είχε για το νησί του και, καταλαβαίνοντας ότι η οικονομική παρακμή του νησιού είχε πλησιάσει λόγω της εγκατάλειψης της Αμμοχώστου από τους δυτικούς εμπόρους, οδηγήθηκε στις σταυροφορίες;

Ο Πέτρος είχε καταλάβει ότι μια νέα σταυροφορία ευρείας κλίμακας δεν ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί και το όραμά του να απελευθερώσει τους Αγίους Τόπους δεν θα γινόταν ποτέ. Οι άρχοντες του νησιού είχαν δυσαρεστηθεί με τις μακροχρόνιες πολεμικές προετοιμασίες και ήθελαν να υπογραφεί ειρήνη με τον σουλτάνο, αλλά και την παύση των τυραννικών ενεργειών του βασιλιά εις βάρος τους. Ο βασιλιάς άρχισε να φυλακίζει και να βασανίζει όποιον άρχοντα είχε αντίθετη άποψη ή δεν έπραττε τα λεγόμενά του. Ξεκάθαρα στην περίπτωση του Ερρίκου ντε Ζιμπλέτ ο βασιλιάς καταπάτησε τον όρκο που έδωσε όταν έγινε βασιλιάς, αλλά παρέβη και τους νόμους του βασιλείου του. Το νησί είχε επίσης να αντιμετωπίσει αρκετά οικονομικά προβλήματα ως συνέπεια των ταξιδιών του βασιλιά στην Ευρώπη, αλλά και των πολεμικών προετοιμασιών και επιθέσεων στις κτήσεις του σουλτάνου. Πριν καν ετοιμαστεί για άλλες επιθέσεις και να οργανώσει μια σταυροφορία, ο βασιλιάς της Κύπρου είχε δολοφονηθεί από τους άρχοντες του βασιλείου του στις 17 Ιανουαρίου 1369. Μπορεί ο θάνατος του Πέτρου να επέφερε την πολυπόθητη ειρήνη που ζητούσαν οι Βενετοί, αλλά δεν έδωσαν λύσεις στο μακροχρόνιο πρόβλημα που τελικά οδήγησε στην κατάκτηση του νησιού από τους Τούρκους το 1570.

Ήταν ένας παθιασμένος και φανατισμένος βασιλιάς στο θέμα της σταυροφορίας, του οποίου οφείλουμε να αναγνωρίσουμε την άριστη στρατιωτική παιδεία. Είχε μελετήσει όλα τα ενδεχόμενα και είχε προετοιμαστεί κατάλληλα για την σταυροφορία του 1365. Το μόνο που δεν μπόρεσε να υπολογίσει σωστά ήταν η ανθρώπινη απληστία, η οποία οδήγησε στην εγκατάλειψη της Αλεξάνδρειας και στις πιέσεις για συνθήκη ειρήνης. Όμως, δεν αντιλήφθηκε ότι οι μακροχρόνιοι πόλεμοι οδηγούσαν το βασίλειό του στην οικονομική καταστροφή, ούτε μπορούσε να αντιληφθεί ότι η στάση του έναντι των ευγενών θα τον οδηγούσε στην δολοφονία του και όχι στην τιμωρία των ευγενών. Μπορεί στην γαλλική κοινωνία να επικράτησε ως πρότυπο σωστού και φλογερού ιππότη, αλλά

στην Κύπρο χαρακτηριζόταν ως μια ρομαντική μορφή σταυροφόρου, η οποία προκάλεσε οικονομικά προβλήματα στο βασίλειό του.

Ο βασιλιάς χρησιμοποίησε τις δυνατότητές του και κατάφερε να κατακτήσει την Κώρκο και την Αττάλεια και με ελάχιστη βοήθεια από τους Ευρωπαίους κατάφερε να κατακτήσει έστω και για λίγες μέρες την Αλεξάνδρεια. Για μένα ο Πέτρος ήταν ένας από τους ήρωες της μεσαιωνικής περιόδου και συνάμα ένα θύμα της εποχής και των καταστάσεων, τον οποίον οι καταστάσεις ανάγκασαν να αλλάξει χαρακτήρα. Ήταν ένας ικανός βασιλιάς με στρατιωτική εμπειρία, που μπορούσε να πετύχει αρκετά, αν είχε και την ανάλογη βοήθεια από τους γύρω του. Ωστόσο είχε γεννηθεί σε λάθος εποχή. Λίγα χρόνια πριν, αρκετοί πάπες είχαν αναζητήσει ικανούς σταυροφόρους να αναλάβουν αγώνα κατά των Μουσουλμάνων, δίνοντάς τους τόσο οικονομική όσο και στρατιωτική βοήθεια.

Ο πάπας την περίοδο αυτή αντιμετώπιζε την μείωση της δύναμής του εντός των βασιλείων και είχε εμπλακεί σε διάφορες φιλονικίες, όπως με τον δούκα του Μιλάνου. Επίσης οι βασιλείς των ευρωπαϊκών βασιλείων είχαν να αντιμετωπίσουν εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα, όπως την αποδυνάμωση της εξουσίας τους, τις επιθετικές ενέργειες των γειτονικών βασιλείων, αλλά και την οθωμανική απειλή, που καθιστούσαν την ανακατάληψη της Ιερουσαλήμ δευτερεύον ζήτημα.

Πρώτα ήταν η προδοσία της βασίλισσας Ελεονώρας και των ευγενών του. Ακολούθως η προδοσία των Βενετών, τους οποίους θεωρούσε σύμμαχους και αυτοί έδρασαν παρά το θέλημά του και ανακοίνωσαν την σύναψη ειρήνης με τον σουλτάνο καταστρέφοντας τα σχέδιά του για μια σταυροφορία με πιο ικανά στρατεύματα. Μα πάνω απ' όλα ο Πέτρος είχε πληγωθεί, όταν αντιλήφθηκε ότι μονάχος του πολεμά κατά των Μουσουλμάνων, οι οποίοι κατείχαν τα Άγια Εδάφη της Χριστιανοσύνης και απειλούσαν με κατάκτηση όλους τους Χριστιανούς.

Βιβλιογραφία:

Πρωτογενείς πηγές:

1. *Annales Ecclesiastici*, v.26, Barri-Ducis; Parisiis ; Friburgi : typis et sumptibus L. Guerin : in librariis Consociationis Sancti Pauli, 1880.
2. Buchon C. Alexandre Jean, *Nouvelles recherches historiques sur la principauté française de Morée et ses hautes baronies*, vol.2, part 1, Paris: Au comproir des imprimeurs unis, 1843.
3. *Chaucer Geoffrey, The Canterbury Tales in Modern English*, Coghill Nevill (ed), London: Penguin Books, 1977.
4. *Chronique des quatre premiers Valois (1327-1393)*, εκδ. Luce Simeon M., Paris: Societe de l' Histoire de France, 1862.
5. *Eulogium Historiarum*, v. 3, εκδ. Haydon Scott Frank, London: Longman, Green, Longman, Roberts, and Green, 1863.
6. *Florio Bustron Historia overo commentarii de Cipro*, εκδ. De Mas Latrie R., Λευκωσία: Λιθογραφία Ζαβαλλή, 1998.
7. *Guillaume de Machaut, La prise d' Alexandrie*, μτφ. Αντρέας Χατζησάββας, Besancon, France: Editions Praxandre, 2011.
8. *Guillaume de Machaut: The Capture of Alexandria*, εκδ. Shirley Janet and Peter Edbury, Aldershot, Burlington: Ashgate, 2001.
9. *Jean Froissart, Chroniques de Froissart*, εκδ. Luce Simeon, v. 6, Paris: Societe de l' Histoire de France, 1876.
10. *Les Chroniques de sire Jean Froissart*, εκδ. J.A Buchon, v. 12, Paris: A Desrez, Libraire – Editeur, 1835.
11. Mansouri Tahar M., *Chypre dans les sources Arabes Medievales*, Nicosie: Centre de Recherche Scientifique, 2001.
12. Marchionne di Coppo Stefani, *Cronaca Fiorentina*, στο Muratoti L. A. (ed), *Rerum Italicarum scriptores Raccolta degli Storici Italiani dal cinquecento al millecinqucento*, v. 18, Mediolani: Typographia Societatis Palatinae in Regia Curia, 1731.

13. Mussis de Johannis, *Chronicon Placentinum*, στο Muratoti L. A., *Rerum Italicarum scriptores Raccolta degli Storici Italiani dal cinquecento al millecinquecento*, v. 16, Milano: Typographia Societatis Palatinae in Regia Curia, 1730, 447-634.
14. Perrat Charles & Jean Richard (eds), *Bullarium Cyprium III: Lettres papales relatives a Chypre 1316-1378*, Centre de Recherche Scientifique Sources et Etudes de L' Histoire de Chypre, Nicosie, 2012.
15. Philippe de Mézières, *The life of Saint Peter Thomas*, εκδ. Smet Joachim, Rome: Institutum Carmelitanum, 1954.
16. *Recits d'un Bourgeois de Valenciennes (XIVe Siecle)*, εκδ. Lettenhove de Kervyn baron le M., Louvain: Imprimerie de P. et J. Lefever, 1877.
17. Stow John, *Annales of England*, London, 1603.
18. *Trattati e negoziazioni politiche della Repubblica di Genova 938-1797*, εκδ. Lisciandrelli P., Genova, 1960.
19. *Λεοντίου Μαχαίρα Χρονικό της Κύπρου, παράλληλη διπλωματική έκδοση των χειρόγραφων*, εκδ. Πιερής Μιχάλης & Άγγελ Νικολάου Κονναρή, Λευκωσία: Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, 2003.

Δευτερογενείς πηγές:

1. Atiya Suryal Aziz, *The crusade in the later Middle Ages*, London: Methuen, 1938.
2. Backman R. Clifford, *The Worlds of Medieval Europe*, Oxford: Oxford University Press, 2003.
3. Berstein S. & P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.1, μτφρ. Αναστάσιος, Δημητρακόπουλος, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997.
4. Bliznyuk Svetlana, “A Crusader of the Later Middle Ages: King Peter I of Cyprus”, στο Hunyadi Zsolt and Jozsef Laszlovszky (eds), *The Crusades and the Military Orders: Expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity*, Budapest: Department of Medieval Studies, Central European University, 2001, 51-57.
5. Boulton D. J. D' A, *The Knights of the Crown: The Monarchical orders of Knighthood in Later Medieval Europe, 1325-1520*, Woodbridge: The Boydell Press, 2000.
6. Breholles Huillard M., *Histoire des Croisades*, v.3, Paris, 1867.
7. Burkiewicz Lukasz “Σχέσεις Κύπρου – Πολωνίας κατά το μεσαίωνα και την Αναγέννηση, ΙΔ΄ - ΙΣΤ΄ αι.” στο Γεωργής Γιώργος & Γιώργος Καζαμιάς (επιμ), *Πολωνία – Κύπρος:*

- Από τη χώρα του Σοπέν στο νησί της Αφροδίτη: Σχέσεις Ιστορίας και Πολιτισμού, Λευκωσία: Εκδόσεις Εν Τύποις, 2011.
8. Chaillan M. L'Abbe, *Le Bienheureux Urbain V (1310-1370)*, Paris: Librairie Victor Lecoffre, 1911.
 9. Coureas Nicholas, "Commercial Relations Between Cyprus and Florence in the Fourteenth Century", *Επετηρίδα του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών*, XXV, Λευκωσία, 1999, 51-68.
 10. Coureas Nicholas, "King Peter I of Cyprus and the Rebellion of 1363 on Crete", *Πρακτικά του Γ' Διεθνούς Κυπριολογικού Συνεδρίου*, τ. Β', Λευκωσία, 2001, σελ.519-526
 11. Coureas Nicholas, "The Lusignan Kingdom and the Sea" στο Balard Michele and Christian Buchet (eds), *The Sea in History: The medieval world*, United Kingdom, 2017, 369-381
 12. Coureas Nicholas, "King Peter I of Cyprus and the Armenians" στο Alex Beihammer – Angel Nicolaou-Konnari (επιμ.), *Crusading, Society, and Politics in the Eastern Mediterranean in the Age of King Peter I of Cyprus*, Proceedings of the conference (14-16 October 2016, Notre Dame Global Gateway, Rome) [Mediterranean Nexus 1110-1700. Conflict, Influence and Inspiration in the Mediterranean Area] (Turnhout: Brepols, 2020).
 13. Crawford Anna, *A History of the Vintner's Company*, London: Constable, 1977.
 14. Crawford Paul, "Alexandria, Capture of (1365)", στο Murray V. Alan (ed.), *The Crusades: An Encyclopedia*, ABC – CLIO: Santa Barbara, California, 2006, 44-45.
 15. Dabrowska Malgorzata, «Peter of Cyprus and Casimir the Great in Cracow», *Βυζαντικά*, 14, (1994), 257-267.
 16. Davies Norman, *Ιστορία της Ευρώπης*, τ.1, μτφρ. Πελαγία Μαρκέτου και Ιουλία Πεντάζου, Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη, 2009.
 17. Dembowski F. Peter, "Froissart Jean" στο William W. Kibler & Grover A. Zinn (eds), *Medieval France: An Encyclopedia*, New York & London: Garland Publishing, 1995.
 18. Devaney Thomas, "Spectacle, Community and Holy War in Fourteenth- Century Cyprus", *Medieval Encounters*, 19 (2003), 300- 341.
 19. Edbury Peter, "Η πολιτική ιστορία του μεσαιωνικού βασιλείου: από την βασιλεία του Ούγου Δ' μέχρι την βασιλεία του Ιανού (1324-1432)" στο Παπαδόπουλος Θεόδωρος (ed.), *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Δ', Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', 1995, 51-158.

20. Edbury Peter, “Christians and Muslims in the Eastern Mediterranean” στο Jones Michael (ed.), *The New Cambridge Medieval History, v. VI c. 1300 – 1415*, Cambridge University Press, 2000, 864 - 884.
21. Edbury W. Peter, *Το βασίλειο της Κύπρου και οι σταυροφορίες, 1191-1373*, μτφρ. Άγγελ Νικολάου- Κονναρή, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2015.
22. Edbury W. Peter and Chris Schabel, “The Papacy and King Peter I of Cyprus” στο Alex Beihammer – Angel Nicolaou-Konnari (επιμ.), *Crusading, Society, and Politics in the Eastern Mediterranean in the Age of King Peter I of Cyprus*, Proceedings of the conference (14-16 October 2016, Notre Dame Global Gateway, Rome) [Mediterranean Nexus 1110-1700. Conflict, Influence and Inspiration in the Mediterranean Area] (Turnhout: Brepols, 2020).
23. France John, *The Crusades and the expansion of Catholic Christendom, 1000-1714*, London and New York: Routledge, 2005.
24. Guard Timothy, *Chivalry, Kingship and Crusade: The English Experience in the Fourteenth Century*, Woodbridge: The Boydell Press, 2013.
25. Hamdy Hamid Abdel, *Philippe de Mezieres and the new order of Passion*, v.1, Alexandria: Alexandria University Press, 1964.
26. Hill George, *A History of Cyprus*, v.2, Cambridge: Cambridge University Press, 1972.
27. Holt M. P., *The Age of the Crusades: The Near East from the eleventh century to 1517*, London and New York: Routledge, 1986.
28. Housley Norman, “The mercenary companies, the Papacy, and the Crusades, 1356-1378”, *Traditio*, v.68, 1982, 253-280.
29. Housley Norman, “King Louis the Great of Hungary and the Crusades, 1342-1382”, *The Slavonic and East European Review*, Vol. 62, No.2, 1984, 192-208.
30. Housley Norman, *The Later Crusades, 1274-1580*, From Lyons to Alcazar, Oxford: Oxford University Press, 1992.
31. Iorga Nicola, *Philippe de Mezieres (1327-1405) et la Croisade au XIVE siecle*, Paris, 1896.
32. Iosipescu Sergiu, “The Romanian concept of crusade in the fifteenth century” στο Housley Norman (ed), *The Crusade in the fifteenth Century: Converging and Competing cultures*, London and New York: Routledge, 2017, 187-205.
33. Jacoby David, “Jean Lascaris Calopheros, Chypre et la Moree”, *Revue des etudes byzantines*, v. 26, 1968, 189-228.

34. Jacoby David, “Western Merchants, Pilgrims, and travelers in Alexandria in the time of Philippe de Mezieres (ca. 1327-1407)”, στο Blumenfeld Renate (ed), *Philippe de Mezieres and his age*, Boston: Brill, 2012, 403-425.
35. Konnari-Nicolaou Angel, “‘Le roy de Chippre de renon’: The Depiction of Peter I of Lusignan in French Literature and Historiography”, στο Alex Beihammer – Angel Nicolaou-Konnari (επιμ.), *Crusading, Society, and Politics in the Eastern Mediterranean in the Age of King Peter I of Cyprus*, Proceedings of the conference (14-16 October 2016, Notre Dame Global Gateway, Rome) [Mediterranean Nexus 1110-1700. Conflict, Influence and Inspiration in the Mediterranean Area] (Turnhout: Brepols, 2020).
36. Lock Peter, *The Routledge Companion to the Crusades*, London and New York: Routledge, 2006.
37. Luttrell Anthony, “The Hospitallers’ Interventions in Cilician Armenia: 1291-1375” στο Boase R. S. T. (ed.), *The Cilician Kingdom of Armenia*, Edinburgh & London: Scottish Academic Press, 1978, 116-144.
38. Luttrell Anthony, “English Levantine crusaders, 1363-1367”, *Renaissance Studies*, Vol.2, No. 2, 1988, 144-153.
39. Luttrell Anthony, “The Hospitallers in Cyprus: 1310-1378” στο *The Hospitallers of Rhodes and their Mediterranean World*, Aldershot, Hampshire, Great Britain: Variorum, 1992, 155-184.
40. Nicholas David, *Η εξέλιξη του Μεσαιωνικού Κόσμου: Κοινωνία, διακυβέρνηση και Σκέψη στην Ευρώπη, 312-1500*, μτφ. Μαριάννα Τζιαντζή, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2009.
41. Richard Jean, “Η σύσταση και οι βάσεις του Μεσαιωνικού βασιλείου (1192-1205)”, στο Παπαδόπουλος Θεόδωρος (ed.), *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Δ΄, Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 1995, σελ. 1.
42. Richard Jean, “Το μεσαιωνικό βασίλειο από το 1205 έως το 1324”, στο Παπαδόπουλος Θεόδωρος (ed.), *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Δ΄, Λευκωσία: Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 1995, 21-50.
43. Setton M. Kenneth, *A History of Crusades*, v.3, Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1975.
44. Setton M. Kenneth, *The Papacy and the Levant (1204-1571)*, v. 1, Philadelphia: American Philosophical Society, 1976.

45. Steenbergen Van Jo, 'The Alexandrian Crusade (1365) and the Mamlūk Sources: Reassessment of the Kitāb al-Ilmām of an-Nuwayrī al-Iskandaranī (d. A.D. 1372)', στο Ciggaar K. & H. G. B. Teule (ed), *East and West in the Crusader States. Context – Contacts – Confrontations, III, Acta of the congress held at Hernen Castle in September 2000 (Orientalia Lovaniensa Analecta 125)*, Leuven: Peeters, 2003, 123-137.
46. Tyerman Christopher, *England and the Crusades, 1095-1588*, Chicago: The University of Chicago Press, 1996.
47. Tyerman Christopher, *The World of the Crusades*, New Haven and London: Yale University Press, 2019.
48. Μαύρου Μαρία, "Σχέσεις Κύπρου – Ουγγαρίας στο μεσαίωνα" στο Γεωργής Γιώργος & Γιώργος Καζαμίας (eds), *Ουγγαρία – Κύπρος: Από τις Σταυροφορίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Λευκωσία: Εν Τύποις, 2011.
49. Παπατίου Νάσα, "Το τάγμα του Ξίφους" στο Coureas N. & J. Riley – Smith (eds), *Η Κύπρος και οι Σταυροφορίες*, Λευκωσία, 1995, 143-158.
50. Σάββα Παναγιώτης, *Η περίοδος της ακμής του βασιλείου των Λουζινιάν στην Κύπρο (1285-1369)*, Θεσσαλονίκη, 2011. (Διδακτορική Διατριβή)
51. Τσιρπανλής Ζαχαρίας, *Η Μεσαιωνική Δύση, 5^{ος}-15^{ος} αιώνας*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Βάνιας, 2004.

Ιστοσελίδες:

1. [http://searcharchives.bl.uk/primo_library/libweb/action/display.do?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=IAMS032001982778&indx=1&recIds=IAMS032001982778&recIdxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&dscnt=0&frbg=&scp.scps=scope%3A%28BL%29&tab=local&dstmp=1605606406324&srt=rank&mode=Basic&&dum=true&vl\(freeText0\)=Ergerton%20MS%201865&vid=IAMS_VU2](http://searcharchives.bl.uk/primo_library/libweb/action/display.do?tabs=detailsTab&ct=display&fn=search&doc=IAMS032001982778&indx=1&recIds=IAMS032001982778&recIdxs=0&elementId=0&renderMode=poppedOut&displayMode=full&frbrVersion=&dscnt=0&frbg=&scp.scps=scope%3A%28BL%29&tab=local&dstmp=1605606406324&srt=rank&mode=Basic&&dum=true&vl(freeText0)=Ergerton%20MS%201865&vid=IAMS_VU2)